

Eläketurvakeskuksen
tutkimuksia

Työnteko vanhuuseläkkeellä

**Kyselytutkimus palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle
vuosina 2019–2021 siirtyneille**

Anu Polvinen, Sanna Tenhunen, Noora Järnefelt,
Matilda Kivelä, Susan Kuivalainen, Satu Nivalainen,
Susanna Sten-Gahmberg

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 04/2023

Työnteko vanhuuseläkkeellä

**Kyselytutkimus palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle
vuosina 2019–2021 siirtyneille**

**Anu Polvinen, Sanna Tenhunen, Noora Järnefelt,
Matilda Kivelä, Susan Kuivalainen, Satu Nivalainen, Susanna
Sten-Gahmberg**

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

CC BY 4.0

Helsinki 2023

ISBN 978-951-691-364-6 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

Tiivistelmä

Tutkimuksessa kartoitettiin vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työnteon yleisyyttä ja kiinnostusta työntekoon sekä näiden väestöryhmittäisiä eroja. Vanhuuseläkkeellä työtä tehneiltä selvitetiin, työskentelivätkö he samalla työnantajalla ja samassa tai samankaltaisissa työtehtävissä kuin ennen eläkkeelle jäämistä sekä ammatteja, joissa eläkkeellä työskennellään. Lisäksi selvitettiin työnteon laajuutta, kuinka kauan vanhuuseläkkeellä aiotaan jatkaa työntekoa sekä työstä saatujen tulojen määrää. Lopuksi kartoitettiin eläkkeellä työskentelyn motiiveja ja syitä, miksi eläkkeellä ei työskennellä sekä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden tietämystä eläkkeellä työskentelystä karttuvasta eläkkeestä. Tutkimus perustuu Eläketurvakeskuksen vuonna 2022 tekemään Työstä eläkkeelle -kyselytutkimukseen. Kyselyyn vastasi 3 378 vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtynyttä (vastausaste 68 %).

Kolmasosa vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä ilmoitti tehneensä työtä eläkkeellä

Vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä kolmasosa (34 %) kertoi työskentelevänsä tai työskennelleensä eläkkeellä. 16 prosenttia ei ollut tehnyt työtä eläkkeellä, mutta kertoi, että olisi halunnut työskennellä. Puolet (50 %) eläkkeelle siirtyneistä ei ollut työskennellyt eläkkeellä, eikä heillä ollut myöskään halua työntekoon.

Vanhuuseläkkeellä työskentelyssä oli väestöryhmittäisiä eroja. Työnteko eläkkeellä oli yleisempää vanhempana eläkkeelle jääneillä kuin niillä, jotka olivat jääneet eläkkeelle 63-vuotiaana. Lisäksi miehet, korkeammin koulutetut ja ne, jotka eivät olleet parisuhteessa työskentelivät eläkkeellä keskimääräistä useammin. Myös ne, joiden eläke kuului alimpaan tai ylimpään neljännekseen, kertoivat tehneensä työtä eläkkeellä muita useammin. Menojen kattamisen vaikeuksia kokeneet halusivat muita useammin tehdä työtä eläkkeellä. Monet työhön liittyvät tekijät olivat yhteydessä työntekoon eläkkeellä ja kiinnostukseen tehdä työtä. Työnteko oli yleisempää työkykynsä hyväksi kokevilla ja yksityiseltä sektorilta eläkkeelle jääneillä. Työnteko oli myös muita yleisempää niillä, jotka olivat pitäneet eläkettä edeltävästä työstään sekä niillä, jotka kokivat, että työpaikoilla oli arvostettu ikääntyneiden työntekijöiden osaamista.

Eläkkeellä työskenneltiin useimmiten samalla työnantajalla ja samanlaisissa tehtävissä kuin ennen eläkkeelle jäämistä

Yli puolet eläkkeellä työskennelleistä ilmoitti työskennelleensä samalla työnantajalla samanlaisissa työtehtävissä kuin ennen eläkkeelle siirtymistä. Niistä, jotka olivat siirtyneet eri työnantajalle, hieman yli puolet kertoi jatkaneensa samanlaisissa tehtävissä. 13 prosenttia palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä eläkkeellä työtä tehneistä kertoi työskennelleensä yrittäjänä eläkeaikana.

Lähes puolet työtä tehneistä eläkeläisistä ilmoitti työskennelleensä erilaisissa asiantuntija-ammateissa. Useasti mainittuja ammatteja olivat esimerkiksi lähihoitaja, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, lääkäri, opettaja, lastentarhanopettaja, konsultti, lastenhoitaja tai koulunkäyntiavustaja, myyjä sekä kuljettaja.

Työnteko vanhuuseläkkeellä pääsääntöisesti satunnaista ja epäsäännöllistä

Työnteko vanhuuseläkkeellä on usein epäsäännöllistä tai satunnaista. Näin vastasi kaksi kolmasosaa eläkkeellä työskentelevistä tai työskennelleistä. Vain harva ilmoitti tehneensä säännöllisesti kokoaikatyötä. Nuorimmat ja vanhimmat vastaajat sekä miehet ilmoittivat muita useammin työskennelleensä säännöllisesti kokoaikatyössä. Naiset olivat miehiä useammin säännöllisesti osa-aikatyössä.

Yli kolmasosa työtä tehneistä eläkeläisistä ei osannut kertoa, kuinka kauan he aikoivat jatkaa työntekoa eläkkeellä. Lähes puolet arvioi jatkavansa työssä korkeintaan kahden vuoden ajan. Nuorimmat, miehet, korkeammin koulutetut sekä ne, joiden eläke kuului korkeimpaan neljännekseen, arvioivat jatkavansa työssä muita pidempään.

Työn säännöllisyys yhteydessä korkeampiin työstä saatuihin tuloihin

Eläkkeen ohella työskennelleet ilmoittivat saaneensa työstä keskimäärin tuloja 14 200 euroa vuodessa. Neljäsosa eläkkeellä työskennelleistä kertoi saaneensa työstä tuloja korkeintaan 4 000 euroa vuodessa ja sama osuus 18 000 euroa tai enemmän. Työn säännöllisyys oli yhteydessä korkeampiin tuloihin. Lisäksi miehet, korkeammin koulutetut, yksityisellä sektorilla työskennelleet, nuorimmat ja vanhimmat sekä ne, joiden eläke oli korkeampi ja

joilla ei ollut menojen kattamisen vaikeuksia saivat muita useammin korkeimpia tuloja työstä.

Moni työtä haluavista eläkeläisistä koki, että sopivaa työtä ei ole tai että heitä ei palkata iän vuoksi

Lähes kaikki vanhuuseläkkeellä työtä tehneet ilmoittivat, että he halusivat työskennellä eläkkeellä, koska työ tuo mielenkiintoista tekemistä (89 %) sekä kokemuksen siitä, että he ovat tarpeellisia (73 %). Moni (69 %) koki myös sosiaaliset suhteet tärkeinä. Samat tekijät olivat yleisimpiä motiiveja myös työtä haluavilla eläkeläisillä, jotka eivät olleet työskennelleet. Taloudelliset tekijät nousivat hiukan harvemmin työskentelyn motiiveiksi kuin psykososiaaliset syyt.

Yleisimmät syyt sille, miksi vanhuuseläkkeellä ei ollut työskennelty, olivat halu nauttia eläkepäivistä ja kokemus riittävän pitkästä työurasta. Näin ajattelivat lähes kaikki niistä, jotka eivät olleet tehneet työtä vanhuuseläkkeellä. Varsin moni työnteosta kiinnostunut eläkeläinen kuitenkin koki, että sopivaa työtä ei ole tarjolla (57 %) tai heitä ei palkata iän vuoksi (41 %).

Eläkkeellä työskentelystä karttuneen eläkkeen nostamisesta epätietoisuutta

Suurin osa (87 %) vastikään vanhuuseläkkeelle siirtyneistä kertoi tietävänsä, että työnteosta eläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68-vuotiaaksi asti. Kuitenkin vain noin puolet arvioi tietävänsä, että vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuneen eläkkeen voi nostaa 68-vuotiaana (55 %) ja että tämä pitää hakea erikseen (45 %). Eläkkeellä työskennelleille asiat olivat keskimäärin tutumpia, mutta myös heidän joukossaan oli epätietoisuutta etenkin eläkkeen aikana työskentelystä karttuneen eläkkeen nostamisesta.

Summary

In this study, we examine the frequency of and interest in working after retirement from paid work in 2019–2021 and the differences between population groups regarding this subject. Persons working in retirement were asked whether they worked for the same employer and with the same or similar tasks as before retiring, as well as in which occupations they worked in retirement. We also outline the scope of working, for how long people plan to continue working in retirement and the income received from that work. Finally, we mapped the motives and reasons for working or not working in retirement and how much the newly retired know about pension accrual from work in retirement. The study is based on the 2022 survey “From work to retirement” by the Finnish Centre for Pensions. A total of 3,378 persons retiring from gainful employment on an old-age pension between 2019 and 2021 replied to the survey (68% response rate).

One third of the recently retired from gainful employment work in retirement

Of those retiring on an old-age pension from work between 2019 and 2021, 34 per cent said that they work or have worked in retirement while 16 per cent have not worked but would have liked to work. 50 per cent of the recently retired had not worked and did not want to work in retirement.

Working in retirement differed between population groups. Working in retirement was more common among those who retired at an older age than among those who retired at age 63. In addition, men, the highly educated and those who were not in a relationship worked, on average, more often than others. Those whose pension fell into the lower or upper income quartiles also reported more often than others that they had worked in retirement. Those who found it hard to make ends meet wanted to work in retirement more often than others. Many factors relating to work were linked to working in retirement and the interest in working in retirement. Working was more common among those who felt that their work ability was good and those who had retired from the private sector. Working in retirement was also more common among those who had liked their pre-retirement work and those who felt that the skills of older employees had been appreciated at the workplace.

Commonly working in retirement for the same employer and with the same tasks as before retirement

More than half of those pensioners who worked in retirement reported that they worked for the same employer and with similar tasks as before retiring. Of those who had transferred to a different employer, slightly more than half said that they continued with similar tasks. Of those who retired from paid work on an old-age pension, 13 per cent said that they had worked in retirement as a self-employed person.

Nearly half of those working in retirement reported that they had worked in various expert professions. Often mentioned professions included practical nurse, registered nurse, public health nurse, physician, teacher, kindergarten teacher, consultant, day care worker or teaching assistant, salesperson, and driver.

Working in retirement mainly occasional or irregular

Working in retirement is often occasional or irregular. Two thirds of those working or who had worked in retirement were of this opinion. Only few reported that they had worked regularly and full time. Both younger and older respondents, as well as men, reported more often than others that they had worked regularly and full time. Women worked part-time on a regular basis more often than men.

More than one third of pensioners working in retirement were unable to estimate how long they planned to continue working. Nearly half assessed that they would work for no more than two years. The youngest respondents, men, those with a higher education and those with a pension in the higher quartile assessed more often than others that they would work longer.

Frequency of working linked to higher income from work

Those who worked in retirement reported that they had received an average annual income from work of 14,200 euros. One quarter of those working in retirement said they had received a maximum of 4,000 euros per year, and an equal share said they were paid 18,000 euros or more for their work. The frequency of working was linked to higher income from work. In addition, men, those with a higher education, those working in the private sector, the younger and older, and those who had a higher pension and experienced no problems making ends meet received more often a higher income from work than did others.

Many pensioners who wanted to work felt that there was no suitable work available or that they were not hired because of their age

Nearly all who were working while drawing an old-age pension reported that they wanted to work in retirement because work involves interesting tasks (89%) and makes them feel needed (73%). Many (69%) also felt that the social relations were important. These were also the most frequently occurring motives for those who wanted to work in retirement but had not done so. Financial reasons were slightly less often listed as motives for working than were psychosocial reasons.

Wanting to enjoy the time in retirement and feeling that one's career had been long enough were the most common reasons stated for not working in retirement. Nearly all of those who had not worked in retirement were of this opinion. However, quite a few of those who were interested in working in retirement felt either that suitable work was not available (57%) or that they were not hired because of their age (41%).

The need to claim pension accrued from work in retirement not well known

Most (87%) of the newly retired were aware of earning new pension for work done in retirement up to the age of 68. Yet only half assessed that they know that they can draw the pension they have earned from work in retirement at age 68 (55%) and that the pension must be claimed separately (45%). On average, those who had worked in retirement were more familiar with these matters, but some of them were unaware of when the pension accrued for work in retirement can be drawn.

Sisällys

Tiivistelmä	5
Summary	8
1 Johdanto	13
1.1 Tutkimuksen tavoite ja sisältö.....	13
1.2 Mitä tiedetään.....	15
2 Työstä eläkkeelle -kyselytutkimus	21
2.1 Otos ja aineisto.....	21
2.2 Työnteko vanhuuseläkkeellä.....	22
2.3 Sosiodemografiset ja työhön liittyvät taustatekijät.....	26
3 Vanhuuseläkkeellä työtä tehneet, työtä haluavat ja ne, jotka eivät halua tehdä työtä	31
4 Vanhuuseläkkeellä työtä tehneet	35
4.1 Työtehtävät eläkkeellä.....	35
4.2 Työnteon laajuus ja jatkoaiheet.....	44
4.3 Työnteosta saadut tulot.....	50
5 Työnteon halu, motiivit ja syyt sille, ettei työskentele	54
5.1 Kuinka paljon vanhuuseläkeläiset haluaisivat työskennellä?.....	54
5.2 Työnteon motiivit.....	59
5.3 Syyt, miksi vanhuuseläkkeellä ei työskennellä.....	63
5.4 Tieto eläkkeellä työskentelystä kertyvästä eläkkeestä.....	67
5.5 Avovastauksissa esiin nousseita teemoja liittyen työntekoon eläkkeellä.....	69
6 Yhteenveto	73

Lähteet	78
Liitteet	83
Liite 1: Perusjoukko, otos ja katoanalyysi	83
Liite 2: Liitetaulukot	86
Työskentelyn motiivit	86
Syyt, miksi ei työskentele niillä, jotka haluaisivat työskennellä	92
Syyt miksi ei työskentele niillä, jotka eivät haluaakaan työskennellä	99
Eläkkeen ohessa työskentelystä kertyvään eläkkeeseen liittyvien asioiden tunteminen	106
Liite 3: Kyselylomake	110

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tavoite ja sisältö

Väestön ikärakenteen vanhenemisen seurauksena vanhuuseläkeikäisten määrä on kasvanut ja työikäisten väestön määrä on vähentynyt. 2010-luvun alusta alkanut syntyvyyden voimakas lasku on osaltaan kiihdyttänyt tulevan työikäisen väestön määrän vähenemistä ja väestön ikääntymistä. Väestörakenteen ollessa suuressa muutoksessa ja työvoiman saatavuuden noustua suuremmaksi ongelmaksi, vanhuuseläkeläisten työnteko on enenevässä määrin nähty yhdeksi ratkaisuksi työvoimapulaan.

Petteri Orpon hallitusohjelma (Valtioneuvosto 2023, 66) sisältää tavoitteen yli 65-vuotiaiden työntekoa lisäämiseksi. Tämä on ensimmäinen kerta, kun vanhuuseläkeläisten työntekoa pyritään hallitusohjelmatasolla edistämään. Vanhuuseläkkeellä työskentelyn voi ajatella olevan myös yksi tapa edistää työurien pidentämistä. Työurien pidentäminen on ollut 2000-luvun vaihteesta lähtien keskeinen eläkepolitiikan ja myös laajemmin yhteiskuntapolitiikan tavoite. Vaikka vanhuuseläkeläisten työnteko on ollut esillä paljon viime vuosina, aiheesta on yhä suhteellisen vähän tutkimustietoa. Tämän tutkimusraportin tavoitteena on tuottaa tutkittua tietoa siihen, miten moni vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtynyt työskentelee tällä hetkellä, miten paljon eläkeläisillä on halukkuutta työntekoon ja mitkä ovat syitä ja esteitä työn tekemiselle?

Tutkimuksessa tarkastellaan vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työskentelyä ja halua eläkkeellä työskentelyyn. Aineistona käytetään Eläketurvakeskuksen syksyllä 2022 keräämää Työstä eläkkeelle -kyselyaineistoa, johon vastasi 5 000:sta kyselyn saaneesta 3 378. Aiemmista suomalaisista tutkimuksista poiketen tutkimuksessa keskitytään vastikään työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työntekoon ja heidän kiinnostukseensa siihen. Vanhuuseläkkeellä työskentelyn kannalta tämä on hyvin relevantti ryhmä, koska eläkkeellä työskentely on yleisintä nuorimmilla eläkkeensaajilla ja niillä, jotka ovat olleet ennen eläkkeelle siirtymistä työssä (Polvinen ym. 2019). Vaikka yli 70-vuotiaiden työssäkäynti on lisääntynyt (SVT 2023), potentiaalisin eläkkeellä työskentelevien ryhmä on vastikään eläkkeelle siirtyneet. Mitä vanhemmasta henkilöstä on

kyse ja pidempään eläkkeellä on oltu, sitä vähäisempää on työskentely ja sitä vähemmän työhön paluu kiinnostaa (Polvinen & Kuivalainen 2022).

Tutkimuksessa tarkastellaan aiempaa monipuolisemmin vanhuuseläkeläisten työntekoa. Yhtäältä tarkastelun kohteena on eläkkeellä työskentely, sen yleisyys ja luonne, motiivit työntekoon sekä ajatukset siitä, miten pitkään työntekoa eläkkeellä aiotaan jatkaa. Tarkasteltavia kysymyksiä ovat muun muassa, miten moni työskentelee eläkkeellä, tekeekö töitä samanlaisissa työtehtävissä tai samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle siirtymistä ja miten paljon työstä saa tuloja. Toisaalta tutkimuksessa selvitetään myös eläkeläisten työhalukkuutta: sitä, miten moni niistä, jotka eivät työskentele, haluaisi työskennellä. Työnteon motiiveja on kysytty sekä työtä tekeviltä eläkeläisiltä että niiltä, jotka eivät tee työtä, mutta haluaisivat työskennellä. Kyselyssä kartoitetaan myös, missä määrin esimerkiksi taloudelliset tekijät koetaan merkityksellisiksi syiksi työnteolle. Lisäksi niiltä, jotka haluaisivat työskennellä mutta eivät työskentele ja niiltä, jotka eivät työskentele eivätkä haluakaan työskennellä, kysyttiin syitä ja esteitä sille, etteivät he työskentele. Aiempaa tutkimusta näiden kolmen ryhmän tarkastelusta samassa yhteydessä ei juuri ole.

Tutkimuksessa analysoidaan useiden eri tekijöiden yhteyttä vanhuuseläkkeellä työskentelyyn tai haluun työskennellä eläkkeellä. Tarkasteltavana ovat sosiodemografiset tekijät, kuten sukupuoli, koulutustaso ja toimeentulo sekä työkykyyn ja eläkettä edeltäneeseen työhön liittyviä tekijöitä, kuten työuran pituus sekä kokemus eläkettä edeltävällä työpaikalla olleesta ikääntyneiden osaamisen arvostuksesta. Tiedot on kerätty kyselylomakkeessa tai liitetty Eläketurvakeskuksen käytössä olevista rekistereistä. Tutkimuksessa käytössä oleva aineisto on varsin laadukas. Kysely on tehty satunnaisotannalla kaikista vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä. Kyselyn vastausaste on myös poikkeuksellinen korkea (68 %). Aineistolla pystytään näin tuottamaan aiempaa parempi kuva ilmiöstä.

Tutkimuksen rakenne on seuraava. Alussa on katsaus aiheen aiempiin tutkimuksiin. Toisessa luvussa esitellään kyselyaineisto. Kolmannessa luvussa kuvataan vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työskentelyn ja työskentelyhalukkuuden yleisyyttä ja näiden väestöryhmittäisiä eroja. Neljännessä luvussa keskitytään vanhuuseläkkeellä työtä tehneisiin, heidän työtehtäviinsä, työnteon laajuuteen ja jatkoaikeisiin. Tutkimuksen viides luku paneutuu syihin, miksi vanhuuseläkkeellä halutaan työskennellä ja toisaalta, miksi ei haluta työskennellä. Työnteon motiiveja

on kysytty niiltä, jotka työskentelevät sekä niiltä, jotka eivät työskentele, vaikka haluaisivat. Syitä sille, ettei työskentele vanhuuseläkkeellä on kartoitettu sekä niiltä vastaajilta, jotka eivät työskentele eivätkä halua, että niiltä, jotka eivät työskentele, vaikka haluaisivat. Lopuksi käsitellään vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden tietoa eläkkeellä työskentelystä karttuvasta uudesta eläkkeestä ja avovastauksissa nousseita teemoja liittyen eläkkeellä työskentelyyn. Kuudennessa luvussa on keskustelu ja yhteenveto.

1.2 Mitä tiedetään

Vanhuuseläkeläisten työssäkäynti on 2000-luvulla kasvanut monessa maassa (esim. Lain 2011; Hofäcker & Nauman 2015). Näin on myös Suomessa, joskaan kattavaa tilastotietoa vanhuuseläkeläisten työssäkäynnin yleisyydestä ei ole saatavilla. Eläketurvakeskuksen Eläkkeellä ja työssä -tilastojen mukaan alle 68-vuotiaista vanhuuseläkeläisistä 13 prosenttia oli työssä vuoden 2021 lopussa, kun kymmenen vuotta aiemmin osuus oli vajaa 10 prosenttia (Kannisto 2022). Kyseinen tilasto kattaa kuitenkin vain työeläkevakuutetun työskentelyn. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan¹ täyttymisen jälkeinen työ ei rekisteröidy eläkerekisteriin, ja siten tilasto ei sisällä kaikkea vanhuuseläkkeellä työskentelyä. Tilasto ei kata myöskään yrittäjän vanhuuseläkkeelle työskentelyä, koska eläkevakuuttaminen on vapaaehtoista yrittäjänä vanhuuseläkkeellä työskenteleville. Myös Tilastokeskuksen työvoimatilastoista ilmenee vanhuuseläkeikäisten työssäkäynnin yleistymisen, 65–74-vuotiaiden työllisyysaste oli 13,3 prosenttia vuonna 2022, kun se vuonna 2010 oli 7,5 prosenttia. Työvoimatilastosta ei voida kuitenkaan erotella, moniko ikäryhmästä on eläkkeellä.

Vanhuuseläkeläisten työssäkäynnin yleisyyttä on Suomessa tutkittu muutamissa koko ikäryhmän kattavissa tutkimuksissa (Matikka 2014; Polvinen ym. 2019; Polvinen & Kuivalainen 2019; Polvinen & Kuivalainen 2022)².

- 1 Työeläkevakuuttamisen yläikäraja on 68 vuotta vuosina 2005–2025. Yläikäraja nousee asteittain siten, että vuosina 1958–1961 syntyneillä ikäraja on 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta. Vakuuttamisvelvollisuus päättyy sen kalenterikuukauden loppuun, jolloin henkilö täyttää enimmäisiän.
- 2 Vanhuuseläkeläisten työssäkäynnistä ja kiinnostuksesta työskennellä eläkkeellä on tehty myös rajatumpia kyselyjä viime vuosina. Esimerkiksi työeläkeyhtiö Varman (2021) kyselyssä vastaajista puolet ilmoitti työskennelleensä eläkkeellä ja työeläkeyhtiö Ilmarisen (2023) reilu kolmannes eläkeläisistä teki töitä eläkkeellä ja Eläkeliiton (2021) tekemässä kyselyssä 70 prosenttia ilmoitti tekevänsä työtä eläkkeellä. Kyselyjen vastaajajoukko on valikoitunut, eivätkä tulokset ole siten eläkeläisiä edustavia.

Matikan (2014) tutkimuksessa noin 16 prosenttia kaikista 63–75-vuotiaista eläkeläisistä sai palkkatuloja vuonna 2011. Tulos on samansuuntainen Polvisen ym. (2019) tutkimuksen kanssa, jossa lähes 12 prosenttia palkansaajataustaisista 63–74-vuotiaista vanhuuseläkeläisistä ja 33 prosenttia yrittäjätaustaisista oli työskennellyt eläkkeen rinnalla vuonna 2012³. Eläketurvakeskuksen Eläkkeensaajien taloudellinen hyvinvointi -kyselyssä 63–74-vuotiaista eläkeläisistä oli vuonna 2017 työskennellyt eläkkeen ohella 14 prosenttia (Polvinen & Kuivalainen 2019) ja noin 20 prosenttia vuonna 2020 (Polvinen & Kuivalainen 2022).⁴

Valtaosa aiemmista vanhuuseläkeläisten työssäkäyntiä koskevistä tutkimuksista on tarkastellut sitä, ketkä työskentelevät eläkkeellä tai eläkeiässä. Tutkimuksien tulokset ovat olleet varsin yhdenmukaisia. Nuorempi ikä, miessukupuoli, hyvä terveys, korkeampi koulutus, korkeampi sosioekonominen asema tai ammattiasema, yrittäjäyys ja hiljattain eläkkeelle siirtyminen ovat olleet yhteydessä vanhuuseläkkeellä työskentelyyn (ks. Komp ym. 2010; Cahill, Giandrea & Quinn 2011; Lain 2011; Eurofound 2013 Hofäcker & Nauman 2015; Dingemans ym. 2016; Wahrendorf ym. 2017; Sewdas ym. 2017; de Wind ym. 2018; van der Zwaan ym. 2019; Polvinen ym. 2019; Sullivan & Al Ariss 2019). Tulojen yhteys eläkkeellä työskentelyyn ei ole ollut yhtä selkeä kuin koulutustason tai terveydentilan. Tutkimuksissa on havaittu tulojen yhteyden eläkkeellä työskentelyyn olevan usein u-mallin muotoinen: eläkkeellä ovat työskennelleet yhtäältä ne, joilla on pienimmät tulot ja toisaalta ne, joilla tulot ovat suurimmat (Matikka 2014; Hokema & Lux 2015). Polvisen ja kumppaneiden tutkimuksessa (2019) havaittiin, että ansiotyö vanhuuseläkkeen ohella oli selvästi yleisempää ylimmässä tuloryhmässä ja jonkin verran keskimääräistä yleisempää alimpaan tuloryhmään kuuluvilla.

Havaittujen sosioekonomisten erojen vanhuuseläkkeellä työskentelyn yleisyydessä on katsottu olevan omiaan kasvattamaan hyvinvointieroja eläkeläisten välillä (esim. Komp ym. 2010; Hofäcker & Nauman 2015; Scherger 2015; Hess ym. 2016). Muutamassa tutkimuksessa on myös havaittu, että eläkkeelle työskentelyllä on ollut myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin (ks. esim. Zhan ym. 2009; Lux & Scherger 2017) ja terveyteen, poikkeuksena

3 Tutkimuksen aineisto on käytetty Tilastokeskuksen tulonjakoaineistoa. Työssä käyviksi määriteltiin ne, joiden palkka- tai yrittäjätulot olivat vähintään 2 000 euroa vuodessa.

4 KEVA (Salonen & Sohlman 2022) on selvittänyt myös vanhuuseläkkeelle työskentelyn ilmiötä. Raportit kattavat kuitenkin vain julkisella sektorilla ennen eläkkeellä olleita ja julkisella sektorilla eläkkeen ohella työskenteleviä.

kuitenkin ne, jotka työskentelevät kokoaikaisesti ja matalapalkkaisissa tehtävissä (Baxter ym. 2021). Eläkkeelle työskentely mahdollistaa paitsi paremman toimeentulon myös itsensä kehittämisen ja aktiivisen osallistumisen yhteiskuntaan (Reynolds ym. 2012; Sewdas ym. 2017).

Yksilötason tekijöiden lisäksi merkityksellisiä tekijöitä eläkkeellä työskentelyyn ovat muun muassa eläkejärjestelmän säännöt ja yleinen työllisyystilanne. Suomessa vanhuuseläkkeen saanti ei aseta mitään esteitä ansiotyön tekemiselle vanhuuseläkkeen ohessa. Vuodesta 2005 vanhuuseläkkeellä työskentelystä on karttunut uutta eläkettä vakuuttamisvelvollisuuden ikärajaan asti. Myöskään verotus ei aseta esteitä työnteolle: useimmissa tilanteissa eläke- ja palkkatulojen verotus on alhaisempaa kuin pelkässä samansuuruisessa palkassa (Veronmaksajat 2023; Ritola & Tuominen 2023). Yleisimmiksi vanhuuseläkkeellä työskentelyn esteiksi Eläketurvakeskuksen kyselyssä nousivat ikäsyrrintä, eli kokemus siitä, ettei vanhuuseläkeläisiä palkata iän vuoksi sekä sopivien työmahdollisuuksien puute (Polvinen & Kuivalainen 2022). Myös kansainvälisissä tutkimuksissa samat tekijät, kokemukset ikään kohdistuvasta syrjinnästä ja työpaikkojen puute, on koettu yleisimmiksi esteiksi eläkkeellä työskentelylle (Sullivan & Al Ariss 2019).

Vanhuuseläkkeellä työskentelyn yleistyessä on tutkittu enemmän myös työnteon motiiveja. Tärkeimmät syyt eläkkeellä työskentelyyn ovat olleet sosiaalisia, kuten sosiaaliset suhteet ja yhteisöön kuulumisen tunne, tai henkilökohtaisia, kuten työnteosta nauttiminen ja mielekäs ja merkityksellinen tekeminen (Dingemans & Henkens 2014; de Wind ym. 2016; Fasbender ym. 2016; Hansson ym. 2023). Eläkkeellä ovat työskennelleet useammin ne, joilla on korkea työhön sitoutuminen ja vahva sisäinen motivaatio työhön (de Wind ym. 2016; Fasbender ym. 2016; Hellevik & Herlofsen 2020). Taloudelliset syyt ovat tärkeitä pienemmällä osalla, ja ne ovat painottuneet erityisesti pienempituloisiin ja matalammin koulutettuihin. Hansson ym. (2023) tutkivat eri motiivien yhteyttä työnteon määrään ja kestoon ja löysivät, että taloudelliset syyt lisäsivät työntuntien määrää (ks. myös Fasbender ym. 2016), kun taas työn henkilökohtaiseen merkitykseen liittyvät motiivit selittivät työskentelyn jatkamisesta pidempään. Hess ym. (2021) tutkivat puolestaan eläkeikää lähestyvien työntekijöiden motiiveja työnteon jatkamiselle eläkkeellä ja niiden yhteyttä aiottuun työmäärään. Aiottujen työntuntien määrä oli korkein niillä, jotka aikoivat jatkaa työntekoa eläkkeellä taloudellisista syistä. Niillä puolestaan, joilla motiivit liittyivät statuksen ylläpitämiseen, sosiaalisiin suhteisiin tai olivat

yleisiä (esimerkiksi kunnon ja osaamisen ylläpitäminen), aiottujen työtuntien määrä oli vähäisempi.

Vanhuuseläkeläisten tai eläkeikäisten työssäkäynnin syitä on tarkasteltu myös laadullisissa haastattelututkimuksissa. Hollantilaisessa 65 vuotta täyttäneiden ja työtä tekevien haastattelututkimuksessa (Sewdas ym. 2017) tärkeimmiksi työnteon motiiveiksi paikannettiin päivittäisten rutiinien ylläpitäminen ja taloudellinen hyöty. Reynoldsin ja kumppaneiden (2012) haastattelututkimuksessa Englannista tunnistettiin kolme keskeistä teemaa vanhuuseläkeiässä tapahtuvalle työskentelylle: terveyden ylläpito, henkilökohtaisen kehittymisen mahdollisuus ja taloudellisen turvallisuuden lisääntyminen. Vastaavanlaisiin päätelmiin tulivat Ulrich ja Brott (2005), jotka haastattelivat Yhdysvalloissa 24 eläkkeen ohella työskentelyä suunnittelevaa henkilöä. Keskeisimmiksi syiksi työnteolle nousivat mielekäs toiminta, työn sisältö ja taloudellisen tilanteen parantaminen. Parryn ja Taylorin (2007) haastattelututkimuksessa havaittiin puolestaan, että eläkeikää lähestyvien motiivit vanhuuseläkkeellä työskentelyyn erosivat ammatiaseman mukaan. Työntekijäammattissa työskentelevillä korostui ansio-työn välineellisyys, kun taas korkeammassa ja luovan työn ammateissa korostuivat työn mielekkyys ja työn merkitys identiteetille.

Bratun ym. (2023) systemaattinen kirjallisuuskatsausartikkeli jäsentää 11 haastattelututkimuksen tulokset eläkkeellä työskentelyn motiivien osalta kahdeksaan ryhmään. Ensimmäinen motiivitekijä on terveyden ylläpitäminen. Terveys on tärkeä ehto työnteolle ja monelle eläkkeellä työskentely mahdollistaa terveenä ja virkeänä pysymisen. Joustavat työajat olivat oleellinen ehto työkyvyn ylläpitämisen kannalta. Toisena synnä ovat taloudelliset tekijät, jotka tulivat esiin kaikissa tutkimuksissa. Osassa korostui paremman elintason ja lisäänsioiden saaminen, osassa taloudellinen pakko ja osassa puolestaan tarve auttaa taloudellisesti läheisiään. Kolmantena motiivina oli saavuttaminen, jossa esiin nousivat sekä mahdollisuus päättää työajoista ja -tehtävistä että asiantuntijaidentiteetti. Neljäs motiiviryhmä oli työn myönteiset sosiaaliset suhteet ja viides muiden ja yhteiskunnan auttaminen. Kuudes ryhmä on työstä nauttiminen. Osa haastatteluista kertoi, että pystyi nauttimaan työstä aiempaa enemmän, kun työtä pystyi tekemään eläkkeellä osa-aikaisesti tai satunnaisesti. Seitsemäs ryhmä motiiveja oli tarkoituksen ja mielekkään tekemisen saaminen ja kahdeksas rutiinien ylläpitäminen.

Vanhuuseläkkeellä työskentelyn motiiveja on tarkasteltu kahdessa Eläketurvakeskuksen tutkimuksessa (Polvinen & Kuivalainen 2019; Polvinen & Kuivalainen 2022). Tulokset ovat samansuuntaisia kansainvälisten tutkimuksien kanssa. Suurin osa vanhuuseläkkeen rinnalla työssäkäyvistä kertoo työskentelevänsä sen vuoksi, että työ tuo sisältöä ja merkitystä elämään. Työn ei-taloudellisissa motivaatiotekijöissä ei havaittu juurikaan eroja taustatekijöiden mukaan; riippumatta esimerkiksi koulutus- tai tulo- tasosta työn tuomia sosiaalisia suhteita pidettiin yhtä tärkeinä. Pienempi joukko, noin viidennes eläkeläisistä, työskenteli taloudellisten syiden vuoksi. Taloudellinen pakko on yleisempää niillä, joilla oli pienempi eläke, ja niillä, jotka asuivat vuokra-asunnossa, olivat matalammin koulutettuja sekä niillä, joille omaisuustuloilla oli vähäinen merkitys toimeentulossa ja joiden koettu terveys oli heikompi. (Polvinen & Kuivalainen 2019.)

Suomalaisissa kyselytutkimuksissa on kartoitettu vanhuuseläkeläisten työhalukkuutta. Eläketurvakeskuksen kyselytutkimuksessa vuonna 2020 reilu 16 prosenttia 63–80-vuotiaista vanhuuseläkeläisistä ilmoitti, että he haluaisivat työskennellä eläkkeellä, mutta eivät kyselyn keruuhetkellä työskennelleet (Polvinen & Kuivalainen 2022). Valtaosa heistä halusi työskennellä satunnaisesti, silloin tällöin. Kiinnostus työskennellä oli yleisintä alle 68-vuotiailla eläkkeensaajilla ja miehillä sekä heillä, joilla oli vaikeuksia tavanomaisten menojen kattamisessa. Yleisin syy kiinnostukselle oli työn tuoma mielenkiintoinen tekeminen. Reilu kolmannes ilmoitti syyksi toimeentulovaikeudet. Naiset, vähemmän koulutetut ja ne, joiden eläke on pienempi, halusivat työskennellä muita useammin toimeentulovaikeuksien vuoksi.

Tilastokeskuksen piilotyöttömyystilastoinnin mukaan⁵ reilu neljä prosenttia 65–74-vuotiaista oli piilotyöttömiä vuonna 2020. Ero työhaluisten eläkeläisten määrän yleisyydessä selittyy sillä, että Eläketurvakeskuksen kyselyssä on kysytty vain halukkuutta työskennellä, kun taas Tilastokeskuksen tiedonkeruussa kartoitetaan halukkuuden lisäksi myös käytettävyyttä työhön. Piilotyöttömien vanhuuseläkeikäisten osuus on kaksinkertaistunut 2010-luvun aikana, mikä ilmentää osaltaan, että yhä useampi vanhuuseläkeläinen haluaa työskennellä eläkkeellä.

5 Piilotyöttömäksi luetaan työvoimaan ulkopuolella oleva henkilö, joka haluaisi tehdä ansiotyötä ja olisi työhön käytettävissä kahden viikon kuluessa.

2000-luvulla työn ja eläkkeelle siirtymisen raja on hämärtynyt, kun yhä useammat eläkeläiset jatkavat työskentelyä eläkkeellä. Perinteinen näkemys eläkkeelle siirtymisestä yhtenä askeleena pois työelämästä on korvaantunut aiempaa monimuotoisemmalla ja vivahteikkaammalla prosessilla. Vanhuuseläkkeelle siirtyneet tarjoavat osaavaa ja joustavaa työvoimaa työmarkkinoille. Eläkkeelle siirtyneet ovat aiempaa koulutetumpia (Polvinen ym. 2022) ja heillä aiempaa parempi työkyky (Laaksonen ym. 2022). Samalla kun elinaika on lisääntynyt, myös terveiden elinvuosien määrä on kasvanut, ja moni haluaa käyttää osan tästä eläkeajastaan työn tekemiseen.

2 Työstä eläkkeelle -kyselytutkimus

Tutkimusaineistona on Eläketurvakeskuksen keräämä Työstä eläkkeelle-kyselytutkimus⁶. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat vanhuuseläkkeelle vuosina 2019–2021 siirtyneet suomalaiset, jotka olivat olleet palkkatyössä eläkettä edeltävän vuoden lopussa.

Kyselyssä kartoitettiin palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työnteon yleisyyttä ja kiinnostusta työntekoon sekä näiden väestöryhmittäisiä eroja. Vanhuuseläkkeellä työtä tehneiltä selvitettiin, työskentelivätkö he samalla työnantajalla ja samassa tai samankaltaisissa työtehtävissä kuin ennen eläkkeelle jäämistä sekä ammatteja, joissa eläkkeellä työskennellään. Lisäksi selvitettiin työnteon laajuutta, kuinka kauan vanhuuseläkkeellä aiottiin jatkaa työntekoa sekä työstä saatujen tulojen määrää. Lopuksi kartoitettiin eläkkeellä työskentelyn motiiveja ja syitä, miksi eläkkeellä ei työskennellä sekä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden tietämystä työnteon vaikutuksesta eläkkeen karttumiseen. Lomakkeessa kysyttiin vastaajilta myös kysymyksiä muun muassa terveydentilasta, työkyvystä, toimeentulosta ja vanhuuseläkettä edeltävästä työstä. Kyselylomake on liitteessä 3.

2.1 Otos ja aineisto

Kysely postitettiin 5 000 satunnaisesti valitulle tutkimuksen kohderyhmään kuuluvalla henkilöllä elokuun lopussa vuonna 2022. Kyselyn otos rajattiin Suomessa asuviin henkilöihin, jotka olivat aloittaneet vanhuuseläkkeen vuosina 2019–2021 ja olivat olleet palkkatyössä eläkettä edeltävän vuoden lopussa. Eläkevakuutetun palkkatulon piti olla vähintään 5 000 euroa vuodessa. Yrittäjät on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle lukuun ottamatta niitä yrittäjiä, joilla oli voimassa olevan YEL- tai MYEL-vakuutuksen lisäksi myös eläkevakuutettua palkkatuloa eläkkeelle siirtymistä edeltävältä vuodelta vähintään edellä mainitun alarajan verran. Osittaista vanhuuseläkettä saaneita ei ole mukana otoksessa. Myös täydellä tai osatyökyvyttömyys-

6 Samaa aineistoa on käytetty myös Tenhunen ym. (2023) tutkimuksessa, jossa keskityttiin eläkettä edeltävän työn, terveyden ja sosiaalisten suhteiden rooliin eläkkeelle siirtymisessä. Aineiston ja taustamuuttujien kuvaus on osin päällekkäinen näissä tutkimuksissa.

eläkkeellä juuri ennen vanhuuseläkeikää olleet on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

Alaikäraja otoksessa ei ole, mutta edellytys vanhuuseläkkeelle siirtymisestä asettaa suurimmalle osalle alaikärajaksi ikäluokan eläkeiän. Otoksessa on mukana myös henkilöitä, joilla on yleisestä eläkeiästä poikkeava matalampi vanhuuseläkkeen ikäraja. Yläikärajana edellytetään, että vanhuuseläkkeen on pitänyt alkaa viimeistään 68-vuotiaana.

Kyselyyn vastasi marraskuun 2022 loppuun mennessä 3 378 henkilöä. Vastausasteeksi muodostui 67,6 prosenttia. Kyselyyn oli mahdollista vastata paperilomakkeella tai sähköisesti verkkosivujen kautta. Vastauksista reilu neljännes (28 %) palautettiin sähköisessä muodossa.

Vastauskadon huomioimiseksi aineisto on painotettu siten, että vastaajien osuudet iän ja sukupuolen mukaan vastaavat osuuksia 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneessä väestössä. Otokseen ja painotukseen liittyvät taulukot ovat liitteessä 1. Kaikki tutkimuksessa esitetyt luvut perustuvat painotettuihin jakaumiin. Painotuksen jälkeen tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä kyselyn kohderyhmään.

Kyselyn vastauksiin on yhdistetty eläkkeitä ja työuraa koskevia tietoja Eläketurvakeskuksen rekistereistä. Lisäksi aineistoon on lisätty Tilastokeskuksen koulutustasoa, ammattia ja sosioekonomista asemaa koskevat tiedot.

2.2 Työnteko vanhuuseläkkeellä

Kyselyssä kartoitettiin vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työskentelyä ja kiinnostusta työskentelyyn kysymyksellä: ”Työskentelettekö tai oletteko työskennellyt vanhuuseläkkeen rinnalla?”. Vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä”, ”En, mutta haluaisin” sekä ”En, enkä halua”. Vastajien vanhuuseläkkeelle siirtymisestä oli kulunut yhdestä kolmeen vuotta. Työskentelystä pyrittiin kartoittamaan kaikki vanhuuseläkkeellä työskentely, joten kysymykseen sisällytettiin myös mahdollisuus, että työnteko oli päättynyt kyselyn toteutushetken mennessä. Koska tutkimuksesta ei selviä, onko työskentely jatkunut vastaushetken saakka, käytämme raportissa yksinkertaisuuden vuoksi vain aiempaan työskentelyyn viittaavaa muotoa (työskennelleet / työtä tehneet).

Tutkimuksessa tarkastellaan erikseen niitä vanhuuseläkeläisiä, jotka kertoivat työskennelleensä eläkkeellä, työtä haluavia eläkeläisiä sekä niitä,

jotka eivät ole työskennelleet eivätkä halua tehdä työtä vanhuuseläkkeen rinnalla. Tarkastelussa ovat näiden ryhmien väestöryhmittäiset erot. Vastaaajista kaksi prosenttia jätti vastaamatta kysymyksen.

Työnkuva eläkkeellä

Eläkkeen ohella työskentelyä pyrittiin kuvaamaan tiedustelemalla vastaajilta, työskentelivätkö he samalla työnantajalla, olivatko heidän työtehtävänsä samoja kuin ennen eläkettä sekä missä ammatissa he työskentelivät. Nämä kysymykset oli suunnattu vain niille vastaajille, jotka kertoivat työskennelleensä vanhuuseläkkeen rinnalla.

Eläkkeen ohella työssäkävyltä kysyttiin, työskentelivätkö he samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle jäämistä. Vastausvaihtoehtoina oli samalla työnantajalla työskentelyn lisäksi työskentely eri työnantajalla sekä työskentely yrittäjänä uuden yritystoiminnan kautta tai työskentely yrittäjänä jatkaen aiempaa yritystoimintaa. Viisi prosenttia eläkkeellä työskennelleistä ei vastannut työnantajaa koskevaan kysymykseen. Tarkasteluissa yritystoiminta uuden ja aiemmin aloitetun yrityksen kautta on yhdistetty samaan luokkaan pienen vastausmäärän vuoksi.⁷

Työnkuva eläkkeellä työskentelystä kartoitettiin myös työtehtävien ja ammatin kautta. Kyselyssä tiedusteltiin, työskentelikö samassa tai samankaltaisessa työtehtävässä kuin ennen eläkkeelle jäämistä. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä ja ei. Eläkkeellä työskennelleistä kaksi prosenttia jätti kysymyksen vastaamatta.

Lisäksi eläkkeen ohella työtä tehneiltä kysyttiin ”Missä ammatissa työskentelette nyt?”. Koska ammatti perustui vastaajan itse ilmoittamaan ammatinimikkeeseen, vastauksissa oli jonkin verran eroja siinä, kuinka tarkasti vastaajat ilmoittivat ammattinsa. Vastaukset luokiteltiin Tilastokeskuksen ammattiluokituksen mukaisesti ensimmäisen numerotason mukaisiin ammattiryhmiin, mutta mahdollisuuksien mukaan myös tarkemmalla tasolla. Ammattitieto jäi puuttumaan 11 prosentilta eläkkeellä työskennelleistä.

⁷ Koska kyselyyn sisältyy vain osa yrittäjistä (ne, joilla oli myös palkkatyötä vanhuuseläkettä edeltävänä vuonna), käytetty aineisto ei mahdollista yrittäjänä vanhuuseläkkeellä jatkaneiden kattavaa kuvausta.

Työnteon laajuus

Eläkkeellä työskentelevien työn laajuutta kartoitettiin työajan, jatkamisaikoiden ja työstä saatavien ansiotulojen kautta.

Työskentelyn määrää koskevassa kysymyksessä vastaajat valitsivat vaihtoehtojen ”Säännöllisesti kokoaikatyössä”, ”Säännöllisesti osa-aikatyössä”, ”Epäsäännöllisesti” ja ”Satunnaisesti” välillä. Tutkimuksessa epäsäännöllisesti ja satunnaisesti on yhdistetty samaan luokkaan. 14 prosenttia eläkkeellä työskennelleistä ei vastannut kysymykseen. Kyselyssä tiedusteltiin myös, kuinka pitkään vastaajat tällä hetkellä ajattelevat jatkavansa työskentelyä. Vaihtoehdot olivat ”Alle vuoden”, ”1–2 vuotta”, ”3 vuotta tai pidempään” sekä ”En osaa sanoa”. Kahdeksan prosenttia vastaajista ei vastannut kysymykseen lainkaan.

Eläkkeellä työskentelystä saatuja tuloja tiedusteltiin kysymällä, kuinka paljon vastaaja saa työskentelystä bruttomääräisesti ansiotuloja vuoden aikana yhteensä. Vastaajat saivat itse kirjoittaa luvun. Osa antoi vastauksessaan tarkan euromäärän sijaan vaihteluvälin ansiotuloille, jolloin ansiotulona on käytetty annettujen rajojen keskiarvoa. Tutkimuksessa raportoidaan vastausten jakauma sekä keskimääräiset tulot. Väestöryhmittäisessä tarkastelussa työskentelystä saadut ansiotulot on jaettu neljään luokkaan: alle 5 000 euroa vuodessa, 5 000–9 999 euroa vuodessa, 10 000–19 999 euroa vuodessa sekä yli 20 000 euroa vuodessa ansaitseviin. Tulotieto jäi puuttuvaksi 17 prosentilla eläkkeellä työskennelleistä.

Työnteon motiivit ja syyt, miksi ei työskennellä

Toivetta eläkkeellä työskentelyn laajuudesta ja työnteon motiiveja kysyttiin sekä niiltä, jotka kertoivat työskennelleensä eläkkeellä että niiltä, jotka kertoivat, etteivät ole työskennelleet, mutta olisivat halunneet työskennellä. Syytä sille, ettei ole työskennellyt kysyttiin puolestaan vain niiltä vastaajilta, jotka eivät olleet työskennelleet eläkkeellä.

Toivetta eläkkeellä tehtävän työn määrästä kartoitettiin kysymällä, haluaisiko mieluiten työskennellä säännöllisesti kokoaikatyössä, säännöllisesti osa-aikatyössä vai satunnaisesti. Toiveissa olevan työn määrää tarkastellaan erikseen eläkkeellä työskennelleiden kohdalla sekä niiden kohdalla, jotka eivät ole työskennelleet, mutta olisivat halunneet. Eläkkeellä työskennelleistä vajaa kahdeksan prosenttia ei vastannut työaika-toiveeseen, kun niistä, jotka eivät työskennelleet mutta olisivat halunneet, vain kolme prosenttia jätti vastaamatta.

Eläkkeellä työskentelyn motiiveja tiedusteltiin kysymyksellä ”Seuraavat väittämät koskevat mahdollisia syitä työskennellä vanhuuseläkkeen rinnalla. Miten hyvin ne pitävät teidän kohdallanne paikkansa?”. Kysymys esitettiin sekä eläkkeellä työskennelleille, että niille, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet työskennellä. Kysymys koostui kuudesta väitteestä, jotka on jaettu tarkastelussa psykososiaalisiin ja taloudellisiin syihin. Psykososiaalisia syitä ovat halu työskennellä, koska työ tuo mielenkiintoista tekemistä, koska töissä tuntee itsensä tarpeelliseksi sekä koska työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä. Taloudellisia syitä ovat puolestaan halu työskennellä, koska on vaikeuksia tulla toimeen taloudellisesti, jotta voisi hankkia jotain ylimääräistä sekä työnteosta kertyvä lisäeläke. Vastausvaihtoehdot olivat neliportaisella Likert-asteikolla ”Pitää täysin paikkansa”, ”Pitää jokseenkin paikkansa”, ”Ei juurikaan pidä paikkaansa”, ”Ei pidä lainkaan paikkaansa” sekä ”En osaa sanoa”. Vastaamatta jättäneiden osuudet olivat jokaisen väitteen kohdalla lähes samankokoiset: eläkkeellä työskennelleistä noin seitsemän prosenttia ja työtä toivoneista noin viisi prosenttia jätti vastaamatta kysymykseen.

Syitä sille, miksi eläkkeellä olevat eivät työskentele kartoitettiin kymmenestä väitteestä koostuvalla kysymyksellä, joiden paikkansapitävyyttä vastaajat saivat arvioida. Kysymys kysyttiin vain niiltä, jotka eivät työskennelleet eläkkeellä. Tarkasteluissa syyt on jaoteltu kolmeen ryhmään. Väitteet ”Haluan nauttia eläkepäivistä” ja ”Olen jo tehnyt riittävän pitkän työuran” liittyvät siihen, että vastaaja kokee työskennelleensä jo tarpeeksi. Toiseen ryhmään kuuluu väittämiä, jotka kuvastavat, ettei työskentely käytännössä onnistu. Tähän ryhmään kuuluvat väitteet ”Sopivaa työtä ei ole tarjolla”, ”Minua ei palkata ikäni vuoksi”, ”Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa”, ”Koulutus ja/tai osaaminen ei riitä”, ”Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa” sekä ”Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä”. Kolmanteen ryhmään kuuluvat terveydentilaan ja jaksamiseen liittyvät väitteet ”Terveydentilani ei mahdollista työskentelyä” ja ”Jaksamiseni ei riitä työskentelyyn”. Myös tämän kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat ”Pitää täysin paikkansa”, ”Pitää jokseenkin paikkansa”, ”Ei juurikaan pidä paikkaansa”, ”Ei pidä lainkaan paikkaansa” sekä ”En osaa sanoa”. Vastaamatta jättäneiden osuuksissa ei ollut juurikaan eroja väitteiden välillä. Kysymykseen jätti vastaamatta noin viisi prosenttia niistä, jotka eivät työskennelleet eläkkeellä mutta olisivat halunneet. Vastaava osuus oli 1–2 prosenttia niiden joukossa, jotka eivät työskennelleet eivätkä halunneet työskennellä.

Kyselyssä tiedusteltiin työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden tietoja eläkkeellä työskentelystä kertyvästä eläkkeestä viiden informaatiota tarjoavan kohdan kautta. Vastajat saivat kertoa, olivatko he tienneet mainittuja asioita vai eivät. Väitteet olivat ”Työskentely vanhuuseläkkeellä ei pienennä eläkettä”, ”Työskentelystä vanhuuseläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68-vuotiaaksi asti”, ”Myös yli 68-vuotiaana voi työskennellä, mutta työstä ei kerry enää uutta työeläkettä”, ”Vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuneen työeläkkeen voi nostaa 68-vuotiaana sekä ”Vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttunut työeläke pitää hakea erikseen”. Tämä kysymys kysyttiin kaikilta vastanneilta riippumatta heidän kiinnostuksestaan työskennellä eläkkeellä. Jokaisen väitteen kohdalla vastaamatta jättäneiden osuus oli noin kaksi prosenttia.

2.3 Sosiodemografiset ja työhön liittyvät taustatekijät

Taulukossa 2.1 esitetään vastaajien jakaumat tutkimuksessa käytettyjen keskeisten sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan. Taustatekijöistä ikä vuoden 2022 lopussa, vanhuuseläkkeen aloitusikä, koulutus ja eläkkeen taso perustuvat rekisteritietoihin, kun sukupuoli, siviilisääty sekä taloudellista tilannetta kuvaava kokemus menojen kattamisen vaikeudesta tai helppoudesta perustuvat kyselyyn.

Vastaajista naisia oli yli puolet (59 %). Vastajat olivat pääosin vähintään 65-vuotiaita tai sitä vanhempia kyselyn toteutusvuoden 2022 lopussa. Vanhimmat vastaajat olivat 70-vuotiaita tai sitä vanhempia (noin 4 % vastaajista). Alle 65-vuotiaita oli noin viisi prosenttia vastanneista.

Suurin osa (45 %) vastaajista oli jäänyt vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana. Tätä nuorempana vanhuuseläkkeen aloittaneita oli viisi prosenttia. Reilu neljännes vastaajista (27 %) oli jäänyt vanhuuseläkkeelle 64-vuotiaana ja reilu viidennes (22 %) 65-vuotiaana tai sitä vanhempana. Tätä muuttujaa käytettiin vain vanhuuseläkkeellä työtä tehneiden kuvauksessa.

Koulutustieto perustuu Tilastokeskuksen tietoon korkeimmasta koulutuksesta eläkkeelle siirtymisvuotta edeltävältä vuodelta. Vastaajien yleisin koulutustausta oli keskiasteen koulutus, heitä oli lähes 40 prosenttia vastanneista. Alemman korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli noin kolman-

nes. Korkeintaan perusasteen tutkinnon suorittaneita oli 11 prosenttia ja ylemmän korkea-asteen suorittaneita 17 prosenttia.⁸

Tieto puolisosta on johdettu siviilisäätyä koskevasta kysymyksestä. Vastajat, jotka kertoivat olevansa naimisissa, rekisteröidyssä parisuhteessa tai avoliitossa kuuluvat parisuhteessa oleviin. Eronnut tai asumuserossa, leski tai naimaton vastausvaihtoehdon valinneet on luokiteltu ei parisuhteessa oleviksi.

Vastaajien omaan työuraan perustuva kuukausieläke perustuu vuoden 2021 lopun rekisteritietoon. Tarkasteluissa vastaajat on jaettu neljään luokkaan eläkkeen suuruuden perusteella. Viidenneksellä vastaajista eläke oli alle 1 500 euroa kuukaudessa. Noin 30 prosentilla vastaajista eläke oli 1 500–1 999 euroa kuukaudessa. 2 000–2 499 euron kuukausieläkettä sai 20 prosenttia ja yli 2 500 euron kuukausieläke oli lähes 30 prosentilla vastaajista. Keskimääräinen eläke kyselyyn vastanneilla oli 2 245 euroa kuukaudessa⁹.

Eläkkeen lisäksi taloudellista tilannetta kartoitetaan menojen kattamisessa koettujen vaikeuksien kautta. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan, miten saa tavanomaiset menot katettua, kun otetaan huomioon kaikki kotitalouden tulot. Vastausvaihtoehtoja oli seitsemän: ”Suurin vaikeuksin”, ”Vaikeuksin”, ”Pienin vaikeuksin”, ”Melko helposti”, ”Helposti”, ”Hyvin helposti” sekä ”En osaa sanoa”. Näistä kaksi äärimmäistä vaihtoehtoa on yhdistetty samaan luokkaan. Kolmannes vastaajista koki menojen kattamisen helpoksi tai hyvin helpoksi ja yli kolmannes arvioi sen olevan melko helppoa. Joka viidennellä menojen kattamisessa oli pieniä vaikeuksia ja noin joka kymmenennellä vaikeuksia tai suuria vaikeuksia. En osaa sanoa -vaihtoehdon valinneiden ja vastaamatta jättäneiden osuus oli yhteensä noin kaksi prosenttia.

8 Koska kyselyyn on valittu vain ennen vanhuuseläkettä työskennelleitä, otokseen päätyneet ovat korkeammin koulutettuja kuin saman ikäinen väestö keskimäärin. Koko 60–69-vuotiaasta väestössä peruskoulutuksen suorittaneiden osuus vuonna 2021 oli noin 20 prosenttia ja ylemmän korkea-asteen suorittaneiden osuus noin 11 prosenttia (Tilastokeskus, Tilastotietokanta).

9 Kaikilla 60–69-vuotiailla vanhuuseläkkeelle vuonna 2021 siirtyneillä keskimääräinen kuukausieläke oli 1 878 euroa (Eläketurvakeskus, Tilastotietokanta). Ero selittyy otoksen rajauksella suoraan työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneisiin.

Taulukko 2.1

Vastaajien painotetut jakaumat sosiodemografisten taustatekijöiden mukaan, prosenttia.

Sosiodemografiset tekijät	Osuus (%)
Ikä vuoden 2022 lopussa ^{rek}	
64 v tai nuorempi	5,2
65 v – 65 v 11 kk	26,0
66 v – 66 v 11 kk	31,4
67 v – 67 v 11 kk	19,8
68 v tai vanhempi	17,6
Ikä vanhuuseläkkeen alkaessa ^{rek}	
62 v tai nuorempi	5,6
63 v – 63v 11 kk	44,8
64 v – 64v 11kk	27,4
65 v – 65v 11 kk	12,1
66 v tai enemmän	10,1
Sukuoli	
Nainen	58,5
Mies	40,6
Muu/ei halua kertoa tai tieto puuttuu	0,9
Koulutus eläkkeelle siirtymistä edeltävän vuoden lopussa ^{rek}	
Perusaste	10,9
Keskiaste	38,6
Alempi korkea-aste	33,9
Ylempi korkea-aste	16,6
Parisuhteessa	
Kyllä	71,5
Ei	28,3
Ei vastannut	0,1
Eläke (omaeläke, 2021 lopussa) ^{rek}	
Alle 1 500 €/kk	20,6
1 500 – 1 999 €/kk	30,3
2 000 – 2 499 €/kk	19,9
2 500 €/kk tai enemmän	29,2
Menojen kattaminen	
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	9,1
Pieniä vaikeuksia	20,6
Melko helppoa	35,0
Helppoa tai hyvin helppoa	33,4
En osaa sanoa	0,8
Ei vastannut	1,1

^{rek} = rekisteritieto

Taulukossa 2.2 on esitetty vastausten jakaumat työhön liittyvien tekijöiden suhteen. Työkyky, oma käsitys työstä sekä kokemus ikääntyneiden työntekijöiden arvostuksesta eläkettä edeltäneellä työpaikalla perustuvat kyseeseen. Työuran pituus ja eläkettä edeltävä työskentelysektori pohjautuvat rekisteritietoihin.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa työkykyään suhteessa heidän parhaimpaan työkykyynsä. Työkykypistemäärä saa arvot väliltä 0–10 ja se kysyttiin kaikilta vastaajilta. Tarkasteluissa työkykyjakauma on luokiteltu neljään portaaseen ”erinomainen (10)”, ”hyvä (8–9)”, ”kohtalainen (6–7)” ja ”huono (0–5)” työkyky. Hieman yli puolet (57 %) eläkkeelle siirtyneistä arvioi työkykynsä hyväksi (pistemäärä 8–9). Kuusi prosenttia antoi työkyvyille täydet kymmenen pistettä ja yhdeksän prosenttia antoi työkyvyilleen 5 pistettä tai vähemmän.

Työuran pituus perustuu rekisteritietoon työurasta 18-vuotiaasta alkaen eläkkeelle siirtymiskuukautta edeltävän kuukauden loppuun. Työuraan on huomioitu kaikki työeläkevakuutetut työsuhteet ja yrittäjäjaksot. Vastaajista 60 prosenttia oli tehnyt vähintään 40 vuoden mittaisen työuran, yleisin oli 40–45 vuoden työura (45 %)¹⁰.

Sektoritieto perustuu rekisteripohjaiseen tietoon siitä, onko vastaaja työskennellyt julkisella vai yksityisellä sektorilla eläkkeen alkamisvuotta edeltävän vuoden lopussa. Jos tietoa ei ole ollut kyseiseltä vuodelta, tieto on haettu aikaisemmilta vuosilta. Puolet kyselyyn vastanneista työskenteli julkisella sektorilla ja puolet yksityisellä sektorilla ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistään.

Suhtautumista eläkettä edeltävään työhön kuvataan kysymyksellä, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan väitettä ”Pidin työstäni”. Vastausvaihtoehdot olivat ”Täysin samaa mieltä”, ”Jokseenkin samaa mieltä”, ”Jokseenkin eri mieltä”, ”Täysin eri mieltä” ja ”En osaa sanoa”. Lähes kaikki olivat pitäneet eläkettä edeltävästä työstään: 58 prosenttia oli täysin ja 38 prosenttia jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. Vain noin neljä prosenttia oli eri mieltä.

Toinen työhön liittyvä kysymys koski kokemusta siitä, miten ikääntyneitä oli arvostettu heidän eläkettä edeltävässä työpaikassaan. Vastaajista noin

¹⁰ Työurien pituus vastaa Nivalainen (2022) tutkimuksen tuloksia, jossa todettiin vuonna 2017 ansiotyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskimääräisen työuran olleen lähes 41 vuotta.

kaksi kolmesta oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Työpaikallani arvostettiin ikääntyneiden työntekijöiden osaamista” kanssa. Eri mieltä olevia oli hieman yli neljännes. Tulosten yhteydessä täysin ja osittain samaa mieltä olevat on yhdistetty, samoin kuin täysin ja osittain eri mieltä olevat.

Taulukko 2.2

Vastaajien painotetut jakaumat työhön liittyvien taustatekijöiden mukaan, prosenttia.

Työhön liittyvät tekijät	Osuus (%)
Työkyky	
Erinomainen (10)	6,2
Hyvä (8–9)	55,8
Kohtalainen (6–7)	28,4
Huono (0–5)	8,6
Ei vastannut	1,0
Työuran pituus^{rek}	
Alle 35 vuotta	13,9
35 v -39 v 11kk	26,6
40 v – 44 v 11kk	45,4
45 v tai enemmän	14,1
Työskentelysektori vanhuuseläkettä edeltävän vuoden lopussa^{rek}	
Yksityinen sektori	50,6
Julkinen sektori	48,8
Tieto puuttuu	0,6
Pidin työstäni	
Täysin samaa mieltä	57,8
Jokseenkin samaa mieltä	37,8
Jokseenkin eri mieltä	3,3
Täysin eri mieltä	0,5
En osaa sanoa	0,2
Ei vastannut	0,4
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	
Täysin samaa mieltä	23,5
Jokseenkin samaa mieltä	42,6
Jokseenkin eri mieltä	18,5
Täysin eri mieltä	10,2
En osaa sanoa	4,9
Ei vastannut	0,3

^{rek} = rekisteritieto

3 Vanhuuseläkkeellä työtä tehneet, työtä haluavat ja ne, jotka eivät halua tehdä työtä

Tässä luvussa tarkastellaan, kuinka moni vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä työskenteli tai oli työskennellyt vanhuuseläkkeen rinnalla¹¹, kuinka moni ei ollut työskennellyt, mutta olisi halunnut¹² ja kuinka moni ei halunnut työskennellä. Tarkastelut esitetään yleisempien sosio-demografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan ja mukana ovat kaikki kyselyyn vastanneet (N=3 378).

Tulokset osoittivat, että kolmasosa (34 %) vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä työskenteli tai oli työskennellyt vanhuuseläkkeellä. 16 prosenttia ei ollut työskennellyt, mutta olisi halunnut työskennellä. Valtaosa (50 %) ei ollut työskennellyt, eikä heillä ollut halua työskennellä eläkkeellä (Kuvio 3.1).

Monet sosiodemografiset tekijät ovat yhteydessä vanhuuseläkkeellä työntekoon sekä kiinnostukseen tehdä työtä (Kuvio 3.1). Eläkkeellä työskentely oli yleisempää vanhempana eläkkeelle jääneillä ja niillä, jotka olivat jääneet alle 63-vuotiaana eläkkeelle¹³. 63-vuotiaana eläkkeelle jääneistä 28 prosenttia ilmoitti työskennelleensä vanhuuseläkkeellä, kun yli 66-vuotiaana tai sitä vanhempana eläkkeelle jääneillä vastaava osuus oli 54 prosenttia. Taustalla lienee pitkälti terveydentilaan ja työoloihin liittyvät tekijät sekä sosio-ekonomiset erot eläkkeelle siirtymisessä. Henkilöiden, joiden terveydentila on heikompi ja joiden työolot ovat raskaampia, tiedetään siirtyvän vanhuuseläkkeelle muita aikaisemmin (ks. esim. Tenhunen ym. 2023) ja näin ollen heillä on todennäköisesti myös heikommat mahdollisuudet jatkaa työskentelyä eläkkeellä.

Myös miehet, korkeammin koulutetut ja ei-parisuhteessa olevat työskentelivät eläkkeellä muita useammin. Lisäksi työnteko oli hiukan keskimääräistä yleisempää alimmassa ja ylimmässä eläketuloneljänneksessä. Tulos on samansuuntainen aikaisempien tutkimustulosten kanssa (ks. esim. Giandrea

11 Jatkossa tästä ryhmästä käytetään nimeä eläkkeellä työskennelleet.

12 Jatkossa tähän ryhmään viitataan ilmauksella työtä haluavat tai työskentelystä kiinnostuneet.

13 Alle 63-vuotiaana eläkkeelle jääneet ovat pieni ryhmä (5,6 % kyselyyn vastanneista) ja he ovat pääosin julkisen sektorin työntekijöitä.

ym. 2009; Matikka 2014; Hokema & Lux 2015; Polvinen ym. 2019), joiden mukaan eläkkeellä työskentely on yleisempää pieni- ja suurituloisilla, mutta harvinaisempaa keskimmaisissa tuloryhmissä. Pienituloisilla työnteko eläkkeellä liittyy useammin taloudelliseen niukkuuteen, jolloin eläkkeellä työskentelystä haetaan erityisesti lisätuloja. Suurempituloisilla työssäkäynti liittyy enemmän muihin kuin taloudellisiin motiiveihin. (Ks. esim. Hansson ym. 2023; Fasbänder ym. 2016.)

Työnteko eläkkeellä oli lähes yhtä yleistä niillä vanhuuseläkkeelle siirtyneillä, jotka kokivat menojen kattamisen helpoksi kuin niillä, jotka kokivat menojen kattamisessa vaikeuksia. Menojen kattamisen vaikeus oli kuitenkin yhteydessä suurempaan kiinnostukseen työskennellä eläkkeellä.

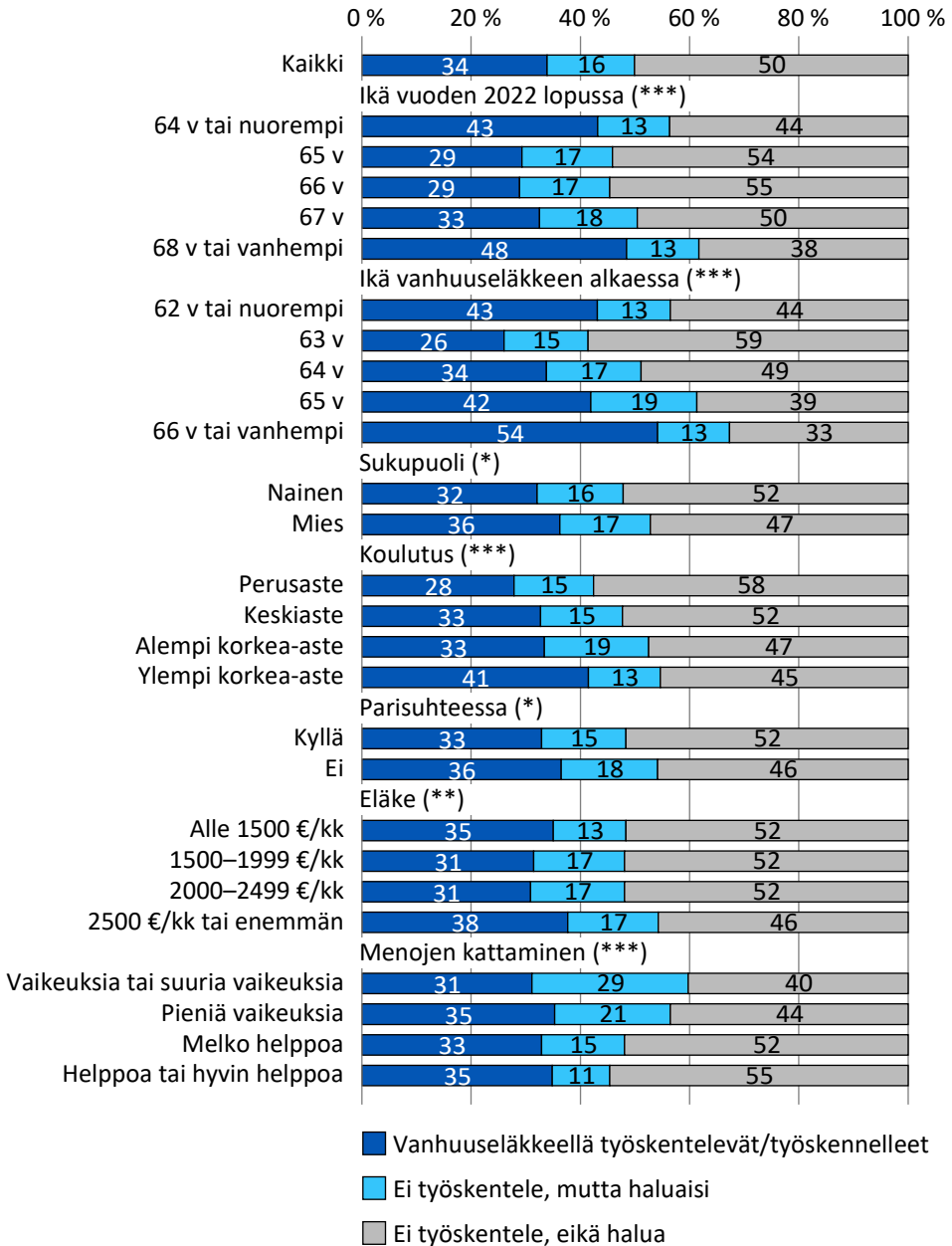
Myös monet työhön liittyvät tekijät olivat yhteydessä työntekoon vanhuuseläkkeellä ja kiinnostukseen tehdä työtä (Kuvio 3.2). Eläkkeellä työskennelleet arvioivat työkykynsä paremmaksi kuin työtä haluavat tai ne, joilla ei ollut halua työskennellä. Kahdeksan prosenttia eläkeläisistä, jotka olivat työskennelleet eläkkeellä, arvioivat työkykynsä erinomaiseksi (10) ja 66 prosenttia hyväksi (8–9). Työkyvyn pistemäärän keskiarvo eläkkeellä työskennelleillä oli 8,0. Työtä haluavien vanhuuseläkeläisten työkyvyn pistemäärän keskiarvo oli 7,8 ja niiden, jotka eivät halunneet työskennellä, 7,3.

Työnteko eläkkeellä oli keskimääräistä yleisempää lyhyemmän työuran tehneillä. Näyttäisikin siltä, että lyhyempää työuraa tai pienempää eläkekarttumaa voidaan osittain korvata eläkeaikaisella työnteolla, jolloin työskentelyn motiivina voivat olla pitkälti taloudelliset syyt (ks. esim. Dingemans & Möhring 2019). Työskentely oli yleisempää myös yksityiseltä sektorilta eläkkeelle jääneillä kuin julkisella sektorilla työskennelleillä.

Vanhuuseläkkeelle siirtymistä edeltävän työn merkitys näkyi vanhuuseläkkeellä työskentelyn yleisyydessä. Reilu kolmannes (37 %) niistä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä, jotka olivat pitäneet eläkkeelle siirtymistä edeltävästä työstään, olivat työskennelleet vanhuuseläkkeellä. Sen sijaan niistä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä, jotka eivät olleet pitäneet eläkettä edeltävästä työstään, vain noin joka neljäs (24 %) oli työskennellyt eläkkeellä. Myös kokemus ikääntyneiden osaamisen arvostuksesta eläkettä edeltävässä työssä oli yhteydessä siihen, että vanhuuseläkkeellä jatkettiin useammin työntekoa. Reilu kolmannes (37 %) vastaajista, jotka kokivat, että työpaikalla oli arvostettu ikääntyneiden osaamista, työskenteli eläkkeellä. Eläkkeellä työskennelleiden osuus oli selvästi alhaisempi (27 %) niillä, jotka kokivat, ettei työpaikalla ollut arvostettu ikääntyneiden osaamista. Toisaalta heidän joukossaan oli hiukan enemmän työtä haluavia eläkeläisiä.

Kuvio 3.1

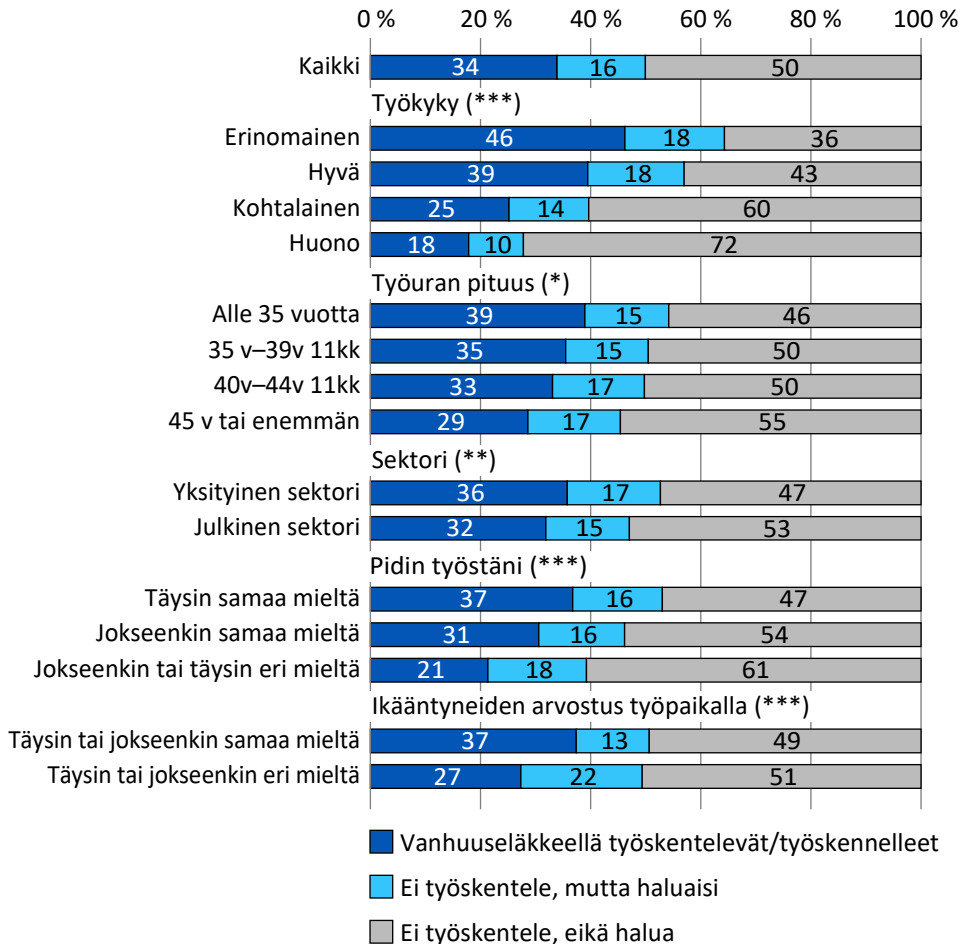
”Työskentelettekö tai oletteko työskennellyt vanhuuseläkkeen rinnalla?”
sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä
vanhuuseläkkeelle siirtyneet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 3.2

”Työskentelettekö tai oletteko työskennellyt vanhuuseläkkeen rinnalla?” työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
 n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

4 Vanhuuseläkkeellä työtä tehneet

Tässä luvussa tarkastelun kohteena ovat työtä tehneet vanhuuseläkeläiset. Kolmannes (34 %) kyselyyn vastanneista (1 114 vastaajaa) kertoi työs-kentelevänsä tai työskennelleensä eläkkeen rinnalla. Luvussa 4.1 kuva-taan sitä, kuinka moni on työskennellyt samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle siirtymistä ja kuinka moni on vaihtanut työtehtäviä. Tämän lisäksi tarkastellaan yleisempiä ammatteja, joissa eläkkeellä työskennel-lään. Luvussa 4.2. tarkastellaan eläkkeellä työskentelyn laajuutta. Lisäksi kartoitetaan työstä saatavia tuloja sekä sitä, kuinka kauan työtä tehneet vanhuuseläkeläiset aikovat jatkaa työskentelyä eläkkeellä.

4.1 Työtehtävät eläkkeellä

Vanhuuseläkkeellä työskenneltiin usein samassa työpaikassa kuin ennen eläkkeelle siirtymistä. 60 prosenttia eläkkeellä työskennelleistä kertoi työskennelleensä samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle siirtymistä, 28 prosenttia eri työnantajalla ja 13 prosenttia kertoi aloittaneensa tai jatka-neensa yrittäjänä. Tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan kaikkia yrittäjiä, sillä aineisto sisältää vain sellaiset yrittäjät, jotka ovat olleet myös palkkatyössä ennen eläkkeelle siirtymistään.

Työnantajan vaihtoon liittyi jonkin verran sosiodemografisia eroja (Kuvio 4.1). Naiset työskentelivät miehiä useammin samalla työnantajalla. Miehet ja parisuhteessa olevat puolestaan aloittivat tai jatkoivat yrittäjänä muita useammin. Vastaajan koulutustaso ja eläkkeen suuruus olivat yhteydessä siihen, työskenneltiinkö eläkkeellä samalla vai eri työnantajalla kuin ennen eläkkeelle jäämistä. Keskiasteen koulutuksen suorittaneet sekä pienem-pää eläkettä (alle 1 500 euroa kuukaudessa) saavat työskentelivät muita useammin samalla työnantajalla. Ylemmän korkea-asteen suorittaneissa sekä ylimmissä eläketuloluokassa oli hiukan enemmän niitä, jotka aloit-tivat tai jatkoivat yrittäjänä eläkkeen ohessa tai työnantajaa vaihtaneita. Menojen kattamisen helpoksi kokeneet vastaajat olivat vaihtaneet työn-antajaa hiukan muita harvemmin, mutta heidän joukossaan oli jonkin ver-ran enemmän niitä, jotka kertoivat aloittaneensa tai jatkaneensa yrittä-jänä. Tulokset kertovat siitä, että korkeammin koulutetuilla ja korkeam-massa sosioekonomisessa asemassa olevilla voi olla paremmat mahdol-

lisuudet siirtyä eri työnantajalle tai aloittaa uusi työ esimerkiksi yrittäjänä kuin niillä, joiden sosioekonominen asema on matalampi. Vastaavanlaisia havaintoja on löydetty myös kansainvälisissä tutkimuksissa (Wang ym. 2008).

Työnantajan vaihtoon ei liittynyt juurikaan työhön liittyvien tekijöiden mukaisia eroja (Kuvio 4.2). Tulokset osoittivat kuitenkin, että samalla työnantajalla jatkettiin useammin niissä työpaikoissa, joissa oli arvostettu ikääntyneiden osaamista.

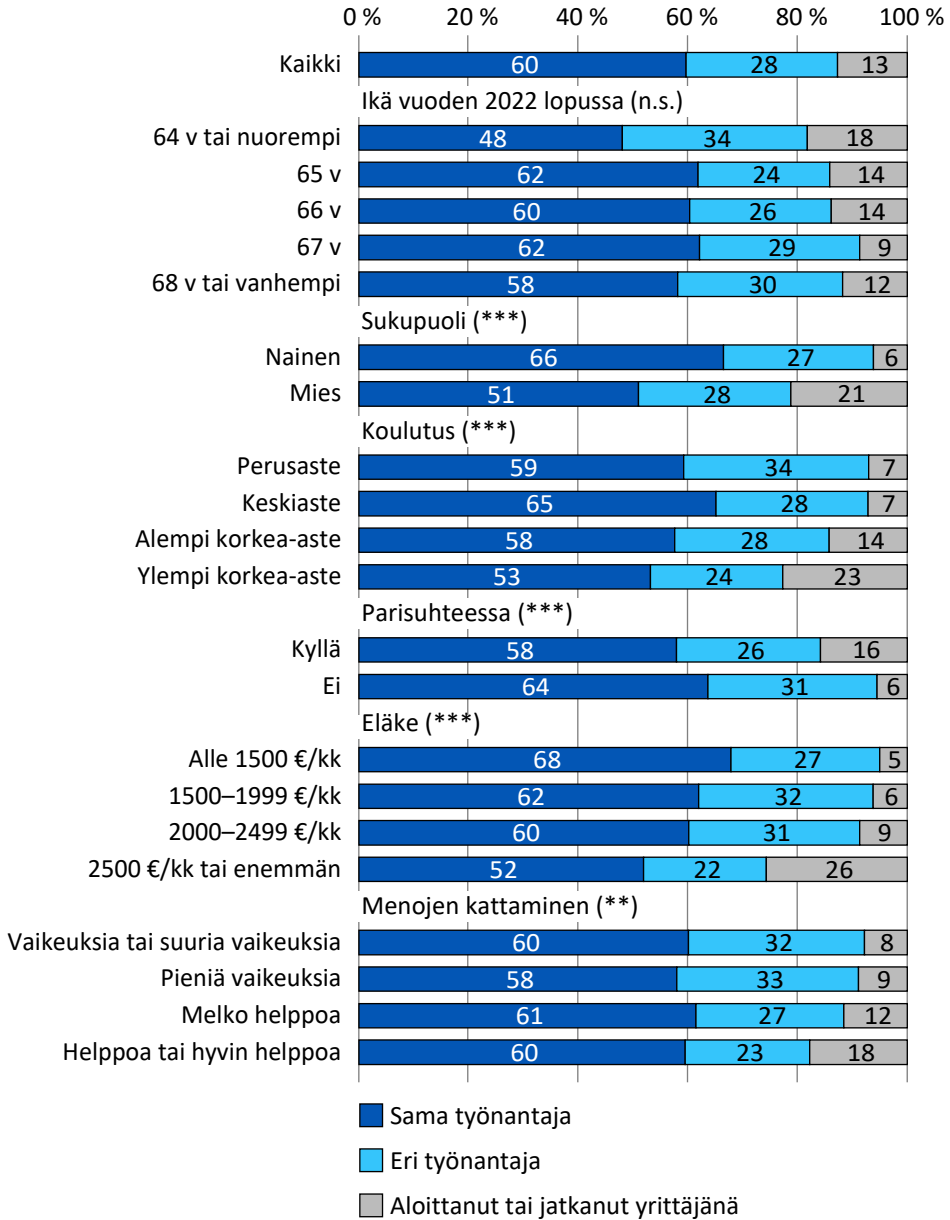
Eläkkeellä työskennelleiden työtehtävät olivat useimmiten samanlaiset kuin ennen eläkettä. Suurin osa (79 %) eläkkeellä työskennelleistä teki työtä samassa tai samankaltaisessa työtehtävässä kuin ennen eläkkeelle jäämistä (Kuvio 4.3).

Myös työtehtävien vaihtoon liittyi jonkin verran sosiodemografisia ja työhön liittyviä eroja (Kuviot 4.3 ja 4.4). Nuorimmat vastaajat, parisuhteessa olevat sekä miehet vaihtoivat muita useammin työtehtäviä. Myös ne, joiden eläke oli ylimmässä tuloluokassa (2 500 euroa kuukaudessa tai enemmän), kertoivat vaihtaneensa muita useammin työtehtäviä.

Osa työhön liittyvistä tekijöistä oli yhteydessä työtehtävien vaihtoon (Kuvio 4.4). Ne vanhuuseläkkeellä työskennelleet, jotka arvioivat työkykynsä erinomaiseksi, vaihtoivat työtehtäviä useammin kuin ne, joiden arvio omasta työkyvystään oli tätä heikompi. Eläkettä edeltävästä työstään pitäneet kertoivat työskennelleensä useammin samassa tai samankaltaisissa tehtävissä kuin ne, jotka eivät olleet pitäneet työstään. Myös kokemus ikääntyneiden arvostuksesta eläkettä edeltävällä työpaikalla oli yhteydessä siihen, että samoissa työtehtävissä jatkettiin eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Tulos kertoo siitä, että parempi työkyky mahdollistaa joustavamman siirtymisen eri työtehtäviin. Parempi työmotivaatio ja ikääntyneiden arvostus työpaikalla kertovat puolestaan siitä, että samassa työssä jatketaan myös eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Kuvio 4.1

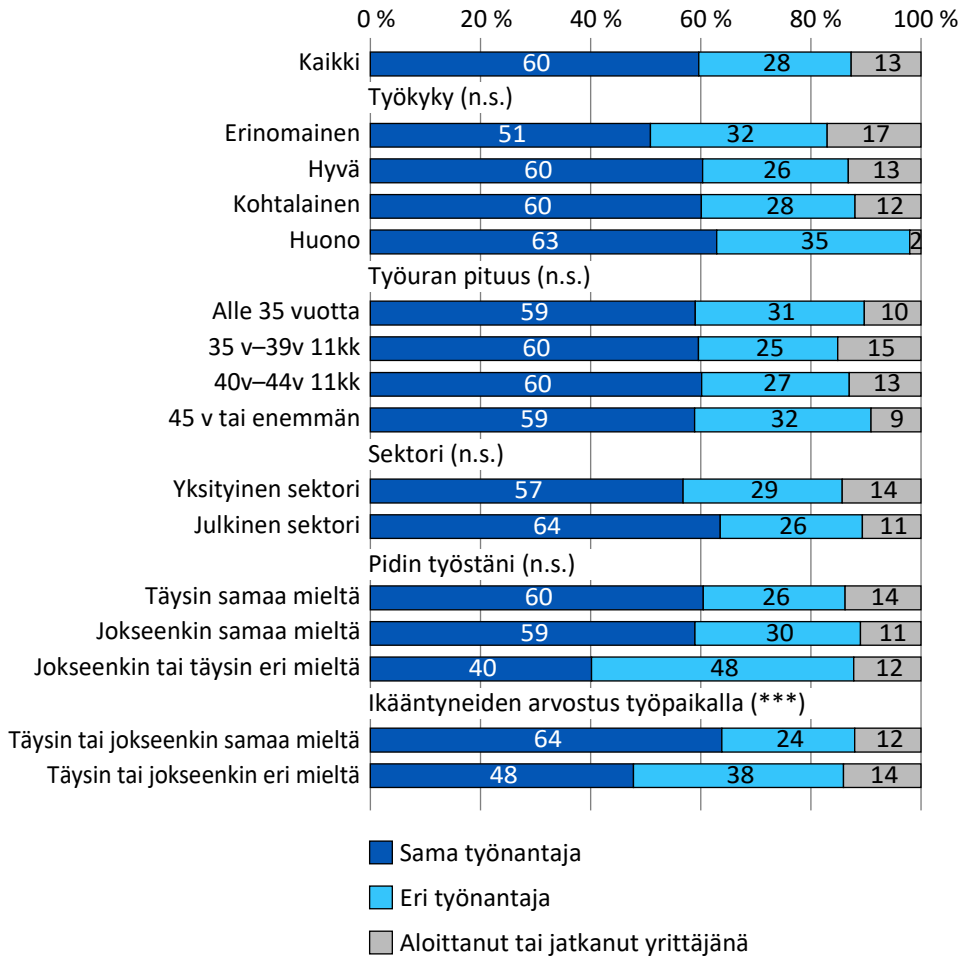
”Työskentelettekö samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle jäämistä?”
sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä
vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 4.2

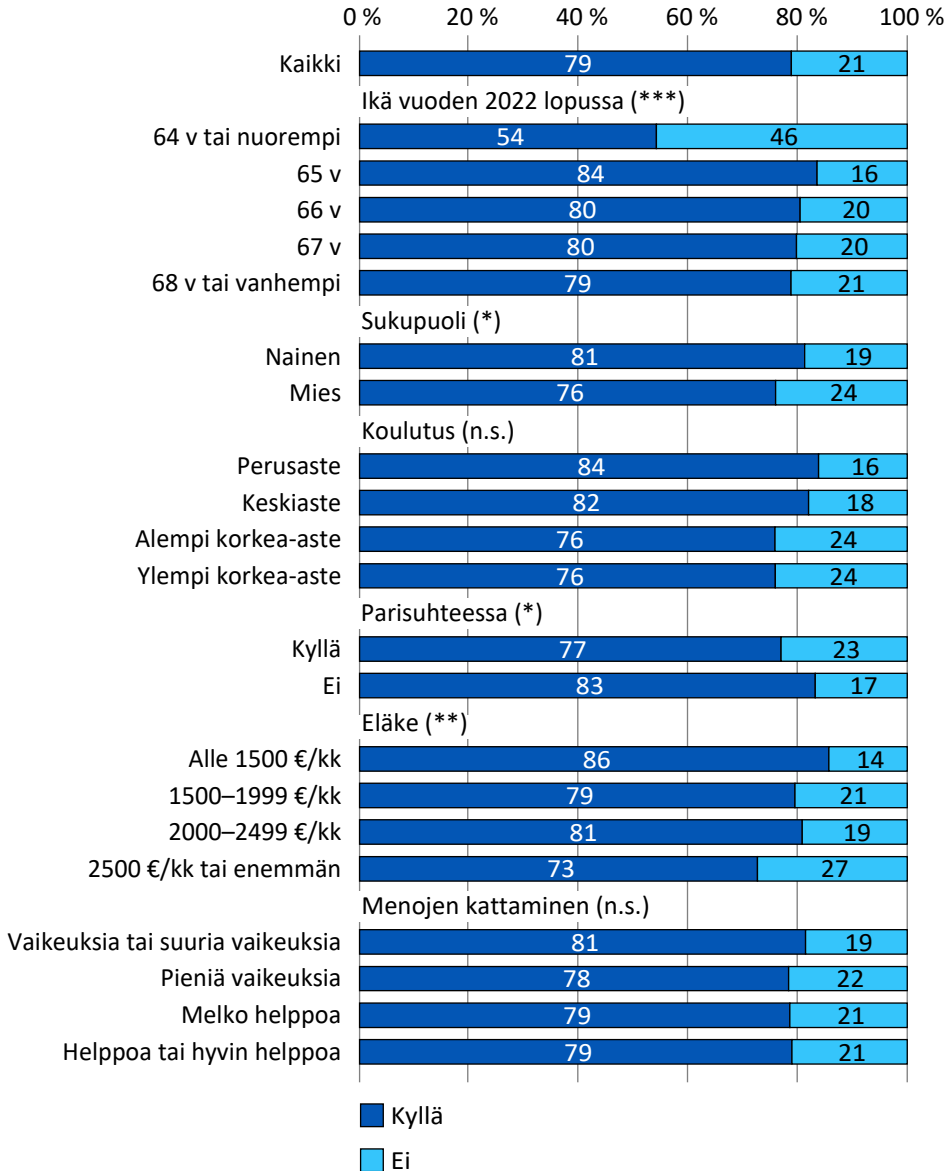
”Työskentelettekö samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle jäämistä?”
työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle
siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 4.3

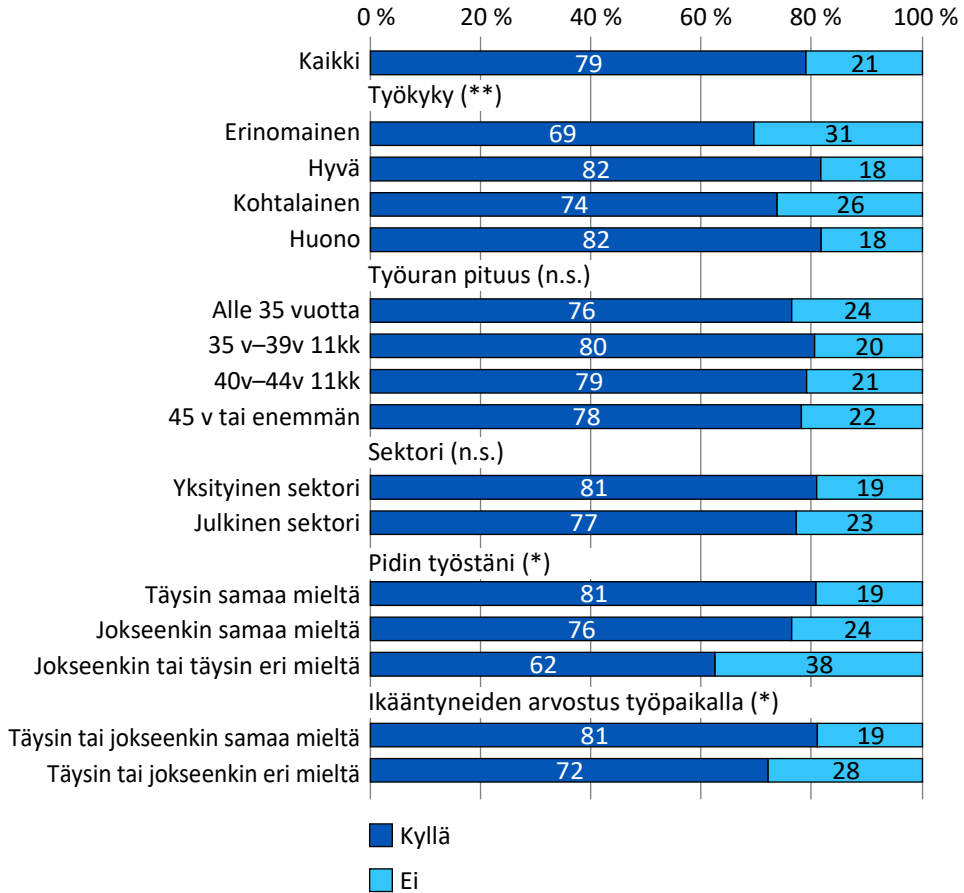
”Työskentelettekö samassa tai samankaltaisessa työtehtävässä kuin ennen eläkkeelle jäämistä?” sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 4.4

”Työskentelettekö samassa tai samankaltaisessa työtehtävässä kuin ennen eläkkeelle jäämistä?” työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Yli puolet (55 %) vanhuuseläkkeellä työtä tehneistä ilmoitti työskennelleensä samalla työnantajalla samanlaisissa työtehtävissä kuin ennen eläkkeelle siirtymistä (Taulukko 4.1). Samalla työnantajalla työtä tehneistä lähes kaikki ilmoittivat tehneensä työtä samoissa tehtävissä kuin ennen eläkkeelle siirtymistään. Niistä, jotka olivat siirtyneet eri työnantajalle, hie-man yli puolet jatkoi samanlaisissa tehtävissä ja hiukan alle puolet vaihtoi erilaisiin tehtäviin. Kaksi kolmasosaa niistä, jotka aloittivat tai jatkoivat yritystoimintaa, työskenteli samankaltaisissa työtehtävissä kuin ennen eläkettä.

Taulukko 4.1.

“Työskentelettekö samalla työnantajalla ja samassa tai samankaltaisessa työtehtävässä kuin ennen eläkkeelle jäämistänne?”, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Työnantaja	Työtehtävät		
	Samanlaiset tehtävät	Erilaiset tehtävät	Kaikki
Sama työnantaja	55,4	4,4	59,8
Eri työnantaja	15,8	11,7	27,5
Aloittanut tai jatkanut yrittäjänä	8,1	4,5	12,7
Kaikki	79,4	20,6	100,0

Taulukossa 4.2 on esitetty yleisimmät ammatit, joissa eläkkeellä tehdään työtä. Amatit perustuvat vastaajien itse ilmoittamiin ammattinimikkeisiin. Tulokset osoittivat, että lähes puolet (44 %) eläkkeellä työtä tehneistä työskenteli erilaisissa asiantuntija-ammateissa. Useasti mainittuja asiantuntija-ammatteja olivat opettaja tai lastentarhanopettaja, sairaan- tai terveydenhoitaja sekä luonnontieteiden ja tekniikan asiantuntija. Moni eläkkeellä työtä tehneistä nimesi itsensä asiantuntijaksi tai konsultiksi sen tarkemmin alaa erittelemättä.

Palvelu- ja myyntityössä työskenteli noin neljännes (26 %). Tässä ryhmässä lähihoitajiksi itsensä nimesi 103 henkilöä ja muita terveydenhuoltoalan työntekijöitä oli 36 henkilöä. Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöinä työskenteli seitsemän prosenttia. Prosessi- ja kuljetustyöntekijöitä oli kuusi prosenttia ja toimisto- ja asiakaspalvelutyötä tehneitä viisi prosenttia. Muut työntekijät ryhmään lukeutui viisi prosenttia eläkkeellä työtä tehneistä. Tässä ryhmässä ammattinimike siivooja sai eniten mainintoja.

Harva eläkkeellä työtä tehnyt nimesä johtajaksi, yrittäjäksi tai maanviljelijäksi. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että moni yrittäjä jatkaa työntekoa eläkkeellä (Eurofound 2013 Wahrendorf ym. 2017; Polvinen ym. 2019). Yrittäjien pieni osuus tässä johtuu siitä, että pelkästään yrittäjänä ennen eläkkeelle siirtymistä toimineet on rajattu aineistosta pois. Lisäksi osa eläkkeellä työtä tehneistä yrittäjistä on voinut kertoa työnkuvaansa vastaavan ammattinimikkeen.

Taulukko 4.2

”Missä ammatissa työskentelette nyt?”, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, lukumäärä ja %.

Ammattiryhmä	lkm	%	Ammatti *
Johtajat	13	1.3	-
Erityisasiantuntijat	270	27.1	Opettaja, lastentarhanopettaja (83 kpl) Konsultti (31 kpl) Muu erityisasiantuntija (27 kpl) Luonnontieteiden ja tekniikan erityisasiantuntija (24 kpl) Liike-elämän ja hallinnon erityisasiantuntija (24 kpl) Lääkäri (23 kpl) Tieto- ja viestintäteknologian erityisasiantuntija Psykoterapeutti Pappi
Asiantuntijat	165	16.6	Sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja (55 kpl) Muu asiantuntija (47 kpl) Luonnontieteiden ja tekniikan asiantuntija (21 kpl) Sosiaalialan ohjaaja (16 kpl) Kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntija Bioanalytikko Urheiluvallmentaja, liikunnan ohjaaja

Ammattiryhmä	lkm	%	Ammatti *
Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	47	4.7	Toimistotyöntekijä, yleissihteeri, tekstinkäsittelijä (21 kpl) Taloushallinnon toimistotyöntekijä, palkanlaskija Asiakaspalvelutyöntekijä
Palvelu- ja myyntityöntekijät	262	26.3	Lähihoitaja, muu terveydenhuollon työntekijä (139 kpl) Myyjä (27 kpl) Lastenhoitaja, koulunkäyntiavustaja (27 kpl) Ravintola- ja suurtaloustyöntekijä (18 kpl) Kiinteistöhuollon työntekijä Muu palvelutyöntekijä Suojelu- ja vartiointityöntekijä
Maanviljelijät	15	1.5	-
Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	66	6.6	Rakennustyöntekijä, talonrakentaja, kirvesmies (27 kpl) Sähkö- ja elektroniikka-alan työntekijä Putki- ja ilmastointiasentaja
Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	56	5.6	Kuljettaja (esim. linja-auton, taksin, kuorma-autonkuljettaja) (44 kpl) Prosessityöntekijä
Muut työntekijät (sis. sotilaat)	49	4.9	Siivooja (26 kpl) Avustava keittiö- ja ruokatyöntekijä
Vapaaehtoistyön tms. tekijät	5	0.5	-
Tuntematon	16	1.6	-
Yrittäjät	31	3.1	-
Kaikki	995	100	

* Sarakkeessa on lueteltu ne ammatit, joissa havaintoja oli viisi tai enemmän. Ammatit, joissa havaintoja oli 5–15, on mainittu, mutta lukumääriä ei esitetä.

4.2 Työnteon laajuus ja jatkoaiheet

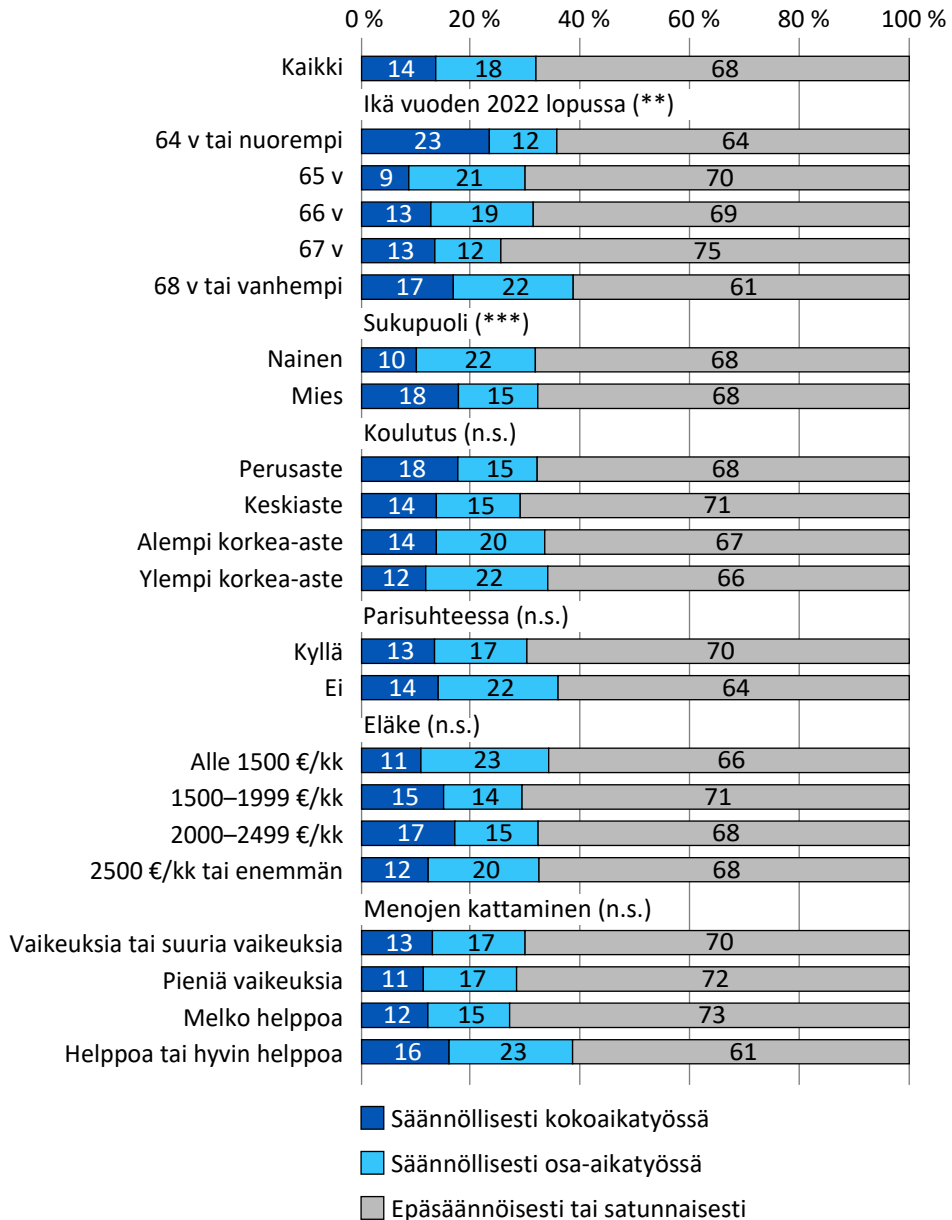
Työnteko eläkkeellä on usein epäsäännöllistä tai satunnaista. Yli kaksi kolmasosaa (68 %) vanhuuseläkkeen ohessa työskennelleistä kertoi työskennelleensä eläkkeellä epäsäännöllisesti tai satunnaisesti (Kuvio 4.5). Eläkkeellä työskennelleistä 14 % kertoi työskennelleensä säännöllisesti kokoaikatyössä ja 18 prosenttia säännöllisesti osa-aikatyössä. Tulos on linjassa aiempien tutkimuksien kanssa, joissa on havaittu eläkeläisten työskentelevän pääasiassa satunnaisesti ja osa-aikaisesti (Hansson ym. 2023; Polvinen & Kuivalainen 2019; 2022).

Työnteon laajuudessa oli vain vähän eroja sosiodemografisten tekijöiden mukaan (Kuvio 4.5). Nuorimmat eläkkeen ohella työtä tehneet kertoivat työskennelleensä muita useammin säännöllisessä kokoaikatyössä. Vanhimmassa ikäryhmässä oli eniten säännöllisesti työtä tehneitä, kun otetaan huomioon myös osa-aikaisesti työtä tehneet. Miehet työskentelivät naisia useammin säännöllisessä kokoaikatyössä. Miesten naisia yleisempi työnteke on tullut esiin myös aiemmissa tutkimuksissa. Miesten työssäkäyntiä eläkeiässä ovat selittäneet muun muassa kokopäiväisesti työssäkäyvä puoliso ja miesten vähäisempi osa-aikainen työ ennen eläkettä (Myllytausta ym. 2021). Muutamassa tutkimuksessa on myös havaittu, että hoivavelvoitteiden määrä on ollut negatiivisesti yhteydessä eläkkeellä työskentelyyn, mikä on selittänyt naisten miehiä vähäisempää työskentelyä eläkkeellä (Sullivan & Al Ariss 2019).

Työnteon laajuudessa oli vain vähän eroja työhön liittyvien tekijöiden mukaan (Kuvio 4.6). Ne eläkkeellä työtä tehneet, jotka eivät olleet pitäneet eläkettä edeltävästään työstään, vastasivat työskennelleensä harvemmin säännöllisesti kokoaikatyössä, mutta moni heistä kertoi työskennelleensä säännöllisesti osa-aikatyössä. Tämä ryhmä oli kuitenkin verrattain pieni ryhmä, sillä vain neljä prosenttia vastanneista kertoi, etteivät he olleet pitäneet eläkettä edeltävästä työstään.

Kuvio 4.5

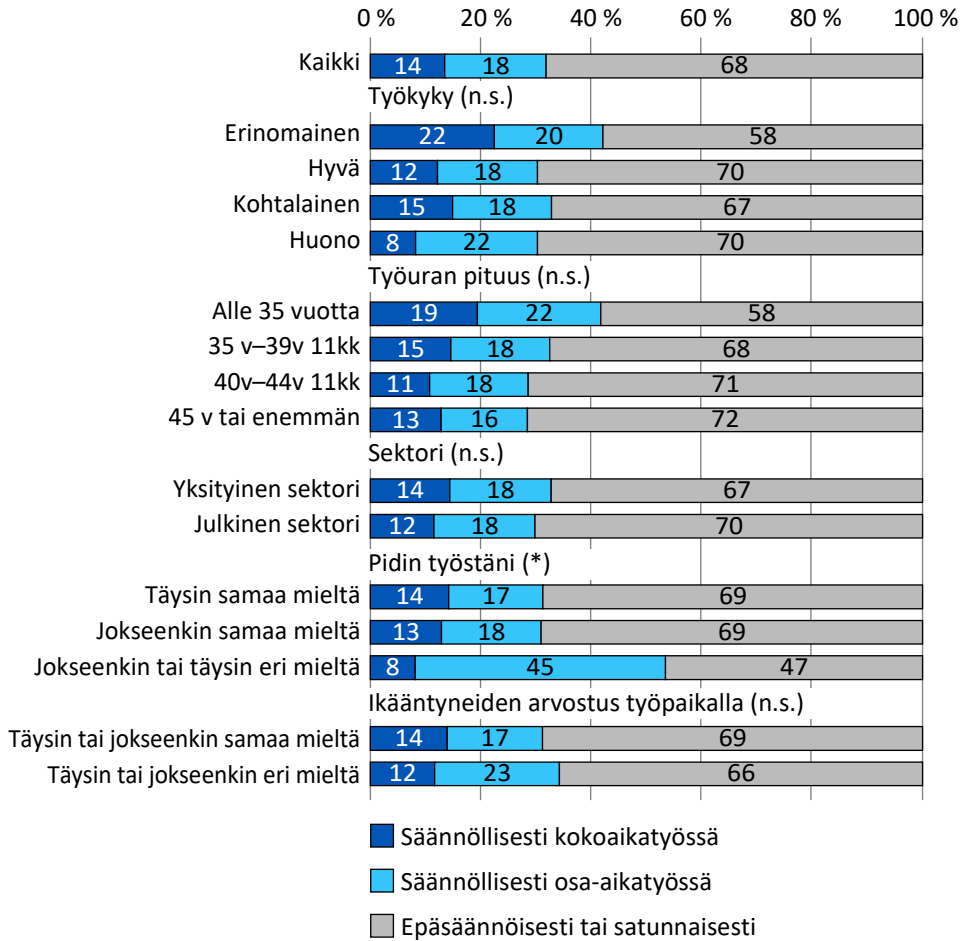
”Miten paljon työskentelette?” sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 4.6

”Miten paljon työskentelette?” työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
 n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

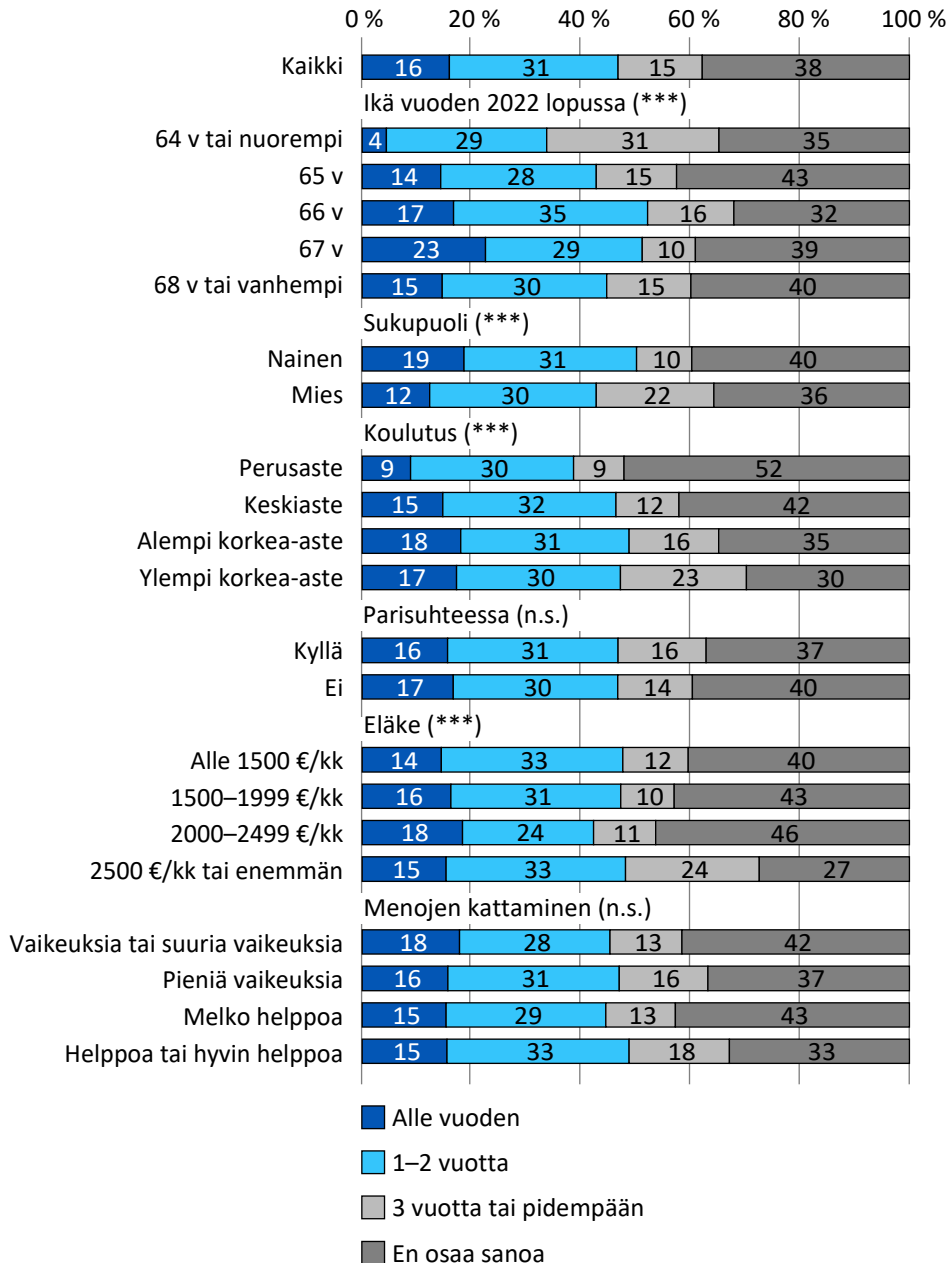
Eläkkeellä työtä tehneistä 16 prosenttia aikoi jatkaa työntekoa alle vuoden ajan, vajaa kolmannes (31 %) 1–2 vuotta ja 18 prosenttia 3 vuotta tai pidempään (Kuvio 4.7). Reilu kolmannes (38 %) ei osannut sanoa, kuinka kauan he aikovat jatkaa työskentelyä eläkkeellä. Epävarmojen suhteellisen suuri osuus voi johtua siitä, että moni eläkkeellä työtä tehnyt ei välttämättä osannut arvioida sitä, kuinka kauan heillä on työnantajan puolesta mahdollista jatkaa työntekoa tai kuinka kauan heidän terveydentilansa tai jaksamisensa mahdollistaa työskentelyn eläkkeellä. Vanhuuseläkkeellä työskentelevien on havaittu suunnittelevan työssäkäyntiä pääasiassa lyhyellä aikavälillä. Työnteko on useimmille vanhuuseläkeläiselle vapaaehtoista, ja siksi päätös työn jatkamisesta on kiinni enemmän halusta ja ”fiiliksestä”. Työntekoa jatketaan niin kauan kuin halutaan ja pystytään (Platts ym. 2023). Epävarmojen korkea osuus voi johtua myös siitä, että ne, joka eivät työskennelleet kyselyn toteutushetkellä, ovat todennäköisesti valinneet tämän vaihtoehdon. Myös vielä julkaisemattoman tutkimuksen mukaan näyttäisi siltä, että eläkkeellä työskennellään tyypillisesti suhteellisen lyhyen aikaa (Polvinen ym. 2023). Samansuuntaisia tuloksia on löydetty myös ruotsalaisessa tutkimuksessa (Hansson ym. 2023).

Nuoremmat ja miehet aikovat useammin jatkaa työntekoa eläkkeellä pidempään kuin vanhemmat ja naiset (Kuvio 4.7). Myös korkeampi koulutus oli yhteydessä aikomukseen jatkaa eläkkeen ohessa työntekoa pidempään. Korkeammin koulutetuissa oli myös vähemmän sellaisia henkilöitä, jotka eivät osanneet sanoa kuinka pitkään he aikovat jatkaa työskentelyä. Myös ne, joiden eläke oli suurempi (yli 2 500 euroa kuukaudessa), aikovat jatkaa työskentelyä pidempään kuin ne, joiden eläke oli pienempi. Kansainvälissä tutkimuksissa on tullut myös esiin, että miehet ja korkeammin koulutetut aikovat jatkaa ja jatkavat pidempään eläkkeellä työskentelyä (Hess ym. 2021; Hansson ym. 2023). Eläkkeen määrän ei ole havaittu olevan yhteydessä eläkkeellä työskentelyn kestoon (Hansson ym. 2023), mutta sen sijaan ne, joilla taloudelliset syyt ovat olleet työntöon motiivina, ovat aikoneet työskennellä eläkkeellä pidempään (Hess ym. 2021) tai olivat lisänneet työntekoa eläkkeen ohella (Hansson ym. 2023).

Työhön liittyvistä tekijöistä ainoastaan koettu työkyky oli yhteydessä siihen, kuinka pitkään työskentelyä eläkkeen ohessa aiottiin jatkaa (Kuvio 4.8). Erinomaiseksi työkykyensä arvioivat aikovat jatkaa useimmin eläkkeellä työskentelyä pidempään. Sen sijaan huonoksi koettu työkyky lisäsi selvästi epävarmuutta siitä, miten pitkään pystyy jatkamaan työntekoa eläkkeellä. Tulos on samansuuntainen kuin aiemmissa tutkimuksissa (esim. Hansson ym. 2023).

Kuvio 4.7

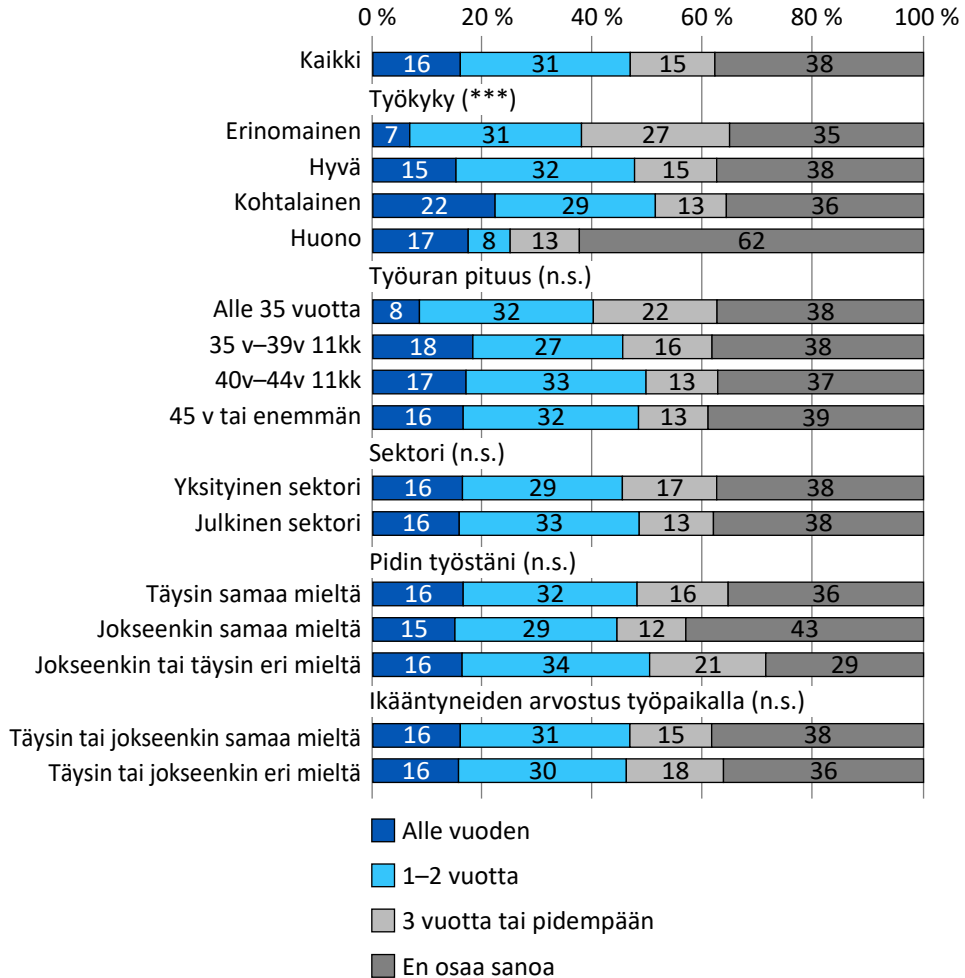
”Kuinka pitkään tällä hetkellä ajattelette jatkavanne työskentelyä” sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 4.8

”Kuinka pitkään tällä hetkellä ajattelette jatkavanne työskentelyä” työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

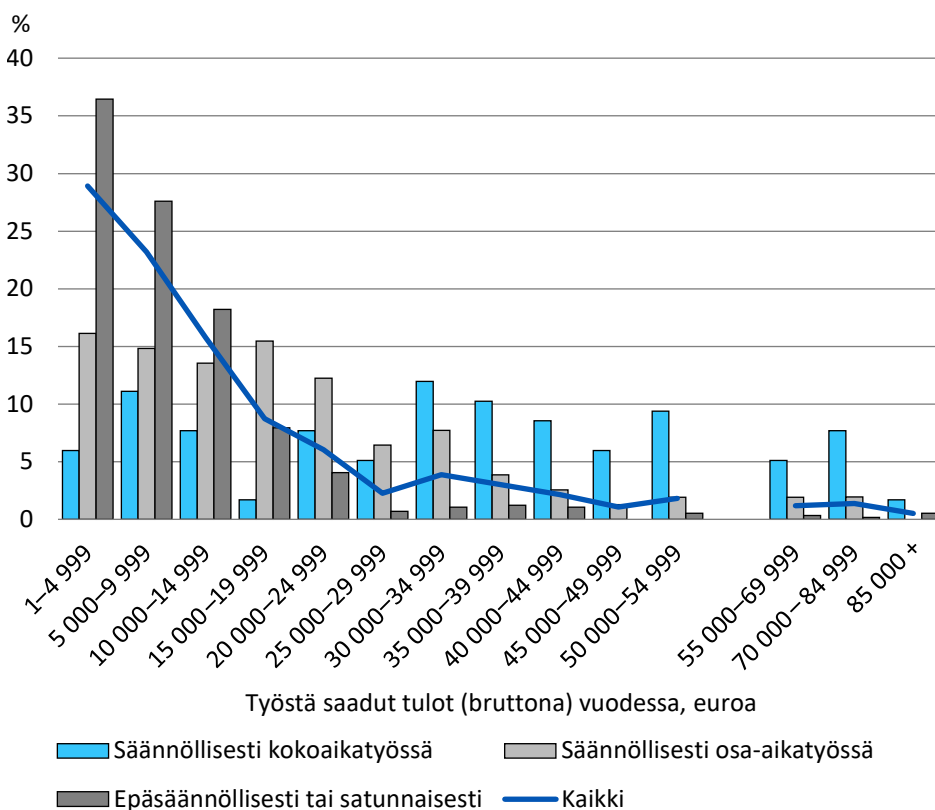
4.3 Työnteosta saadut tulot

Työtä tehneet eläkeläiset ilmoittivat saaneensa eläkkeellä työskentelystä tuloja keskimäärin 14 200 euroa vuodessa bruttona (Kuvio 4.9). Neljännes eläkkeellä työtä tehneistä sai työstä tuloja korkeintaan 4 000 euroa vuodessa. Mediaani oli 9 000 euroa vuodessa. Vastaavasti neljännes eläkkeellä työtä tehneistä kertoi saaneensa vuodessa työstä tuloja 18 000 euroa tai enemmän.

Tulot olivat odotetusti yhteydessä työskentelyn laajuuteen (Kuvio 4.9). Säännöllisesti kokoaikatyötä tekevillä vuosittainen työstä saatujen tulojen keskiarvo oli selvästi korkeampi (34 300 euroa) kuin säännöllisesti osa-aikatyötä tekevillä (19 100 euroa). Sen sijaan niillä, jotka työskentelivät epäsäännöllisesti tai satunnaisesti, tulojen keskiarvo oli edellä mainittuja ryhmiä huomattavasti pienempi, 9 200 euroa vuodessa.

Kuvio 4.9

”Kuinka paljon saatte työskentelystä ansiotuloja (bruttona, eli ennen verojen vähentämistä) vuodessa”, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

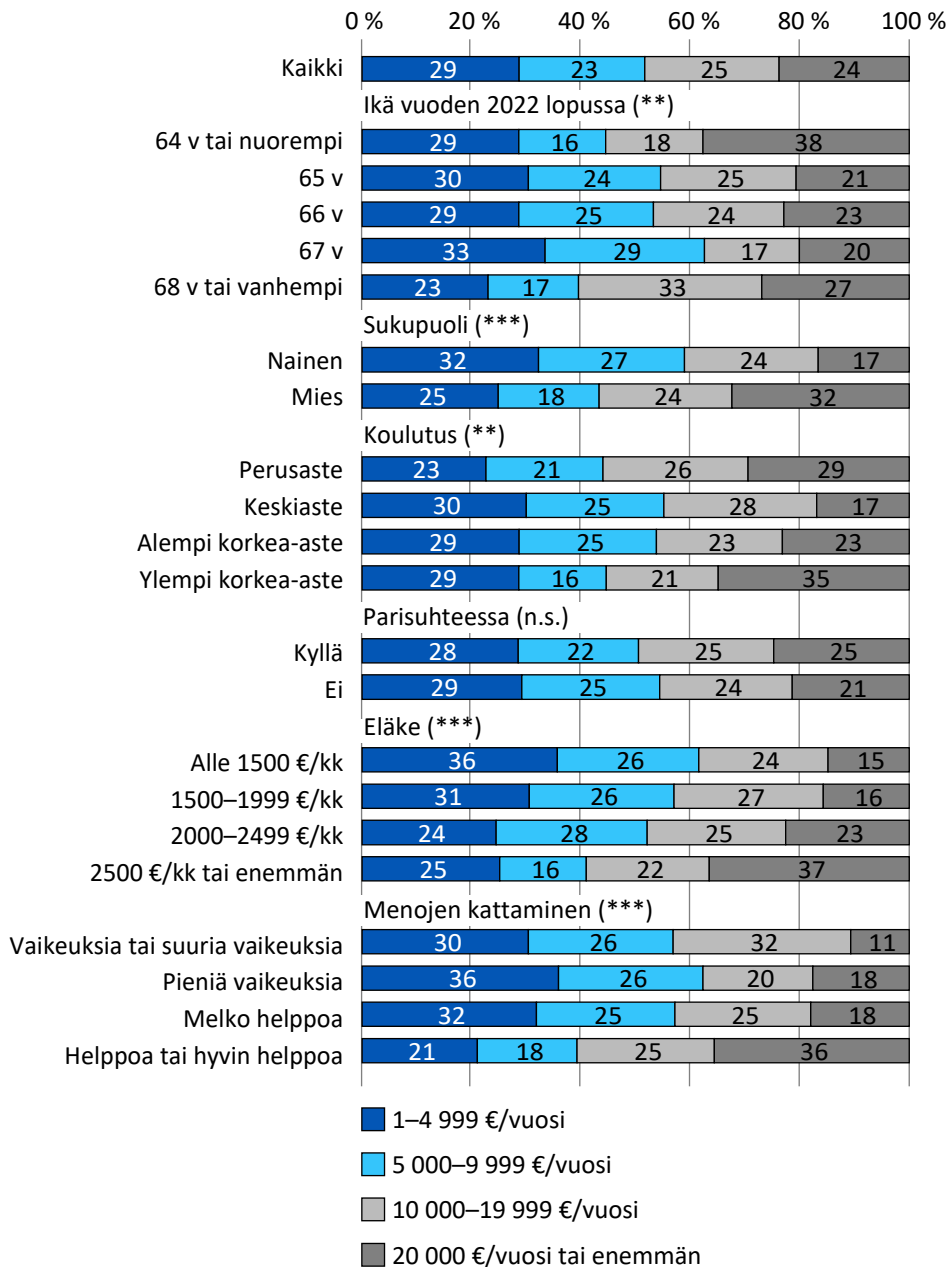
Jakaumatarkastelu osoitti, että säännöllisesti osa-aikatyötä ja kokoaika-työtä tehneillä työstä saadut tulot jakautuivat tasaisemmin kuin epäsäännöllisesti tai satunnaisesti eläkkeellä työskennelleillä. Yli 60 prosenttia säännöllisesti kokoaikatyötä tehneistä ilmoitti saaneensa työskentelystä tuloja enemmän kuin 30 000 euroa vuodessa. Vastaavasti samaan tulotason ylsi 21 prosenttia säännöllisesti osa-aikatyötä tehneistä. Epäsäännöllisesti tai satunnaisesti työtä tehneiden työstä saadut tulot olivat pääasiassa verrattain pieniä, sillä reilu 35 prosenttia kertoi saaneensa työskentelystä tuloja korkeintaan 5 000 euroa vuodessa.

Työstä saatujen tulojen määrässä oli jonkin verran eroja sosiodemografisten tekijöiden mukaan (Kuvio 4.10). Vanhimmat ja nuorimmat eläkkeellä työtä tehneet ilmoittivat keskimääräistä useammin saaneensa työnteosta tuloja yli 20 000 euroa vuodessa. Miehet saivat naisia useammin korkeampia tuloja eläkkeellä työskentelystä. Myös koulutustaso oli yhteydessä työstä saatujen tulojen määrään. Ylemmän korkea-asteen sekä perusasteen koulutustaustaiset saivat keskimääräistä useammin yli 20 000 euron vuosituloja työstä. Korkeammat työstä saadut tulot olivat yleisempiä myös niillä työtä tehneillä eläkeläisillä, joiden eläke oli enemmän kuin 2 500 euroa kuukaudessa ja jotka kokivat menojen kattamisen helpoksi. Näyttäisi siis siltä, että mitä korkeampi sosioekonominen asema, sitä suurempia tuloja saadaan eläkkeellä työnteosta. Lisäksi työnteon säännöllisyys (ks. Kuvio 4.5) liittyy korkeampiin tuloihin, sillä suurempia tuloja saaneet ryhmät (miehet sekä nuorimmat ja vanhimmat vastaajat) ilmoittivat työskennelleensä eläkkeellä muita useammin säännöllisesti kokoaikatyössä.

Työhön liittyvien tekijöiden mukaan eläkkeellä työskentelystä saatavissa tuloissa havaittiin eroja ainoastaan sektoreiden välillä (Kuvio 4.11). Julkiselta sektorilta eläkkeelle jääneet saivat useammin matalampia tuloja eläkkeellä työskentelystä kuin yksityisellä sektorilla työskennelleet. Ero voi liittyä pitkälti siihen, että julkisella sektorilla työskentelevät ovat usein naisia.

Kuvio 4.10

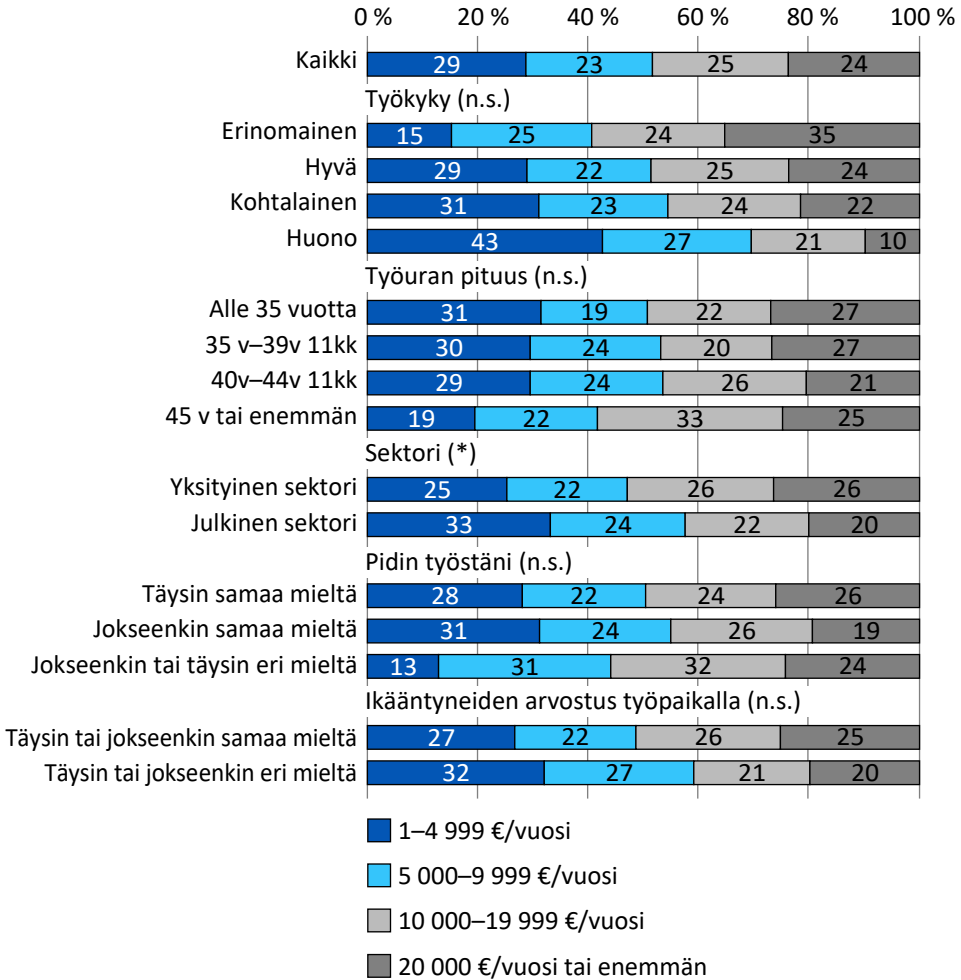
”Kuinka paljon saatte työskentelystä ansiotuloja (bruttona, eli ennen verojen vähentämistä) vuodessa?” sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 4.11

”Kuinka paljon saatte työskentelystä ansiotuloja (bruttona, eli ennen verojen vähentämistä) vuodessa?” työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

5 Työnteon halu, motiivit ja syyt sille, ettei työskentele

Kyselyssä tarkasteltiin, kuinka paljon vanhuuseläkkeelle vastikään siirtyneet haluavat työskennellä. Lisäksi kartoitettiin syitä, miksi vanhuuseläkkeellä työskentely kiinnostaa. Nämä kysymykset kysyttiin niiltä, jotka työskentelivät tai olivat työskennelleet eläkkeellä (1 114 vastaajaa) sekä niiltä, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet työskennellä (532 vastaajaa). Vastaajia näissä ryhmissä oli yhteensä 1 646 (50 % kyselyyn vastanneista).

Työskentelyn syiden lisäksi kyselyssä tutkittiin myös, millaisista syistä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eivät työskennelleet. Kysymykset kattoivat sekä henkilökohtaisia että työn saatavuuden haasteisiin liittyviä syitä. Syitä sille, ettei työskentele eläkkeellä, kysyttiin kaikilta vastaajilta, jotka eivät olleet työskennelleet. Tarkasteluissa nämä vastaajat jaettiin lisäksi kahden ryhmään työskentelyhalukkuuden mukaan: niihin, jotka olisivat halunneet tehdä työtä (532 vastaajaa) ja niihin, jotka eivät halunneet tehdä työtä (1 663 vastaajaa). Vastaajia näissä ryhmissä oli yhteensä 2 195 (66 % kyselyyn vastanneista).

5.1 Kuinka paljon vanhuuseläkeläiset haluaisivat työskennellä?

Tässä luvussa tarkastellaan, kuinka paljon työpanosta vanhuuseläkkeelle siirtyneet ovat halukkaita tarjoamaan työmarkkinoille. Tutkimuksessa kysyttiin, haluaisiko vastaaja mieluiten säännöllistä kokoaikatyötä, säännöllistä osa-aikatyötä vai satunnaista työskentelyä. Tätä kysyttiin sekä työtä tehneiltä että niiltä, jotka eivät olleet työssä, mutta olisivat halunneet työskennellä. Edellä luvussa 4.2 tarkasteltiin vanhuuseläkkeellä työskennelleiden tekemän työn määrää. Tässä näkökulma on toteutuneen työn sijaan siinä, kuinka paljon vanhuuseläkkeelle vastikään jääneet haluaisivat työskennellä.

Aluksi tarkastellaan työtä tehneiden toivomaa työmäärää. Suurin osa (73 %) vanhuuseläkkeellä työskennelleistä halusi työskennellä vain satunnaisesti (Kuvio 5.1). Säännöllistä osa-aikatyötä halusi noin 20 prosenttia vanhuuseläkkeellä työtä tehneistä ja noin seitsemän prosenttia halusi mieluiten tehdä säännöllistä kokoaikatyötä.

Taulukko 5.1

Toivottu työn määrä tehdyn työn määrän mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, eläkkeellä työskennelleet, %.

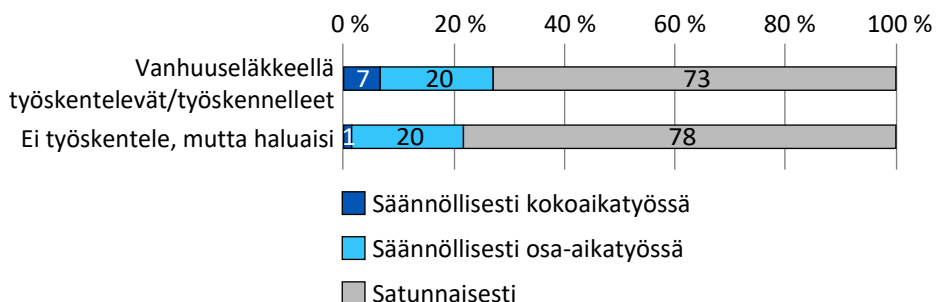
Työmäärä nyt	Työtoive		
	Säännöllisesti kokoaikatyössä	Säännöllisesti osa-aikatyössä	Satunnaisesti
Säännöllisesti kokoaikatyössä	51	19	30
Säännöllisesti osa-aikatyössä	1	72	27
Satunnaisesti	0	8	92

Vanhuuseläkkeellä työskennelleistä valtaosa oli tyytyväinen työskentelyn määrään, mutta osa olisi mieluiten työskennellyt vähemmän tai satunnaisemmin kuin mitä työskenteli (Taulukko 5.1). Kokoaikatyötä tehneistä noin puolet olisi halunnut mieluummin tehdä säännöllistä osa-aikatyötä tai työskennellä satunnaisesti. Säännöllistä osa-aikatyötä tehneistä enemmistö (72 prosenttia) oli halunnut osa-aikatyön, mutta reilu neljännes olisi mieluummin työskennellyt vain satunnaisesti. Satunnaisesti työskennelleistä valtaosa (92 %) oli halunnut työskennellä vain silloin tällöin. Pieni vähemmistö (8 %) heistä olisi mieluummin tehnyt säännöllistä osa-aikatyötä.

Toivottua työskentelyn määrää kysyttiin myös niiltä vanhuuseläkkeelle siirtyneiltä, jotka eivät olleet työssä, mutta olisivat halunneet tehdä työtä eläkkeen rinnalla (Kuvio 5.1). Työssäkäyviin verrattuna he toivoivat useammin satunnaista työtä (78 %) ja hyvin harva (1 %) toivoi säännöllistä kokoaikatyötä.

Kuvio 5.1

”Haluaisitteko mieluiten työskennellä säännöllisessä kokoaikatyössä, säännöllisessä osa-aikatyössä vai satunnaisesti”, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet vanhuuseläkkeellä työskennelleet ja jotka eivät työskentele, mutta olisivat halunneet työskennellä, %.

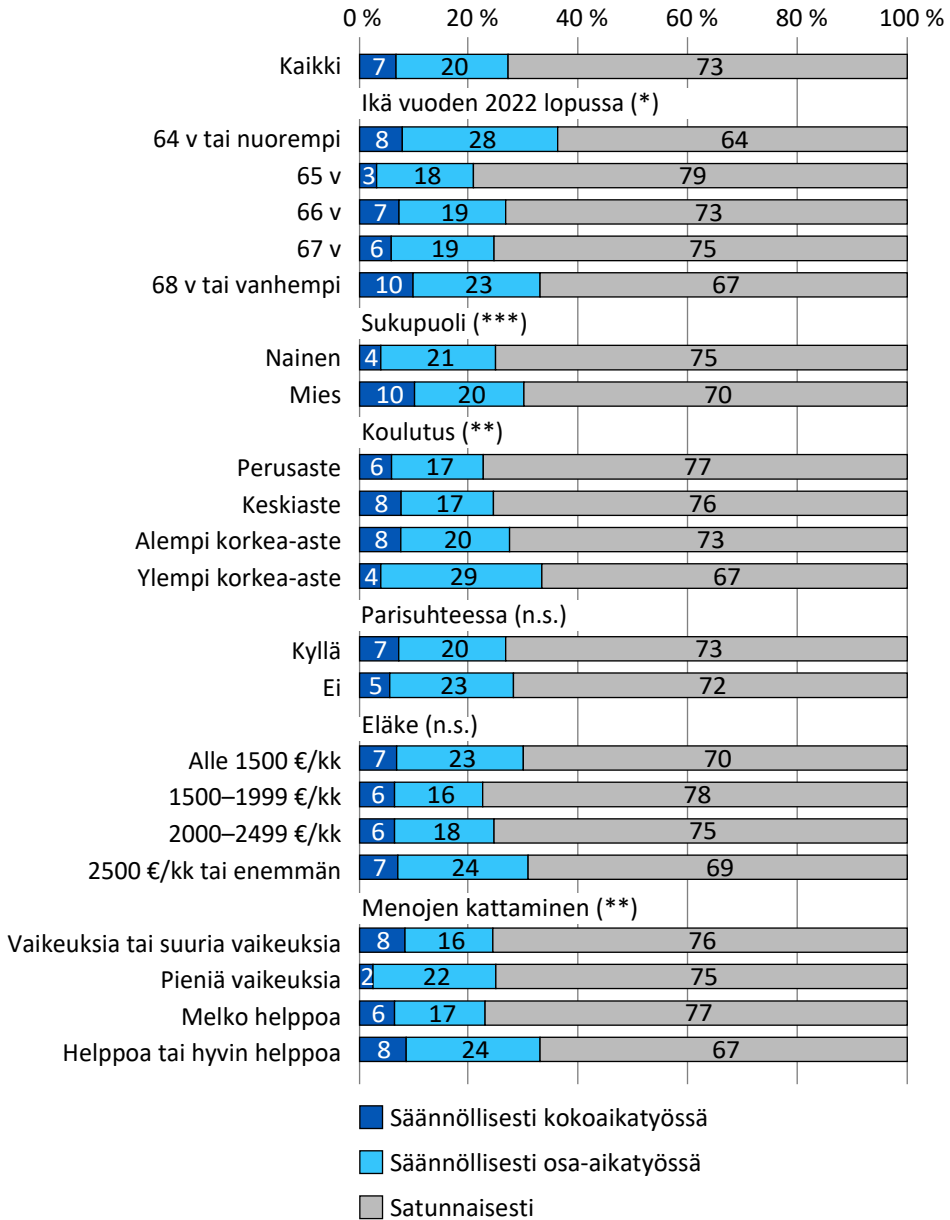
Työtä tehneistä vanhuuseläkeläisistä 64-vuotiaat ja tätä nuoremmat halusivat keskimääräistä useammin työskennellä säännöllisesti (Kuvio 5.2), vaikka enemmistö heistäkin (64 %) halusi mieluummin työskennellä satunnaisesti. Miehet halusivat säännöllistä työskentelyä hieman useammin kuin naiset. Mitä korkeampi koulutus, sitä useampi valitsi mieleisimmäksi vaihtoehdoksi säännöllisen työn, pääasiassa säännöllisen osa-aikatyön. Säännöllinen osa-aikatyö oli mieleisin työskentelymuoto keskimääräistä useammin myös, mikäli menojen kattaminen koettiin helpoksi. Vastaavasti satunnainen työskentely oli tällöin keskimääräistä vähemmän toivottua.

Niistä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet tehdä työtä, miehet toivoivat hieman useammin säännöllistä kokoaika- tai osa-aikatyötä ja naiset useammin satunnaista työtä. Muiden taustatekijöiden osalta eroja ei ollut.

Työssäkävien vanhuuseläkeläisten työkyky oli yhteydessä mieleisimpään työskentelymuotoon siten, että halu työskennellä säännöllisesti oli yleisempi niillä, jotka arvioivat työkykynsä paremmaksi (Kuvio 5.3). Säännöllistä työtä halusivat useammin myös ne, joiden työura oli jäänyt tavallista lyhyemmäksi. Ne, jotka olivat ennen vanhuuseläkettä työskennelleet yksityisellä sektorilla, toivoivat säännöllistä työtä hieman useammin kuin julkisella sektorilla työskennelleet.

Kuvio 5.2

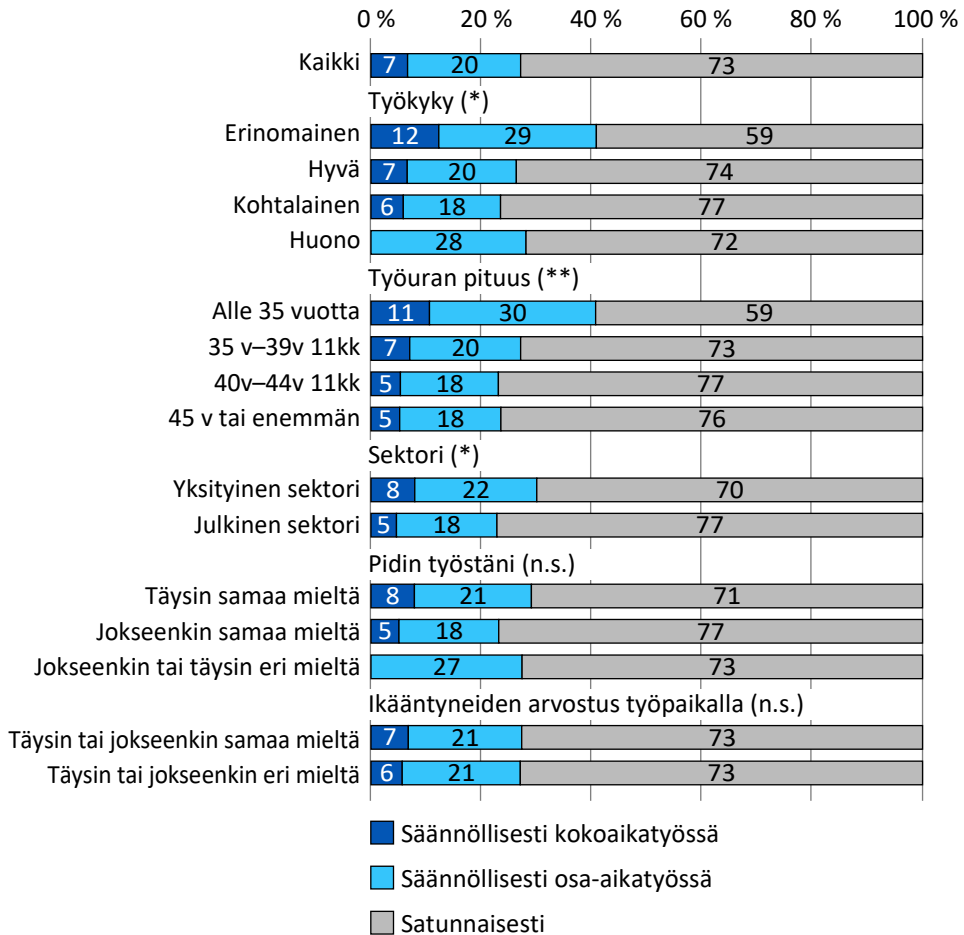
”Haluaisitteko mieluiten työskennellä säännöllisessä kokoaikatyössä, säännöllisessä osa-aikatyössä vai satunnaisesti” sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Kuvio 5.3

”Haluaisitteko mieluiten työskennellä säännöllisessä kokoaikatyössä, säännöllisessä osa-aikatyössä vai satunnaisesti” työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet eläkkeellä työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

5.2 Työnteon motiivit

Seuraavassa tarkastellaan, mitkä tekijät motivoivat vanhuuseläkeläisiä työhön. Kysymykseen ovat vastanneet ne, jotka olivat työskennelleet eläkkeen rinnalla (1 114 vastaajaa) ja ne, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet työskennellä (553 vastaajaa). Työnteon motiivit jaetaan tässä psykososiaalisiin ja taloudellisiin syihin. Psykososiaalisia syitä ovat mielenkiintoinen tekeminen, tarpeellisuuden tunne ja työhön liittyvät sosiaaliset suhteet. Taloudellisia syitä ovat halu saada rahaa johonkin ylimääräiseen, työnteosta kertyy lisää eläkettä ja vaikeudet tulla toimeen taloudellisesti.

Psykososiaaliset syyt eläkkeellä työskentelylle

Kokonaisuutena psykososiaaliset syyt olivat yleisempiä syitä vanhuuseläkkeellä työskentelylle kuin taloudelliset syyt (Kuvio 5.4). Vanhuuseläkkeellä työskennelleet ja jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet työskennellä, vastasivat samansuuntaisesti. Yleisin syy vanhuuseläkkeellä työskentelylle tai halulle työskennellä oli, että työ tuo mielenkiintoista tekemistä. Näin ajatteli molemmissa ryhmissä noin 90 prosenttia vastaajista. Merkittävä ero ryhmien välillä oli siinä, että vanhuuseläkkeellä työskennelleille työ mielenkiintoisena tekemisenä piti useammin täysin paikkansa ja työtä haluavat taas vastasivat useammin sen pitävän jokseenkin paikkansa.

Vanhuuseläkkeellä työskennelleillä työn tarjoama mielenkiintoinen tekeminen oli työskentelyn syy keskimääräistä useammin miehillä ja mikäli työkyky koettiin erinomaiseksi, menojen kattaminen helpoksi tai jos kuukausieläke oli vähintään 2 500 euroa (Liitetaulukko L2.1). Työn mielenkiintoisuus oli sen sijaan harvemmin työnteon syy niille, jotka ennen eläkkeelle jäämistä eivät olleet pitäneet työstään. Mielenkiintoinen tekeminen oli työn haluamisen syy keskimääräistä useammin myös vanhuuseläkeläisillä, jotka eivät työskennelleet, jos eläke oli vähintään 2 500 euroa tai jos menojen kattaminen oli helppoa. Keskimääräistä harvemmin tämän syyn mainitsivat ne, jotka eivät olleet pitäneet työstään ennen eläkettä tai joiden työpaikalla ei arvostettu ikääntyvien työntekijöiden osaamista.

Itsensä tuntemisen tarpeelliseksi ja työhön liittyvät sosiaaliset suhteet mainitsi työskentelyn syyksi noin 70 prosenttia sekä vanhuuseläkkeellä työskennelleistä että niistä, jotka eivät olleet työskennelleet, mutta olisivat halunneet (Kuvio 5.4). Vanhuuseläkkeellä työtä tehneillä itsensä tuntemisen tarpeelliseksi oli tavallista useammin työskentelyn syy vanhimmilla, vähintään 68-vuotiailla, naisilla, pelkän perusasteen koulutuksen ja toi-

saalta myös ylemmän korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla sekä niillä, joiden eläke oli pienempi tai selvästi keskimääräistä suurempi (Liitetaulukko L2.1). Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet olivat vanhuuseläkkeen rinnalla työskentelyn syynä useammin niillä, joilla oli matala koulutustaso. Sitä vastoin tämä oli keskimääräistä harvinaisempi työskentelyn syy niillä, jotka eivät olleet pitäneet työstään.

Jos katsotaan vanhuuseläkkeelle siirtyneitä, jotka eivät olleet työssä, itsensä tunteminen tarpeelliseksi oli tavallista yleisempi työhalujen syy julkisella sektorilla työskennelleillä ja tavallista harvinaisempi niillä, jotka eivät olleet pitäneet työstään. Työn tarjoamat sosiaaliset suhteet olivat tasaisen tärkeä syy useimmille, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet tehdä työtä. Kuitenkin niillä, jotka eivät olleet pitäneet työstään, sosiaaliset suhteet olivat selvästi keskimääräistä harvemmin syy työhaluihin.

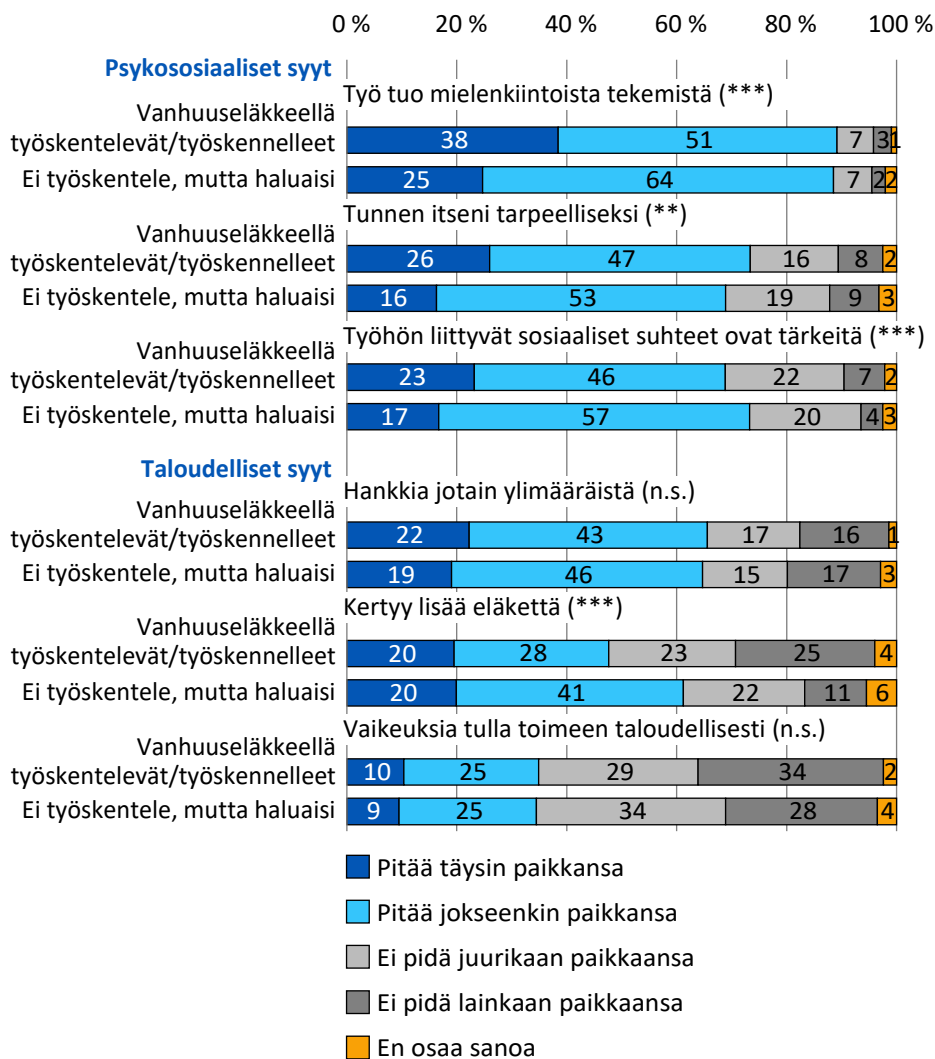
Taloudelliset syyt eläkkeellä työskentelylle

Eläkkeellä työskentelyn taloudellisista syistä yleisin oli halu hankkia jotain ylimääräistä. Tämän mainitsi yhtä usein (65 %) vanhuuseläkkeellä työskennelleet ja ne, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet tehdä töitä (Kuvio 5.4). Halu hankkia jotain ylimääräistä oli vanhuuseläkkeellä työskentelyn syy keskimääräistä useammin nuoremmilla, naisilla ja niillä, jotka olivat työskennelleet julkisella sektorilla. Sitä vastoin se oli keskimääräistä harvinaisempi syy eläkkeellä työskentelylle niillä, joilla oli ylemmän korkea-asteen tutkinto, vähintään 2 500 euron kuukausieläke ja joille menojen kattaminen oli helppoa tai hyvin helppoa (Liitetaulukko L2.2). Myös niillä, jotka eivät olleet töissä, halu hankkia jotain ylimääräistä oli keskimääräistä harvinaisempi työhalujen syy, mikäli taustalla oli ylemmän korkea-asteen tutkinto tai menojen kattaminen oli helppoa.

Se, että vanhuuseläkkeen rinnalla tehdystä työstä kertyy lisää eläkettä, oli taloudellisista syistä seuraavaksi yleisin motiivi. Se oli vielä yleisempi syy niillä, jotka eivät olleet työssä, mutta olisivat halunneet työskennellä (61 %), kuin eläkkeellä työskennelleillä (48 %) (Kuvio 5.4).

Kuvio 5.4

”Seuraavat väittämät koskevat mahdollisia syitä työskennellä vanhuuseläkkeen rinnalla. Miten hyvin ne pitävät teidän kohdallanne paikkansa?”, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet vanhuuseläkkeellä työskennelleet ja jotka eivät työskentele, mutta olisivat halunneet työskennellä, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Vanhuuseläkkeellä työskentelevistä 68 vuotta¹⁴ täyttäneet, miehet, ylempään korkea-asteen tutkinnon suorittaneet, parisuhteessa olevat, vähintään 2 500 euron kuukausieläkettä saavat ja ne, joille menojen kattaminen oli helppoa tai hyvin helppoa ilmoittivat eläkkeen kartuttamisen työskentelyn syyksi keskimääräistä harvemmin (Liitetauluko L2.2). Myös työtä haluavilla eläkkeen kartuttaminen oli työhalujen syy harvemmin, mikäli heillä oli ylempään korkea-asteen tutkinto tai he olivat 68 vuotta täyttäneitä. Eläkkeen karttumisen vuoksi työtä olisivat halunneet keskimääräistä useammin naiset ja ne, joiden kuukausieläke oli 1 500–1 900¹⁵ euroa tai joilla oli vaikeuksia menojen kattamisessa.

Reilu kolmannes (35 %) vanhuuseläkkeellä työskennelleistä ilmoitti työskentelyn syyksi vaikeudet tulla toimeen taloudellisesti. Syy oli yhtä yleinen myös niillä, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet tehdä töitä. Toimeentulon vaikeus oli keskimääräistä useammin motiivina naisilla, vain perusasteen koulutuksen suorittaneilla, niillä, jotka eivät olleet parisuhteessa, joilla työuran pituus oli eläkkeelle siirryttäessä ollut alle 35 vuotta tai jotka kokivat työkykynsä huonoksi (Liitetaulukko L2.2). Toimeentulon vaikeus oli myös sitä useammin synnä eläkkeellä työskentelylle, mitä pienempi kuukausieläke oli ja mitä suurempia vaikeuksia menojen kattamisessa koettiin olevan.

Samankaltaiset syyt olivat työhalujen taustalla myös niillä, jotka eivät olleet työskennelleet, mutta olisivat halunneet (Liitetaulukko L2.2). Eri-tyisesti naiset ja ne, jotka eivät olleet parisuhteessa, joiden eläke oli alle 2 000 euroa kuukaudessa ja joilla oli vaikeuksia menojen kattamisessa, ilmoittivat, että haluaisivat työskennellä, koska heillä on vaikeuksia tulla toimeen taloudellisesti. Myös ne, jotka kokivat terveytensä huonoksi tai jotka eivät olleet pitäneet työstään, kertoivat haluavansa työskennellä samasta syystä muita useammin. Sitä vastoin alemman ja ylempään korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla taloudelliset vaikeudet olivat keskimääräistä harvemmin työtoiveen taustalla.

14 Vuonna 2022 eläkevakuuttamisvelvollisuus päättyi 68 ikävuoden täyttämiseen. Tätä vanhemmille työnteosta ei kertynyt lisää eläkettä.

15 Pientä työeläkettä saavan eläkettä täydennetään kansaneläkkeellä. Kyselyn keruun ajankohtana vuonna 2022 kansaneläkettä ei maksettu, mikäli työeläkkeen määrä yksinasuvalla ylitti 1 402,63 euroa kuukaudessa. Rajan ylittävää 1 500–1 999 euron työeläkettä saavilla näyttää tuloksen mukaan olevan muita suurempi tarve kerryttää lisää eläkettä.

Työnteon sosiaalisten ja taloudellisten syiden keskinäistä painoarvoa tarkasteltiin vielä erikseen sen mukaan, miten helpoksi tai vaikeaksi vastaaja oli arvioinut kotitalouden menojen kattamisen. Liitetaulukosta L2.2 ilmeni, että niillä, joille menojen kattaminen oli helppoa tai hyvin helppoa, taloudelliset syyt olivat selvästi keskimääräistä harvemmin työnteon syynä. Tässä ryhmässä korostuivat muita enemmän psykososiaaliset syyt työskentelyn taustalla (Liitetaulukko L2.1). Erityisen tärkeää heille oli työn tarjoama mielenkiintoinen tekeminen ja työpaikan sosiaaliset suhteet. Sitä vastoin niillä, joilla oli vaikeuksia menojen kattamisessa, taloudelliset ja psykososiaaliset syyt olivat molemmat tärkeitä motiiveja työskentelylle. Vaikka erityisesti taloudelliset vaikeudet korostuvat heillä työnteon syynä, samalla työn tarjoama mielenkiintoinen tekeminen, sosiaaliset suhteet ja tarpeellisuuden tunne ovat heille yhtä tärkeitä kuin niille, joille menojen kattaminen oli helpompaa. Taloudelliset syyt työnteon taustalla eivät siis tarkoita, etteikö työskentelyä eläkkeen rinnalla koettaisi muutenkin merkitykselliseksi.

5.3 Syyt, miksi vanhuuseläkkeellä ei työskennellä

Tässä osiossa tarkastellaan syitä sille, miksi vanhuuseläkkeellä ei työskennellä. Asiaa kysyttiin sekä niiltä, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet työskennellä (532 vastaajaa; 16 % vastaajista), että niiltä, jotka eivät työskennelleet ja ilmoittivat, etteivät haluaisikaan työskennellä (1 663 vastaajaa; 50 % vastaajista). Syyt sille, että ei työskentele, voidaan karkeasti jakaa kolmeen ryhmään: kokemukseen siitä, että on jo tehnyt tarpeeksi, siihen, että työskentely ei syystä tai toisesta käytännössä onnistu ja terveydellisiin ja jaksamiseen liittyviin syihin. Kuviossa 5.5 esitellään näitä aiheita koskevien väittämien vastaukset yleisellä tasolla. Vastausten jakaumat sosiodemografisten ja työhön liittyvien taustatekijöiden mukaan esitetään liitetaulukoissa L2.3-L2.8.

Kokemus siitä, että on jo tehnyt tarpeeksi

Halu nauttia eläkepäivistä ja kokemus siitä, että on jo tehnyt riittävät pitkän työuran, olivat yleisimmät syyt sille, että eläkkeellä ei työskennelty (kuvio 5.5). Niistäkin, jotka olisivat halunneet työskennellä, noin 70 prosenttia vastasi haluavansa nauttia eläkepäivistä. Nuorimmat vastaajat ajattelivat näin muita useammin (liitetaulukko L2.3). Liki 60 prosenttia ajatteli myös, että on jo tehnyt riittävän pitkän työuran. Pientä eläkettä saavat ja lyhyen työuran tehneet kokivat keskimääräistä harvemmin tehneensä riittävän pitkän työuran.

Niistä, jotka eivät olisi halunneetkaan työskennellä, käytännössä kaikki mainitsivat, että halusivat nauttia eläkepäivistä (98 %) ja että he ovat jo tehneet riittävän pitkän työuran (96 %). Tässä ei juuri ollut väestöryhmittäisiä eroja, ainoastaan pientä eläkettä saavat ja lyhyen työuran tehneet katsoivat hieman muita harvemmin tehneensä riittävän pitkän työuran (liitetaulukko L2.6).

Työskentely ei onnistu käytännössä

Liki 60 prosenttia niistä, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet tehdä työtä, kertoi syyksi sen, että sopivaa työtä ei ole tarjolla. Ne, jotka eivät olleet pitäneet työstään ja jotka kokivat, että eläkettä edeltävällä työpaikalla ei ollut arvostettu ikääntyneiden työntekijöiden osaamista, kokivat näin muita useammin (liitetaulukko L2.4). Keskimääräistä harvemmin tämän syyn mainitsivat toisaalta ne, jotka arvioivat työkykynsä erinomaiseksi ja toisaalta ne, jotka kokivat työkykynsä huonoksi.

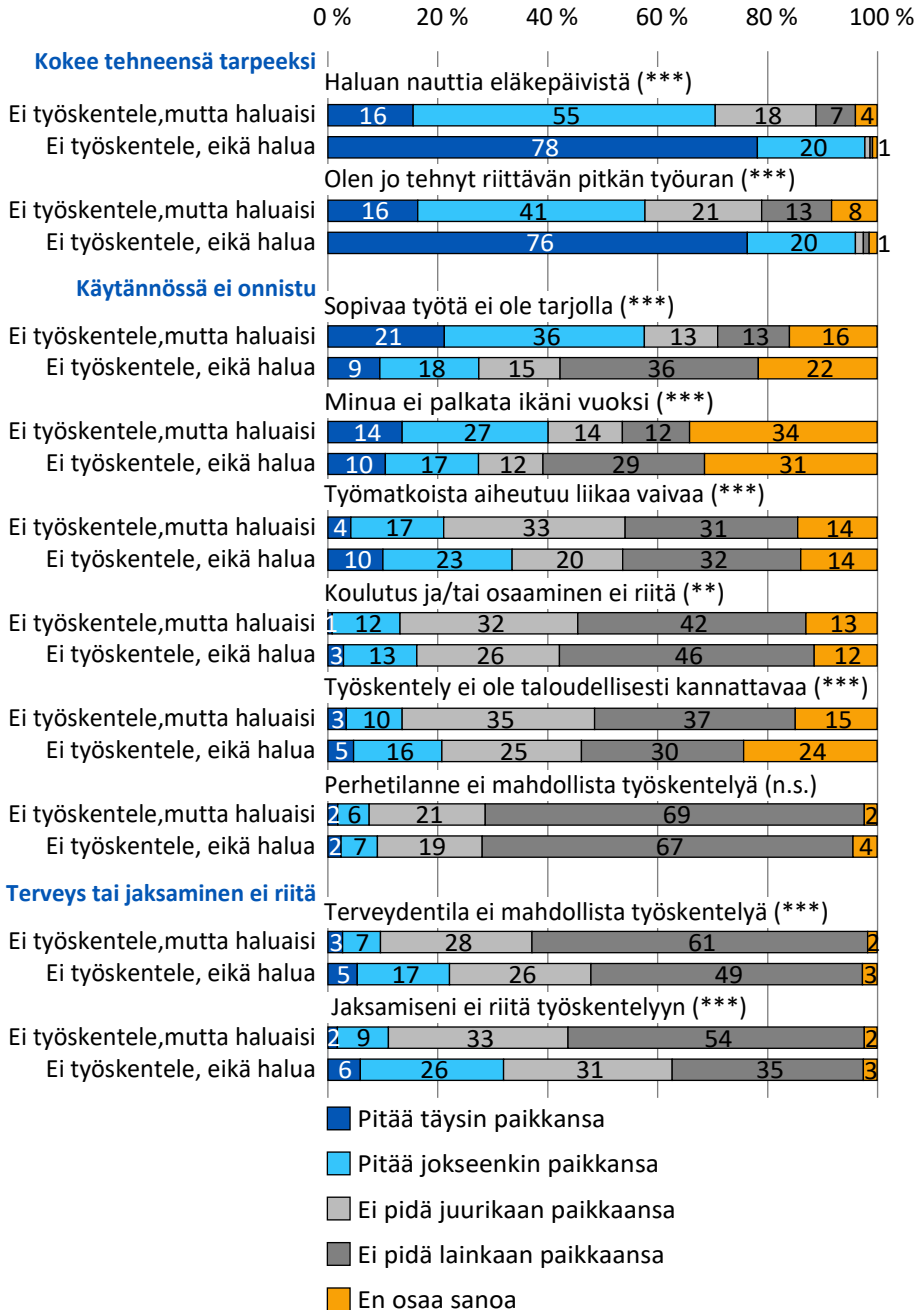
Noin 40 prosenttia työtä haluavista koki, että heitä ei palkata iän vuoksi. Tämä oli myös asia, jota näytti olevan hankala arvioida: noin kolmannes ei osannut sanoa mielipidettään tästä asiasta. Kokemus iästä esteenä palkkaamiselle oli yleisempi miehillä kuin naisilla. Myös ne, jotka kokivat, että työpaikalla ei ollut arvostettu ikääntyneiden työntekijöiden osaamista, olivat useammin tätä mieltä. Sen sijaan julkisella sektorilla työskennelleet ajattelivat muita harvemmin, että heitä ei palkata iän vuoksi.

Työmatkoista ajatteli aiheutuvan liikaa vaivaa noin viidennes työtä haluavista. Niiden joukossa, jotka kokivat työkykynsä huonoksi, tämä asia sai keskimääräistä enemmän mainintoja. Muita harvemmin tämän kertoivat syyksi ne, joiden eläke oli suurempi tai arvio työkyvystään erinomainen.

Kokemus koulutuksen tai osaamisen riittämättömyydestä oli melko harvoin syynä sille, että eläkkeellä ei työskennelty. Näin arvioi vain hieman useampi kuin joka kymmenes niistä, jotka olisivat halunneet työskennellä. Selvästi keskimääräistä useammin tämän syyn mainitsivat perusasteen koulutetut ja pitkän työuran tehneet. Myös ne, jotka kokivat työkykynsä kohtaiseksi tai huonoksi ja jotka olivat kokeneet, että työpaikalla ei ollut arvostettu ikääntyvien työntekijöiden osaamista, ajattelivat näin hieman muita useammin.

Kuvio 5.5

”Seuraavat väittämät koskevat mahdollisia syitä sille, että ei työskentele. Miten hyvin ne pitävät teidän kohdallanne paikkansa?”, 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, %.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevä, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Työskentelyn taloudellisesti kannattamattomaksi koki reilu 10 prosenttia niistä, jotka olisivat halunneet työskennellä. Väestöryhmien välillä ei ollut juuri eroja lukuun ottamatta niitä, jotka eivät olleet pitäneet työstään: he ajattelivat muita useammin tämän olevan työskentelyn esteenä.

Varsin harva arvioi, että heidän perhetilanteensa ei mahdollista työskentelyä. Alle 10 prosenttia työtä haluavista vastasi perhetilanteen syyksi sille, miksi ei työskentele. 70 prosenttia katsoi, että tämä ei pidä lainkaan paikkaansa. Keskimääräistä harvemmin perhetilanteen työnteon esteeksi mainitsivat vanhimmat vastaajat.

Niillä, jotka eivät halunneetkaan työskennellä, vastausten yleisyys erosi hieman työtä haluavista. Työtä haluavia pienempi osuus, vajaa 30 prosenttia arvioi, että sopivaa työtä ei ole tarjolla tai että ikä olisi esteenä palkkaamisella. Ne, jotka olivat kokeneet, että työpaikalla ei ollut arvostettu ikään-tyvien työntekijöiden osaamista ja ne, joilla oli vaikeuksia tavanomaisten menojen kattamisessa, vastasivat näin muita useammin, kun taas nuorimmat ja työkykynsä erinomaisesti arvioineet vastaajat olivat tätä mieltä muita harvemmin (liitetaulukko L2.7). Sen sijaan kokemus työmatkojen vai-
vallisuudesta oli tässä ryhmässä yleisempi kuin työtä haluavilla: kolman-
nes arvioi työmatkoista aiheutuvan liikaa vaivaa. Muita useammin tämän
syyntä mainitsivat ne, joiden arvio työkyvystään oli kohtalainen tai huono,
joiden työpaikalla ei ollut arvostettu ikääntyneiden osaamista ja jotka koki-
vat vaikeuksia tavanomaisten menojen kattamisessa.

Lisäksi hieman työtä haluavia suurempi osa niistä, jotka eivät olisi halun-
neetkaan työskennellä, arveli, että heidän koulutuksensa tai osaamisensa
ei riittäisi työntekoon (16 %) ja että työskentely ei olisi taloudellisesti kan-
nattavaa (20 %). Koulutuksen ja osaamisen puutteen nostivat esiin muita
useammin matalasti koulutetut, huonoksi työkykynsä arvioineet, pie-
nempää eläkettä saavat, yksityisellä sektorilla työskennelleet, vaikeuksia
tavanomaisten menojen kattamisessa kokevat sekä ne, joiden työpaikalla
ei ollut arvostettu ikääntyvien osaamista. Työskentelyn taloudellisesti kan-
nattamattomaksi kokivat erityisesti ne, joilla oli vaikeuksia tavanomaisten
menojen kattamisessa ja joiden työpaikalla ei ollut arvostettu ikääntyvien
osaamista. Perhetilanteen mainitsi syyksi harvempi kuin joka kymmenes.
Naiset mainitsivat tämän miehiä useammin.

Terveys tai jaksaminen ei riitä työskentelyyn

Terveydentilaan ja jaksamiseen liittyvät syyt olivat sen taustalla, ettei työskentele noin 10 prosentilla niistä, jotka olisivat halunneet työskennellä. Terveysteen liittyvät syyt olivat erityisen yleisiä huonoksi työkykynsä arvioineilla, mutta ne mainittiin keskimääräistä useammin myös tavanomaisten menojen kattamisessa vaikeuksia kokevien joukossa (liitetaulukko L2.5). Myös jaksamiseen liittyvät syyt korostuivat huonoksi työkykynsä arvioivilla. Lisäksi pienempää eläkettä saavat ja ne, joilla oli vaikeuksia tavanomaisten menojen kattamisessa, kertoivat muita useammin tämän syyksi sille, ettei työskentele.

Niistä, jotka eivät olisi halunneetkaan työskennellä, selvästi useampi arvioi täysin tai jokseenkin paikkansa pitäviksi väitteet siitä, että heidän terveydentilansa ei mahdollista työskentelyä (22 %) tai että heidän jaksamisensa ei riitä työskentelyyn (32 %). Terveysteen ja jaksamiseen liittyvät ongelmat nostivat esiin useammin naiset, matalasti koulutetut, pienempää eläkettä saavat, vaikeuksia tavanomaisten menojen kattamisessa kokevat, kohtalaiseksi tai huonoksi työkykynsä arvioineet ja lyhyen työuran tehneet (liitetaulukko L2.8).

5.4 Tieto eläkkeellä työskentelystä kertyvästä eläkkeestä

Kyselyssä kartoitettiin vastikään eläkkeelle siirtyneiden tietämystä eläkkeen rinnalla työskentelystä karttuvasta eläkkeestä ja sen nostamisesta. Kysymykset kysyttiin kaikilta kyselyn vastaajilta (3 378 vastaajaa).

Tietoja eläkkeen ohella työskentelystä karttuvasta eläkkeestä tiedusteltiin viiden aihetta koskevan väitteen avulla. Kysymykset koskivat vanhuuseläkkeellä työskentelyn vaikutusta eläkkeeseen¹⁶, eläkkeellä työskentelystä karttuvaa eläkettä¹⁷ sekä eläkkeellä työskentelystä karttuneen eläkkeen nostamista¹⁸. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, olivatko he tienneet asiasta vai eivät.

16 Vanhuuseläkkeen ohella voi työskennellä vapaasti ilman, että työansiot vaikuttaisivat maksussa olevan eläkkeen määrään.

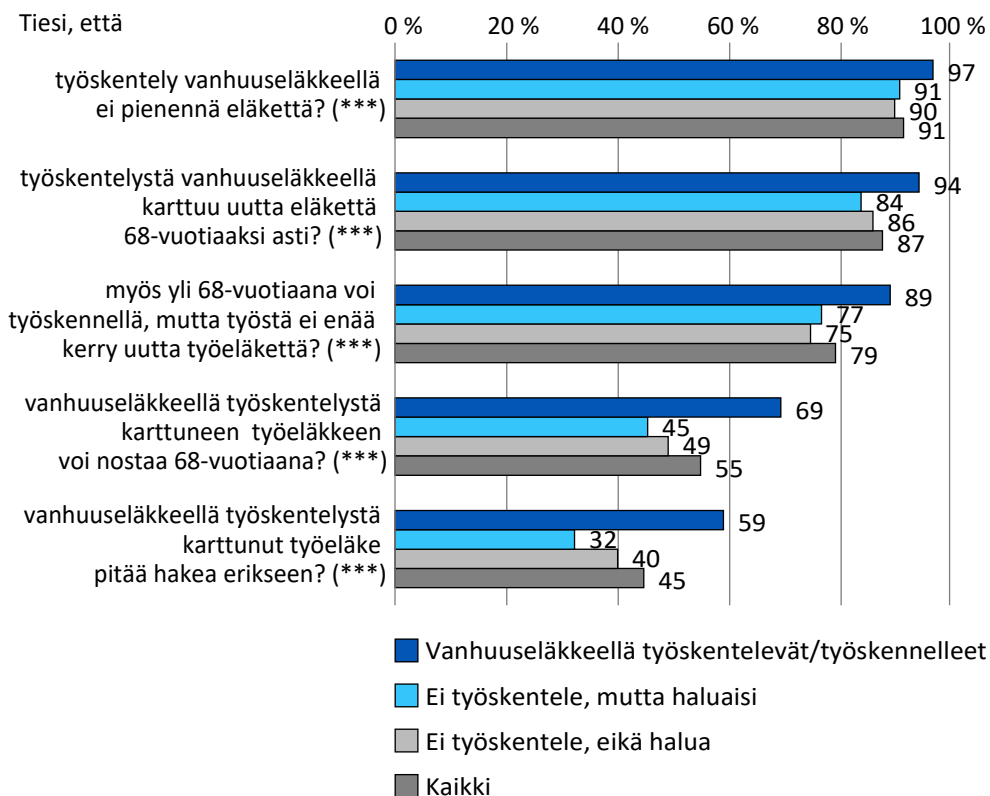
17 Työskentelystä karttuu uutta eläkettä vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka, joka on samalla ylin vanhuuseläkeikä (vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta). Sen jälkeenkin voi halutessaan työskennellä, mutta tästä ei kartu enää uutta työeläkettä.

18 Vanhuuseläkkeen ohella työskentelystä karttuneen eläkkeen voi nostaa aikaisintaan ylimmässä vanhuuseläkeikässä. Eläkkeen rinnalla työskentelystä karttunut eläke pitää hakea erikseen, sitä ei automaattisesti lisätä maksussa olevaan eläkkeeseen.

Vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuva eläke ja se, ettei työskentely pienennä eläkettä, tunnettiin erittäin hyvin (Kuvio 5.6). Noin yhdeksän kymmenestä kertoi tienneensä, ettei työskentely vanhuuseläkkeellä pienennä eläkettä ja että työskentelystä vanhuuseläkkeen ohessa karttuu uutta eläkettä 68-vuotiaaksi asti. Myös se, että yli 68-vuotiaana voi työskennellä, mutta työstä ei kerry enää uutta eläkettä oli tiedossa suurella osalla vastaajista. Lähes 80 prosenttia vastaajista kertoi tienneensä asiasta. Eläkkeen ohella työskennelleille nämä asiat olivat tuttuja vielä suuremmalle osalle.

Kuvio 5.6

Tieto vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuvasta eläkkeestä työskentelyn ja työskentelytoiveen mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, asiasta tienneiden osuus, prosenttia.

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevää, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001.

Vain hieman yli puolet vastaajista (55 %) kertoi tienneensä, että vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuneen työeläkkeen voi nostaa 68-vuotiaana. Eläkkeen ohella työskennelleille asia oli tuttu selvästi useammin kuin niille, jotka eivät olleet työskennelleet.

Viidestä väitteestä vähiten tiedettiin se, että vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttunut eläke pitää hakea erikseen. Hieman alle puolet kertoi tienneensä asiasta. Myös eläkkeellä työskennelleillä oli epätietoisuutta asiasta: heistäkin vain 60 prosenttia oli tietoisia asiasta.

Tieto eläkkeen rinnalla työskentelystä karttuvasta eläkkeestä vaihteli vain vähän väestöryhmien mukaan. Eroja kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä olevassa taulukossa L2.9. Yleisesti ottaen vanhimmat ja korkeammin koulutetut vastaajat tunsivat paremmin eläkkeellä työskentelystä kertyvään eläkkeeseen liittyviä asioita.

5.5 Avovastauksissa esiin nousseita teemoja liittyen työntekoon eläkkeellä

Tutkimuksen kyselylomakkeen lopussa oli avovastauskohta, jossa kysyttiin: “Mitä haluaisitte kertoa eläkkeelle jäämisestä ja eläkkeellä olostai millaisia neuvoja antaisitte niille, jotka pohtivat eläkkeelle jäämistä?” Avovastauksia oli aineistossa 1 890 kappaletta, joissa reilussa 500 vastauksessa kerrottiin eläkkeellä työnteosta tai sivuttiin jollain tapaa tätä aihetta. Kaikkien kyselylomakkeen saaneiden oli mahdollista vastata tähän kysymykseen, näin ollen vastaukset eivät rajoitu pelkästään eläkkeellä työskennelleiden vastauksiin. Monissa vastauksissa kerrottiin eläkkeellä työskentelyn tuomista positiivisista vaikutuksista elämään, mutta joissain vastauksissa pohdittiin syitä sille, miksi eläkkeellä ei voida tai haluta työskennellä. Tässä alaluvussa käsitellään keskeisiä teemoja liittyen työntekoon eläkkeellä. Aineistosta havaitut teemat: työnteon mielekkyys ja joustavuus, terveys ja taloudelliset tekijät ovat paljolti samoja kuin mitä on löydetty kansainvälisissä tutkimuksissa (ks. yhteenveto Bratun ym. 2023).

Mielekkyys

Useissa vastauksissa nousi esiin eläkkeellä työskentelyn mielekkyys ja se, että työn kautta monet tuntevat olevansa tärkeitä. Vastikään palkkatyöstä eläkkeelle siirtyneet kokivat, että työskentely tuo sisältöä elämään, se auttaa pitämään kiinni nyky-yhteiskunnassa ja mahdollistaa uuden oppimisen. Vastauksissa nousi esiin myös työyhteisön merkitys ja sosiaalisen kanssakäymisen tärkeys. Eläkkeellä työskentelyn nähtiin myös toimivan eräänlaisena välivaiheena eli vähittäisenä siirtymisenä pois työelämästä ennen kokoaikaiselle eläkkeelle siirtymistä ja työnteon lopettamista.

”Nyt 69-vuotiaana löydän edelleen haasteita työelämään liittyen, pitää olla utelias ja tutkia uusia mahdollisuuksia.”

”Eläkkeellä työskentely pitää paremmin kiinni nykyisessä ja muuttuvassa elämäntavassa.”

”On hyvä kun olen saanut työskennellä osa-aikaisesti eläkkeelle jäämisen jälkeen - Työ on parasta ja tietää kuuluvansa jonnekin yhteisöön.”

”Voisin vielä ajatella työskenteleväni helppossa työssä aina silloin tällöin. Hieman vieroksun ikäisteni ystävien äkkiäistä eläkkeelle jäämistä. Minulle sopii hyvin hiljakseen jäähdyttely.”

Joustavuus

Monissa vastauksissa korostui eläkkeellä työnteon vapaus, joustavuus ja autonomia. Monet vastaajat pitivät tärkeänä, että eläkkeellä voi työskennellä joustavasti sen verran kuin haluaa tai jaksaa. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että eläkkeellä voi valita omiin aikatauluihin sopivissa määrin osa-aikatyötä tai keikkatyötä. Joustava työskentely mahdollistaa sopivan tasapainon muun elämän kanssa ja se toimii pehmeänä siirtymänä eläkkeelle. Joissain vastauksissa korostui myös näkemys, että työntekeä on mukavaa silloin, kun se ei ole pakollista. Osa vastaajista kertoi, että heitä oli pyydetty töihin.

”Eläkkeellä työskentely on rennompaa ja jopa innostavampaa kun saa itse valita minne ja milloin menee töihin.”

”Hoitotyötä tehneenä, on mukava tehdä entisessä työpaikassa keikkahommia. Saa tehdä niitä päiviä / työvuoroja, jotka itselle sopivat.”

”Mielestäni ikääntyneet ammattilaiset ovat arvokasta työvoimaa monella alalla. Työvoimapula on todellinen lähes kaikissa työpaikoissa. Itse olen saanut päättää joka vuosi, haluanko vielä jatkaa tärkeässä työssäni. Olenkin voinut sopia esihenkilöni kanssa keväisin ’vieläkö yksi vuosi?’ ”

Työ ylläpitää terveyttä

Työnteolla eläkkeellä nähtiin olevan positiivinen vaikutus terveyteen ja yleiseen hyvinvointiin. Työ koettiin piristävänä sekä vireyttä ja terveyttä ylläpitävänä. Toisaalta joissain vastauksista kuvattiin sitä, miten työn tekoa olisi haluttu jatkaa, mutta sairastuminen tai huono terveys oli estänyt työskentelyn.

”Työnteko auttaa pysymään aktiivisena ja sen myötä kunto pysyy hyvänä ja mieli pirteänä.”

”Suosittelen kaikille, joiden terveys sallii ja joiden työtehtävät mahdollistavat jatkamaan eläkkeen ohella osa-aikatyötä. Se tuo rasittavuuden sijaan virkistystä elämään. Aivotyö/aktiivisuus pitää nuorekkaana, tuntee enemmän olevansa osa aktiivista yhteiskuntaa”

”Hoitoalalla voi tehdä keikkoja eläkkeelläkin, jos jaksaa ja terveyden puolesta pystyy. Tekisin toki enemmänkin töitä, mutta --- tuli niin paljon lisäsairauksia, että en pysty.”

Pitkä työura

Joissain vastauksissa korostui pitkän työuran merkitys. Osa vastaajista kertoi jatkaneensa tai olevansa halukas jatkamaan työntekoa pitkästä työurasta huolimatta. Toisissa vastauksissa korostui näkemys siitä, että he ovat työskennelleet jo riittävästi, ja nyt on aika nauttia eläkkeellä olosta ja eläkepäivistä. Vapaa-ajan merkitys korostui useissa vastauksissa.

”Työskentelin 68 v asti säännöllisesti ja kasvatin siis eläkettäni. 68 v iässä tein uuden työsopimuksen ja työskentely on ollut mallia ’on call’, eli minut kutsutaan töihin tarvittaessa.”

”Pystyisin edelleen töihin, mutta aikansa kutakin. 39 vuotta töitä riitti.”

”Olen ollut työelämässä 15-vuotiaasta eläkeikään. Eläkeikä ja eläkkeelle jääminen ei ollut loppu vaan uuden elämän aikakauden alku. Nautitaan elämästä ja eläkkeelle jäämisestä. Olemme sen ansainneet.”

Taloudellinen merkitys

Vastauksissa nousivat usein esiin myös taloudelliset tekijät. Monet vastaajat kertoivat työskentelevänsä eläkkeellä työstä saatavien lisätulojen vuoksi. Joissain vastauksissa kerrottiin, että eläke on pieni ja toimeentulo niukkaa, mikä pakottaa työskentelemään eläkkeen ohessa. Muutamissa vastauksissa nousi esiin myös velkojen poismaksun tarve. Kohtuullisen monet vastaajat kokivat eläkkeen ja työn verotuksen olevan kovaa ja näin ollen ei-kannustava tekijä työskentelylle eläkkeen ohessa.

”Tietysti ansiotulot ovat myös hyvä lisä talouden yllä pitämiseksi. Ehkä vähän jää säästöönkin.”

”Tällä eläkkeellä ei pärjää, tehkää töitä. Järkytin kun jäin eläkkeelle, miten pieni eläke on. Töitä tehnyt 16v. asti.”

”Joudun työskentelemään hoitoalalla eläkeaikana, koska minulla on asuntolainaa --- En mitenkään selviäisi pelkällä eläkkeellä taloudellisesti.”

”Eläkeläisen lisätöiden verotus on kohtuuton! Aivan varmasti moni haluaisi vielä osallistua hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon ellei verotus olisi niin korkea.”

6 Yhteenveto

Tutkimuksessa tarkasteltiin vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työssäkäyntiä sekä kiinnostusta työskennellä eläkkeen rinnalla. Tutkimus perustui Eläketurvakeskuksen vuonna 2022 tekemään Työstä eläkkeelle -kyselytutkimukseen. Kyselyyn vastasi 3 378 vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtynyttä.

Kyselyn tulosten mukaan vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä kolmasosa työskenteli tai oli työskennellyt eläkkeellä kyselyn toteutushetken mennessä. Kiinnostusta työskentelyyn löytyisi vielä laajemmin: vajaa viidennes vastaajista ei ollut työskennellyt, mutta olisi halunnut työskennellä. Puolet eläkkeelle siirtyneistä kertoi, ettei ollut työskennellyt eläkkeen rinnalla, eikä heillä ollut myöskään halua työnteokoon.

Tässä tutkimuksessa työtä tekeviä eläkeläisiä on suhteessa hiukan enemmän, mitä aikaisemmat pääasiassa 63–74/80-vuotiasta suomalaista vanhuuseläkeläisväestöä edustavat tutkimukset ovat osoittaneet (Polvinen & Kuivalainen 2019, 2022; Polvinen ym. 2019). Eroavaisuus tutkimustulosten välillä johtuu pääosin eri kohderyhmistä. Tämän tutkimuksen otos on rajattu vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneisiin, jotka pääasiassa olivat 65–70-vuotiaita kyselyn toteutushetkellä. Kyselyn kohderyhmä edustaa siis niitä vanhuuseläkeläisiä, jotka ovat olleet kiinnittyneitä työelämään aina vanhuuseläkeikään saakka, ja joilla siten on keskimääräistä paremmat mahdollisuudet jatkaa työskentelyä myös eläkkeellä. Aikaisemmassa kotimaisessa tutkimuksessa eläkkeellä työnteon on todettu olevan yleisempää vanhuuseläkeläisillä, jotka ovat siirtyneet suoraan työelämästä eläkkeelle (Polvinen ym. 2019) sekä eläkeläisillä, jotka ovat olleet eläkkeellä lyhyemmän aikaa.

Tulokset osoittivat, että eläkkeelle jäämisikä oli yhteydessä eläkkeellä työskentelyn yleisyyteen. Vanhempana palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle jääneet työskentelivät useammin kuin ne, jotka olivat jääneet heti 63-vuotiaana eläkkeelle (pois lukien ne, jotka siirtyivät vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden ikää). Vanhempana palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle jääneillä tiedetään olevan parempi terveys ja positiivisempi käsitys työstä kuin niillä, jotka jäävät heti 63-vuotiaana eläkkeelle (ks. esim. Tenhunen ym. 2023).

Sama tutkimus myös osoitti, että henkilöt, jotka jäivät aiemmin eläkkeelle, arvostivat eläkkeen tuomaa lisääntyvää vapaa-aikaa enemmän kuin myöhemmin eläkkeelle jääneet.

Työnteossa vanhuuseläkkeellä oli myös muita väestöryhmittäisiä eroja kuin eläkkeellejäämisikä. Tulokset vahvistavat aikaisempia kansainvälisiä (ks. esim. Sullivan & Al Ariss 2019) ja kotimaisia (Polvinen & Kuivalainen 2019; 2022) tutkimustuloksia eläkkeellä työskentelyyn liittyvistä eroista. Työnteko eläkkeellä oli yleisempää miehillä, korkeammin koulutetuilla ja ei-parisuhteessa olevilla. Myös taloudelliset tekijät olivat yhteydessä kiinnostukseen työskennellä eläkkeellä. Vanhuuseläkkeellä työskentelivät muita useammin ne, joiden eläke kuului alimpaan tai korkeimpaan neljännekseen. Menojen kattamisen vaikeus oli yhteydessä kiinnostukseen työskennellä eläkkeellä.

Myös monet työhön liittyvät tekijät olivat yhteydessä eläkkeen rinnalla työskentelyyn. Tulosten mukaan työnteko eläkkeellä oli yleisempää työkykynsä hyväksi kokevilla, yksityiseltä sektorilta eläkkeelle jääneillä, eläkettä edeltävästä työstään pitäneillä sekä niillä, jotka kokivat, että heidän työpaikallaan oli arvostettu ikääntyneiden työntekijöiden osaamista. Näyttäisikin siltä, että hyvän työkyvyn lisäksi positiivinen kokemus työstä sekä työnantajien arvostus kannustavat jatkamaan työntekoa myös eläkkeellä.

Suurin osa vanhuuseläkkeen rinnalla työtä tekevästä työskenteli samalla työnantajalla ja samanlaisissa työtehtävissä kuin ennen eläkkeelle siirtymistä. Niistä työtä tekevästä eläkeläisistä, jotka olivat vaihtaneet työnantajan, keskimäärin puolet jatkoi samanlaisissa tehtävissä kuin ennen eläkkeelle siirtymistä. Naiset, keskiasteen koulutuksen suorittaneet ja pienituloiset työskentelivät muita useammin samalla työnantajalla. Suurimmassa eläketuloluokassa oli eniten niitä, jotka olivat aloittaneet yritystoiminnan tai jatkaneet aiemmin aloitettua yritystoimintaa vanhuuseläkkeellä. Tulosten perusteella näyttäisikin siltä, että korkeampi sosioekonominen asema ja menojen kattamisen helppous ovat yhteydessä työnantajan vaihtoon tai yrittäjänä toimimiseen palkkatyön jälkeen. Työhön liittyvistä tekijöistä kokemus siitä, että työpaikalla oli arvostettu ikääntyneitä työntekijöitä, oli yhteydessä siihen, että samassa työssä jatkettiin myös eläkkeellä.

Eläkkeellä työskentelevistä lähes puolet ilmoitti työskentelevänsä erilaisissa asiantuntija-ammateissa. Asiantuntija-ammateista eniten mainittuja ammatteja olivat opettaja tai lastentarhanopettaja, sairaan- tai terveydenhoitaja sekä erilaiset tekniikan ja luonnontieteiden asiantuntija-ammattit.

Palveluammateista esiin nousi lähihoitajien kohtalaisen suuri lukumäärä. Tulokset antavatkin viitteitä siitä, että eläkeläisiä näyttäisi työllistyvän aloille, jotka vaativat asiantuntijuutta tai kärsivät työvoimapulasta.

Eläkkeellä työnteko on pääasiassa epäsäännöllistä ja satunnaista. Suurin osa (68 %) eläkkeellä työtä tehneistä ilmoitti työskennelleensä epäsäännöllisesti tai satunnaisesti. Säännöllisesti kokoaikatyötä teki vajaa viidennes työskentelevistä vanhuuseläkeläisistä (18 %). Kun eläkkeellä työskennelleiltä kysyttiin työaikatoiveita, tulokset olivat samansuuntaiset kuin toteuma. Vain pieni osa niistä eläkeläisistä, jotka olivat kiinnostuneita työskentelemään eläkkeen ohella, olisi halunnut työskennellä säännöllisesti kokoaikatyössä. Työnteon vapaus ja epäsäännöllisyys näkyi myös monissa avovastauksissa, sillä moni vastaaja piti tärkeänä sitä, että eläkkeellä sai valita itse aikataulunsa, miten paljon työskentelee ja milloin. Vapaa-ajan merkitys nähtiin myös tärkeänä. Kun työ eläkkeellä on epäsäännöllistä tai osa-aikaista, jää aikaa nauttia myös vapaudesta ja harrastuksista.

Aikaisimmat tutkimustulokset työssäkäynnin motiiveista ovat osoittaneet, että moni työskentelee eläkkeellä siksi, että työ tuo sosiaalisia kontakteja ja merkityksellisyyttä elämään (ks. esim. Dingemans & Henkens 2014; de Wind ym. 2016; Fasbender ym. 2016; Hansson ym. 2023; Polvinen & Kuivalainen 2022). Myös tässä tutkimuksessa samat motiivit nousivat esiin tärkeimpinä työnteon syinä. Lisäksi moni vastaaja piti työn tuomaa tarpeellisuuden tunnetta tärkeänä motiivina. Taloudelliset syyt näkyivät vastauksissa hiukan harvemmin. Yleisin taloudellinen motiivi eläkkeen ohessa työskentelellylle oli halu hankkia jotain ylimääräistä. Kaksi kolmasosaa eläkkeellä työskennelleistä sekä niistä, jotka eivät työskennelleet mutta olisivat halunneet, kertoivat tämän syyksi. Seuraavaksi yleisin työnteon taloudellinen motiivi oli se, että työskentelystä kertyy lisää eläkettä. Tämä oli yleisempi syy niillä, jotka eivät työskennelleet, mutta olisivat halunneet (61 %), kuin niillä, jotka työskentelivät eläkkeellä (48 %). Joillakin työntekoon näyttäisi olevan myös selkeä taloudellinen tarve, sillä reilu kolmannes koki, että he työskentelivät tai olisivat halunneet työskennellä siksi, koska heillä on vaikeuksia tulla taloudellisesti toimeen. Myös monissa avovastauksissa esiin nousivat samat psykososiaaliset ja taloudelliset motiivit.

Tutkimus nosti myös selkeästi esille eläkkeelle siirtyneiden myönteisen kokemuksen eläkkeelläolosta ja vapaa-ajasta. Yleisin syy sille, miksi vanhuuseläkkeelle jääneet eivät työskentele, oli kokemus siitä, että he haluavat nauttia eläkepäivistä. Lähes kaikki (98 %) niistä eläkeläisistä, jotka eivät halua työskennellä, kertoivat tämän syyksi. Lähes yhtä moni

ei-työskentelevä koki, että he eivät halua työskennellä, koska he ovat jo tehneet riittävän pitkän työuran.

Tulokset kertovat myös siitä, että vanhuuseläkeläisten joukossa on myös enemmän kiinnostusta työskentelyyn, mutta kaikki eivät välttämättä löydä sopivaa työtä. Työtä haluavista eläkeläisistä verrattain moni koki, että sopivaa työtä ei ole tarjolla tai että heitä ei palkata iän vuoksi. Myös aikaisemmat kansainväliset sekä kotimaiset tutkimukset ovat osoittaneet (Sullivan & Al Ariss 2019; Polvinen & Kuivalainen 2022), että nämä samat syyt näytettyvät useimmiten työnteon esteinä. Vain melko harva vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtynyt ilmoitti, että heikko terveydentila tai jakaminen on syy sille, ettei eläkkeellä työskennellä. Myös osaamisen puutteet nähtiin melko harvoin esteenä työskentelylle. Tämä johtuu pitkälti siitä, että tutkimusaineiston muodostavat sellaiset henkilöt, jotka ovat olleet palkkatyössä ennen eläkkeelle siirtymistään, ja heidän terveydentilansa sekä osaamisensa ovat keskimäärin samanikäistä väestöä parempi.

Tämä tutkimus tuo ajantasaista ja uutta tietoa vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden kiinnostuksesta jatkaa työssä eläkkeen ohessa. Tutkimusaineisto on laadukas vastausasteen ollessa korkea (68 %). Tutkimuksen tulokset voidaan yleistää koskemaan vuosina 2019–2021 palkkatyöstä eläkkeelle siirtyneitä ja heidän työntekoaan eläkkeellä. Yrittäjiin tuloksia ei voida yleistää, sillä heitä tutkimuksessa ei ole kattavasti mukana. Tutkimuksen tulokset ovat kuvailevia. Jatkotutkimuksissa tullaan pureutumaan ilmiöön syvemmällä tasolla. Esimerkiksi siihen, miten eläkettä edeltävän työn työolot ovat yhteydessä siihen, jatketaanko työskentelyä eläkkeellä tai millaiset tekijät ovat yhteydessä työnteon pituuteen ja määrään eläkkeellä. Lisäksi tarvitaan tietoa yrittäjien työnteosta.

Työurien pidentäminen ja osaavan työvoiman riittävyys ovat tärkeitä yhteiskunnallisia haasteita. Vaikka työnteko eläkkeen ohessa on usein epä-säännöllistä, satunnaista sekä usein lyhytaikaista, pidentää työskentely eläkkeen ohessa työuria ja voi helpottaa työvoimapulasta kärsiviä aloja löytämään työntekijöitä. Sillä on myös monia muita hyötyjä sekä yhteiskunnalle sekä yksilölle itselleen. Yksilötason näkökulmasta työssäkäynnin eläkkeellä voidaan nähdä toimivan eräänlaisena pehmeänä laskuna työmarkkinoilta poistumisessa ja tuovan tärkeitä etuja, kuten merkittävyyden tunnetta, mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä työtoverien ja/tai asiakkaiden kanssa.

Eläkeläisten kokemusten valossa sopivan työn puute ja toisaalta kokemus ikäsyrynnästä tuntuvat olevan melko usein este työnteolle. Vastaavasti työstä eläkkeelle siirtyneet kokivat heikon terveydentilan tai osaamisen puutteet harvemmin työnteon esteeksi. Olisikin tärkeää vaikuttaa työnantajien asenteisiin, jotta työtä haluavat eläkeläiset nähtäisiin entistä useammin mahdollisena työvoimapotentiaalina. Tärkeää olisi myös tuoda enenevässä määrin tietoa eläkkeellä työskentelyn hyödyistä, kuten eläkkeen karttumisesta aina vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka tai työn tuomista taloudellisista sekä psykososiaalisista hyödyistä.

Lähteet

- Baxter, S. & Blank, L. & Cantrell, A. & Goyder, E. (2021) Is working in later life good for your Health? A systematic review of health outcomes resulting from extended working lives. *BMC Public Health* 21:1356.
- Bratun, U. & Asaba, E. & Zurc, J. (2023) Motives of retirement-aged workers and the importance of doing, being, becoming, and belonging: A systematic review of qualitative studies. *Journal of Occupational Science* 30:3.
- Cahill, K. & Giandrea, M. & Quinn, J. (2011) Reentering the labor force after retirement. *Monthly Labor Review*, 134(6): 34-42.
- de Wind, A. & Scharn, M. & Geuskends, G. & van der Beek, A. J. & Boot, C. R. L. (2018) Predictors of working beyond retirement in older workers with and without a chronic disease – results from data linkage of Dutch questionnaire and registry data. *BMC Public Health* 18(1): 265.
- de Wind, A. & van der Pas, S. & Platter, B. & van der Beek, A. (2016) A life course perspective on working beyond retirement – results from a longitudinal study in the Netherlands. *BMC Public Health* 16:499.
- Dingemans, E. & Henkens, K. (2014) Involuntary retirement, bridge employment, and satisfaction with life: A longitudinal investigation. *Journal of Organizational Behavior* 35(4).
- Dingemans, E. & Henkens, K. & van Solinge, H. (2016) Access to Bridge Employment: Who Finds and Who Does Not Find Work After Retirement? *Gerontologist* 56 (4): 630–640.
- Dingemans, E. & Möhring, K. (2019) A life course perspective on working after retirement: What role does the work history play? *Advances in Life Course Research* 39:23–33.
- Eläkeliitto (2021) Eläkkeeltä töihin -kysely 2020. Eläkeläisten kokemuksia, asenteita ja motiiveja eläkkeellä työskentelystä. Kyselyraportti. [elakeliitto elakkeelta toihin kysely 2020.pdf \(epressi.com\)](https://www.epressi.com/luettu/13.10.2023/elakeliitto-elakkeelta-toihin-kysely-2020.pdf) Luettu 13.10.2023

Eläketurvakeskus, Tilastotietokanta. Työeläkkeelle siirtyneiden työeläkkeen keskieläke 2021, vanhuuseläkkeelle siirtyneet Suomessa asuvat 60–64-vuotiaat ja 65–69-vuotiaat. Viitattu 24.10.2023.

Eurofound (2013) Eurofound yearbook 2012: Living and working in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Fasbender, U. & Wang, M. & Voltmer, J.B. & Deller, J. (2016) The meaning of work for post-retirement employment decisions. *Work, Aging and Retirement* 2: 12–23.

Hansson, I. & Henkens, K. & van Solinge, H. (2023) Motivational Drivers of Temporal Dynamic in Postretirement Work. *The Journals of Gerontology* 78(1): 178–189.

Hellevik, T. & Herlofsen, K. (2020) 67+ and still working. The importance of earlier job situation and retirement plans for extended careers. *Nordisk Välfärdsforskning|Nordic Welfare Research* 2:95–108.

Hess, M. & Naegele, L. & Mäcken, J. (2021) Attitudes towards working in retirement: a latent class analysis of older workers' motives. *European Journal of Ageing* 18: 357–368.

Hofäcker, D. & Naumann, E. (2015) The emerging trend of work beyond retirement age in Germany. Increasing social inequality? *Z Gerontol Geriatr.* 48(5):473–9.

Hokema, A. & Lux, T. (2015) The Social Stratification of Work Beyond Pension Age in Germany and the UK: Quantitative and Qualitative Evidence. In Scherger, Simone (ed.) *Paid work beyond pension age. Comparative Perspectives*, Basingstoke: Palgrave Macmillan: 57–80.

Ilmarinen (2023) Eläkeläisten talous ja vireys -tutkimustulokset. https://www.ilmarinen.fi/media_global/uutishuoneen-liitteet-ja-lohkot/2023/iareena-tutkimuksen-liitemateriaali-3.2.2023.pdf Luettu 13.10.2023

Kannisto, J. (2022) Eläkkeellä ja työssä. Tilasto eläkeläisten työnteosta vuosina 2007–2021. Eläketurvakeskuksen tilastoja 14/2022

Komp, K. & van Tilburg, T. & van Groenou, M. (2010) Paid work between age 60 and 70 years in Europe: a matter of socio-economic status? *International Journal of Ageing and Later Life* 5: 45–75.

- Laaksonen, M. & Elovainio, M. & Kainulainen, S. & Leinonen, T. & Jääskeläinen, T. & Rissanen, H. & Koskinen S. (2022) Changes in healthy and unhealthy working life expectancies among older working-age people in Finland, 2000–2017. *European Journal of Public Health* 32(5):729–734.
- Lain, D. (2011) Helping the Poorest Help Themselves? Encouraging Employment Past 65 in England and the USA. *Journal of Social Policy* 40: 493–512.
- Lux, T. & Scherger, S. (2017) By the sweat of their brow? The effects of starting work again after pension age on life satisfaction in Germany and the United Kingdom. *Ageing & Society* 37: 295–324.
- Matikka, T. (2014) Eläkeläisten työnteon taloudelliset kannustimet. VATT muistiot 14. Helsinki.
- Myllytausta, S. & Virtanen, M. & Pentti, J. & Kivimäki, M. & Vahtera, J. & Stenholm, M. (2021) Why do men extend their employment beyond pensionable age more often than women? a cohort study. *European Journal of Ageing* 19: 599–608.
- Nivalainen, S. (2022) Sosioekonomiset erot: vanhuuseläkkeelle siirtyminen ja työurat 2006, 2011 ja 2017. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2022.
- Parry, J. & Taylor, R. (2007) Orientation, opportunity and autonomy: why people work after state pension age in three areas of England. *Ageing & Society* 27: 579–598.
- Platts, L. G. & Ignatowicz, A. & Westerlund, H. & Rasool, D. (2023) The nature of paid work in the retirement years. *Ageing & Society* 43: 1310–1332.
- Polvinen, A. & Kuivalainen, S. (2019) 63–74-vuotiaat vanhuuseläkkeellä työssäkäyvät – työssäkäynnin motiivit ja taloudellinen hyvinvointi. Teoksessa Ahonen, K. Kuivalainen, S. & Nivalainen, S. & Palomäki L.-M. & Polvinen, A. (toim.). *Tutkimuksia eläkeläisten toimeentulokokemuksista ja taloudellisesta hyvinvoinnista*. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2019. Helsinki.

- Polvinen, A. & Rantala, J. & Kuivalainen, S. (2019) Vanhuuseläkkeellä ja työssä: Tutkimus vanhuuseläkeläisten työssäkäynnin yleisyydestä ja sosioekonomisista eroista. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(1): 80–91.
- Polvinen, A. & Kuivalainen, S. (2022) Työskennelläkö vai ei? Vanhuuseläkeläisten työssäkäynti ja kiinnostus eläkkeen rinnalla työskentelyyn. *Yhteiskuntapolitiikka* 87 | e-julkaisu 13.5.2022.
- Polvinen, A. & Riekhoff, A.-J. & Nivalainen, S., & Kuivalainen, S. (2022) Educational inequalities in employment of Finns aged 60–68 in 2006–2018. *PLoS ONE* 17(10):e0276003.
- Polvinen, A. & Riekhoff, A.-J. & Nivalainen, S. & Kuivalainen, S. (2023) Patterns of work and retirement in a pension system with a flexible old-age retirement age – A register study of Finnish employees and self-employed persons born in 1949. *Artikkelikäsikirjoitus*.
- Reynolds, F. & Farrow, A. & Blank, A. (2012) ”Otherwise it would be nothing but cruises”: Exploring the subjective benefits of working beyond 65. *International Journal of Ageing and Later Life* 7 (1):79–106.
- Ritola, S. & Tuominen, S. (2023) Kokonaiseläke 2023: katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen. *Eläketurvakeskuksen raportteja: 01/2023*
- Salonen, J. & Sohlman, P. (2022) Työssä ja eläkkeellä julkisella sektorilla vuosina 2011–2020. *Kevan tutkimuksia* 2/2022.
- Scherger, S. (2015) *Paid work beyond pension age. Comparative Perspectives*. Palgrave Macmillan.
- Sewdas, R. & de Wind, A. & van der Zwaan L. & van der Borg, W. & Steenbeck, R., & van der Beek, A. J. & Boot, C. R. L. (2017) Why older workers work beyond the retirement age: a qualitative study. *BMC Public Health* 17 (1): 672.
- Sullivan, S. & Al Ariss, A. (2019) Employment After Retirement: A Review and Framework for Future Research. *Journal of Management* 45(1):262–284.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 9.10.2023].
Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/tyti>

- Tenhunen, S. & Järnefelt, N. & Nivalainen, S. & Polvinen, A. & Riekhoff, A.-J. (2023) Työ, terveys ja sosiaaliset suhteet vanhuuseläkkeelle siirtymisen taustalla. Kyselytutkimus työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneille. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2023.
- Tilastokeskus, Tilastotietokanta. Väestön koulutusrakenne / 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen, kunnan, sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, 1970–2022. Viitattu 24.10.2023.
- Ulrich, L. & Brott, P. (2005) Older workers and bridge employment: redefining retirement. *Journal of employment counseling*, vol 42: 159–170.
- Valtioneuvosto (2023) Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023/58.
- van der Zwaan, G. & Oude Hengel, K. & Sewdas, R. & de Wind A. & Steenbeek, R., & van der Beek, A. & Boot, C.R.L (2019) The role of personal characteristics, work environment and context in working beyond retirement: a mixed-methods study. *International Archives of Occupational and Environmental Health* 92:535-549.
- Varma (2021) Kysely työskentelystä eläkkeellä. Eläkepalvelut. <https://www.varma.fi/globalassets/ajankohtaista/varman-asiakaskysely-2021-tyoskentely-elakkeella.pdf> Luettu 13.10.2023.
- Veronmaksajat (2023) Töissä eläkkeellä – paljonko jää käteen? Veronmaksajien pieni opas. Tammikuu 2023.
- Wahrendorf, M. & Akinwale, B. & Landy, R. & Matthews, K. & Blane, D. (2017) Who in Europe Works beyond the State Pension Age and under which Conditions? Results from SHARE. *J Popul Ageing* 10(3):269-285.
- Wang, M. & Zhan, Y. & Liu, S. (2008) Antecedents of Bridge Employment: A Longitudinal Investigation. *Journal of Applied Psychology* 93(4): 818–830.
- Zhan, Y. & Wang, M. & Liu, S. & Shultz, K. S. (2009) Bridge employment and retirees' health: A longitudinal investigation. *Journal of Occupational Health Psychology* 14(4): 374–389.

Liitteet

Liite 1: Perusjoukko, otos ja katoanalyysi

Tutkimuskysymysten tarkkuuden varmistamiseksi tutkimus on rajattu vastaajien vanhuuseläkkeelle siirtymisen ajankohdan ja sitä edeltävän työkentelyn mukaan. Tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä vain tähän rajattuun ryhmään.

Perusjoukko

Työstä eläkkeelle -kyselytutkimuksen perusjoukko koostuu vuosina 2019–2021 työelämästä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä, jotka ovat vanhuuseläkkeen alkaessa olleet enintään 68-vuotiaita. Työstä eläkkeelle -kysely lähetettiin 5 000 Suomessa asuvalle henkilölle, joiden vanhuuseläke oli alkanut vuonna 2019, 2020 tai 2021. Edellytyksenä oli, että henkilön äidinkieli on suomi tai ruotsi ja hänellä on lähiosoite Suomessa.

Tutkimuksessa keskitytään suoraan työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneisiin. Tästä syystä otos on poimittu niiden henkilöiden joukosta, jotka ovat olleet palkkatyössä vanhuuseläkettä edeltävän vuoden lopussa. Rajauksessa on käytetty ehtona eläkevakuutuksen voimassaoloa ja eläkevakuutuksen mukaista ansiotuloa. Eläkevakuutetun palkkatulon on täytynyt olla vähintään 5 000 euroa vuodessa.

Tutkimus on rajattu palkkatyössä olleisiin. Yrittäjät, joilla on ollut voimassa YEL- tai MYEL-vakuutus eivät ole mukana, ellei heillä ole myös eläkevakuutettua työtä vanhuuseläkettä edeltävän vuoden lopussa.

Tutkimuksen perusjoukossa ei ole mukana muulta eläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneitä. Edellytyksenä on, ettei vanhuuseläkkeen alkua edeltävien kahden vuoden aikana henkilöllä ole ollut voimassa mitään työkyvyttömyyseläkettä (täyttä työkyvyttömyyseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea) tai muuta omaan karttuneeseen eläkkeeseen perustuvaa eläkettä (kuten maatalouden erityiseläkkeitä tai osittaista vanhuuseläkettä).

Otos, vastanneet ja katoanalyysi

Tutkimus perustuu yksinkertaiseen satunnaisotantaan perusjoukosta. Tutkimuksen otos on kuvattu sukupuolen, vanhuuseläkkeen aloitusvuoden sekä ikäluokan (ikä vuoden 2021 lopussa) mukaan taulukossa L1.1. Otos kuvastaa edellä määriteltyä perusjoukkoa.

Otoksessa on enemmän naisia, 59 prosenttia. Otokseen valikoituneista vuonna 2019 vanhuuseläkkeen aloittaneita on 30 prosenttia perusjoukosta, 2020 34 prosenttia ja vuonna 2021 36 prosenttia.

Ikäjakauma on laajempi, koska otos perustuu vanhuuseläkkeen aloitusvuoteen ilman alaikärajaa. Kyselyvuotta edeltävän vuoden lopussa (2021) viisi prosenttia otokseen kuuluvista on 63-vuotiaita tai tätä nuorempia. Suurimmat ikäryhmät ovat 64- ja 65-vuotiaat.

Taulukko L1.1

Otoksen ja vastanneiden jakaumat sukupuolen, vanhuuseläkkeen aloitusvuoden ja ikäluokan mukaan.

	Otos		Vastanneet	
	Lukumäärä	Osuus, %	Lukumäärä	Osuus, %
Sukupuoli				
Nainen	2 948	59,0	2 068	61,2
Mies	2 052	41,0	1 310	38,8
Vanhuuseläkkeen aloitusvuosi				
2019	1 515	30,3	1 018	30,1
2020	1 682	33,6	1 143	33,8
2021	1 803	36,1	1 217	36,0
Ikäluokka				
63 v tai nuorempi	263	5,3 %	170	5,0 %
64 v	1 300	26,0 %	864	25,6 %
65 v	1 569	31,4 %	1 088	32,2 %
66 v	988	19,7 %	682	20,2 %
67 v tai vanhempi	880	17,6 %	574	17,0 %
Yhteensä	5 000	100,0 %	3 378	100 %

Kyselyyn vastanneet eivät eroa otoksen perusjoukosta vanhuuseläkkeen aloitusvuoden tai ikäjakauman suhteen. Sen sijaan kyselyyn vastanneista hieman suurempi osa on naisia. Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä (χ^2 -testin merkitsevyyttä kuvastava p-arvo alle 0,001). Sukupuolittain tarkasteltuna naisten kohdalla myös vastanneiden ikäjakauma eroaa jonkin verran otoksen jakaumasta. Myös tämä ero on tilastollisesti merkitsevä (χ^2 -testin merkitsevyyttä kuvastava p-arvo oli 0,050). Vanhuuseläkkeen aloitusvuoden suhteen sekä mies- että naisvastaajien jakauma vastaa otoksen jakaumaa.

Vastauskadon korjaavat painokertoimet on laskettu sukupuolen ja ikäluokan perusteella. Ryhmien osuudet otoksen perusjoukossa ja vastanneissa sekä kunkin ryhmän painokertoimet on esitetty taulukossa L1.2. Painokertoimet on laskettu kullekin ikäryhmälle sukupuolittain siten, että

$$\text{Paino} = \text{aineiston koko} * \frac{\text{ryhmän osuus otoksessa}}{\text{vastanneiden lukumäärä ryhmässä}},$$

missä aineiston koko on kaikkien vastaajien lukumäärä, eli 3 378.

Painotettuna vastaajakunta on edustava otoksen perusjoukkoon nähden ja tulokset yleisestettävissä otoksen rajausten mukaisille henkilöille. Tutkimuksen analyseissä käytetään painokertoimilla painotettuja osuuksia.

Taulukko L1.2

Ikäjakaumat sukupuolen mukaan otoksessa ja vastanneissa sekä painokertoimet.

	Osuus otoksessa (%)	Osuus vastanneissa (%)	Painokerroin
Naiset			
63 v tai nuorempi	3,9	3,9	0,967526
64 v	26,6	26,6	0,963037
65 v	31,2	32,1	0,937484
66 v	20,2	20,7	0,939210
67 v tai vanhempi	18,1	16,7	1,040736
Miehet			
63 v tai nuorempi	7,2	6,8	1,115879
64 v	25,1	24,0	1,110222
65 v	31,6	32,4	1,031681
66 v	19,2	19,4	1,045318
67 v tai vanhempi	16,9	17,4	1,028216

Liite 2: Liitetaulukot

Työskentelyn motiivit

Taulukko L2.1

Psykososiaaliset syyt työskentelyyn, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Vanhuuseläkkeellä työskentelevät/työskennelleet			Ei työskentele, mutta haluaisi		
	Työ tuo mielenkiintoista tekemistä	Tunnen itseni tarpeelliseksi	Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä	Työ tuo mielenkiintoista tekemistä	Tunnen itseni tarpeelliseksi	Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä
Ikä vuoden 2022 lopussa	(n.s.)	(**)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)
64 v tai nuorempi	90	73	74	82	53	72
65 v	86	66	64	87	64	75
66 v	89	72	70	92	71	72
67 v	88	72	65	83	70	72
68 v tai vanhempi	93	82	74	95	77	77
Sukupuoli	(*)	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Nainen	87	76	70	88	71	74
Mies	92	70	68	89	66	71
Koulutus	(n.s.)	(*)	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	90	79	78	87	69	77
Keskiaste	88	70	72	88	71	75
Alempi korkea-aste	89	72	66	89	69	72
Ylempi korkea-aste	92	80	64	89	64	70

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Vanhuuseläkkeellä työskentelevät/työskennelleet			Ei työskentele, mutta haluaisi		
	Työ tuo mielenkiintoista tekemistä	Tunnen itseni tarpeelliseksi	Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä	Työ tuo mielenkiintoista tekemistä	Tunnen itseni tarpeelliseksi	Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä
Parisuhde	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Kyllä	90	74	69	90	68	74
Ei	88	73	68	85	71	71
Eläke	(*)	(*)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 1500 €/kk	86	78	73	85	68	75
1500–1999 €/kk	88	67	67	84	70	74
2000–2499 €/kk	88	70	68	89	62	70
2500 €/kk tai enemmän	93	77	68	94	73	74
Menojen kattaminen	(**)	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	88	73	68	84	71	72
Pieniä vaikeuksia	83	67	67	84	64	74
Melko helppoa	90	72	69	88	70	69
Helppoa tai hyvin helppoa	92	78	70	97	72	79
Työkyky	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Erinomainen (10)	96	76	79	78	51	70
Hyvä (8–9)	90	75	69	91	71	74
Kohtalainen (6–7)	85	68	66	86	68	73
Huono (0–5)	85	68	59	84	71	71

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Vanhuuseläkkeellä työskentelevät/työskennelleet			Ei työskentele, mutta haluaisi		
	Työ tuo mielenkiintoista tekemistä	Tunnen itseni tarpeelliseksi	Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä	Työ tuo mielenkiintoista tekemistä	Tunnen itseni tarpeelliseksi	Työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä
Työuran pituus	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 35 vuotta	90	76	71	86	72	70
35 v – 39v 11kk	89	76	66	88	69	75
40 v – 44v 11kk	89	70	68	89	69	73
45 v tai enemmän	89	77	75	92	67	75
Sektori	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(n.s.)
Yksityinen sektori	89	72	67	86	64	71
Julkinen sektori	89	76	72	91	74	76
Pidin työstäni	(***)	(n.s.)	(***)	(***)	(*)	(***)
Täysin samaa mieltä	92	75	73	93	73	81
Jokseenkin samaa mieltä	85	71	63	84	63	64
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	77	65	50	64	58	46
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(**)	(n.s.)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	90	73	70	92	71	77
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	88	76	66	84	67	70

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevää, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Taulukko L2.2

Taloudelliset syyt työskentelyyn, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Vanhuuseläkkeellä työskentelevät/työskennelleet			Ei työskentele, mutta haluaisi		
	Haluaa ostaa jotain ylimääräistä	Kertyy eläkettä	Taloudellisia vaikeuksia	Haluaa ostaa jotain ylimääräistä	Kertyy eläkettä	Taloudellisia vaikeuksia
Ikä vuoden 2022 lopussa	(*)	(***)	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(n.s.)
64 v tai nuorempi	79	48	31	53	62	23
65 v	71	52	37	69	65	35
66 v	65	55	34	63	63	33
67 v	61	55	34	63	65	43
68 v tai vanhempi	61	29	36	65	44	27
Sukupuoli	(*)	(***)	(***)	(n.s.)	(*)	(**)
Nainen	67	54	41	67	65	40
Mies	63	39	27	61	56	27
Koulutus	(*)	(***)	(***)	(*)	(n.s.)	(***)
Perusaste	69	53	53	65	63	37
Keskiaste	69	57	45	69	64	45
Alempi korkea-aste	66	46	27	67	63	30
Ylempi korkea-aste	58	32	22	48	46	20
Parisuhde	(n.s.)	(**)	(***)	(n.s.)	(n.s.)	(***)
Kyllä	64	45	29	64	63	30
Ei	69	54	47	67	58	45

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Vanhuuseläkkeellä työskentelevät/työskennelleet			Ei työskentele, mutta haluaisi		
	Haluaa ostaa jotain ylimääräistä	Kertyy eläkettä	Taloudellisia vaikeuksia	Haluaa ostaa jotain ylimääräistä	Kertyy eläkettä	Taloudellisia vaikeuksia
Eläke	(***)	(***)	(***)	(n.s.)	(***)	(***)
Alle 1500 €/kk	66	61	55	69	65	52
1500–1999 €/kk	74	58	46	70	70	45
2000–2499 €/kk	73	49	31	63	65	29
2500 €/kk tai enemmän	55	30	15	59	48	18
Menojen kattaminen	(***)	(***)	(***)	(***)	(***)	(***)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	72	57	96	64	66	89
Pieniä vaikeuksia	75	55	65	77	74	57
Melko helppoa	73	49	25	67	56	11
Helppoa tai hyvin helppoa	52	39	11	45	49	3
Työkyky	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(*)
Erinomainen (10)	60	48	35	59	48	29
Hyvä (8–9)	67	47	32	65	62	31
Kohtalainen (6–7)	64	47	42	68	62	39
Huono (0–5)	69	51	46	56	66	60
Työuran pituus	(n.s.)	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 35 vuotta	71	54	49	57	63	46
35 v – 39v 11kk	62	43	31	69	64	32
40v – 44v 11kk	64	47	31	62	60	32
45 v tai enemmän	73	53	40	74	58	35

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Vanhuuseläkkeellä työskentelevät/työskennelleet			Ei työskentele, mutta haluaisi		
	Haluaa ostaa jotain ylimääräistä	Kertyy eläkettä	Taloudellisia vaikeuksia	Haluaa ostaa jotain ylimääräistä	Kertyy eläkettä	Taloudellisia vaikeuksia
Sektori	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Yksityinen sektori	63	45	35	64	60	31
Julkinen sektori	69	50	35	66	62	38
Pidin työstäni	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(*)
Täysin samaa mieltä	66	44	34	62	61	32
Jokseenkin samaa mieltä	66	54	38	70	63	35
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	58	51	34	60	46	60
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	66	48	34	64	63	32
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	67	49	40	66	58	39

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevää, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Syyt, miksi ei työskentele niillä, jotka haluaisivat työskennellä

Taulukko L2.3

Kokee tehneensä tarpeeksi, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, mutta haluaisivat, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Haluan nauttia eläkepäivistä	Olen jo tehnyt riittävän pitkän työuran
Kaikki	71	58
Ikä vuoden 2022 lopussa	(***)	(n.s.)
64 v tai nuorempi	91	73
65 v	78	64
66 v	72	56
67 v	67	54
68 v tai vanhempi	52	50
Sukupuoli	(n.s.)	(n.s.)
Nainen	71	57
Mies	70	58
Koulutus	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	70	64
Keskiaste	69	58
Alempi korkea-aste	73	55
Ylempi korkea-aste	69	59
Parisuhteessa	(n.s.)	(n.s.)
Kyllä	72	56
Ei	66	61
Eläke	(n.s.)	(*)
Alle 1500 €/kk	71	45
1500–1999 €/kk	73	63
2000–2499 €/kk	70	61
2500 €/kk tai enemmän	68	58

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Haluan nauttia eläkepäivistä	Olen jo tehnyt riittävän pitkän työuran
Menojen kattaminen	(*)	(n.s.)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	59	53
Pieniä vaikeuksia	70	59
Melko helppoa	77	62
Helppoa tai hyvin helppoa	70	53
Työkyky	(n.s.)	(n.s.)
Erinomainen (10)	79	52
Hyvä (8–9)	70	56
Kohtalainen (6–7)	71	62
Huono (0–5)	71	64
Työuran pituus	(n.s.)	(**)
Alle 35 vuotta	65	36
35 v – 39v 11kk	75	57
40v – 44v 11kk	71	62
45 v tai enemmän	66	65
Sektorit	(n.s.)	(n.s.)
Yksityinen sektori	72	56
Julkinen sektori	69	60
Pidin työstäni	(n.s.)	(n.s.)
Täysin samaa mieltä	70	57
Jokseenkin samaa mieltä	70	58
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	82	68
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(n.s.)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	72	59
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	70	58

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevä, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Taulukko L2.4

Käytännössä ei onnistu, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, mutta haluaisivat, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Sopivaa työtä ei ole tarjolla	Minua ei palkata ikäni vuoksi	Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa	Koulutus ja/ tai osaaminen ei riitä	Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa	Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä
Kaikki	58	40	21	13	13	8
Ikä vuoden 2022 lopussa	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(*)
64 v tai nuorempi	53	37	5	5	25	19
65 v	53	39	26	15	14	6
66 v	64	36	22	11	14	10
67 v	59	44	18	15	10	8
68 v tai vanhempi	52	46	19	16	11	1
Sukupuoli	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Nainen	54	36	22	15	15	9
Mies	61	46	20	11	12	5
Koulutus	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	61	40	26	36	8	11
Keskiaste	51	35	24	15	19	7
Alempi korkea-aste	65	46	20	8	12	8
Ylempi korkea-aste	51	34	15	6	9	6
Parisuhteessa	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Kyllä	57	39	20	13	12	9
Ei	60	43	24	14	17	5

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Sopivaa työtä ei ole tarjolla	Minua ei palkata ikäni vuoksi	Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa	Koulutus ja/ tai osaaminen ei riitä	Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa	Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä
Eläke	(n.s.)	(n.s.)	(**)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 1500 €/kk	55	31	23	17	18	10
1500–1999 €/kk	51	35	30	16	11	6
2000–2499 €/kk	61	46	16	13	15	8
2500 €/kk tai enemmän	64	46	15	9	13	7
Menojen kattaminen	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	65	38	22	17	9	10
Pieniä vaikeuksia	57	40	25	13	18	10
Melko helppoa	57	41	18	16	12	4
Helppoa tai hyvin helppoa	54	39	19	7	13	8
Työkyky	(*)	(n.s.)	(*)	(**)	(n.s.)	(n.s.)
Erinomainen (10)	42	44	14	11	11	3
Hyvä (8–9)	58	41	19	9	14	7
Kohtalainen (6–7)	63	42	23	22	13	9
Huono (0–5)	42	22	40	18	8	14
Työuran pituus	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 35 vuotta	59	35	14	13	9	10
35 v – 39v 11kk	59	41	19	9	16	10
40v – 44v 11kk	55	39	23	9	14	6
45 v tai enemmän	62	48	24	32	12	5

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Sopivaa työtä ei ole tarjolla	Minua ei palkata ikäni vuoksi	Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa	Koulutus ja/ tai osaaminen ei riitä	Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa	Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä
Sektori	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(*)
Yksityinen sektori	58	45	21	12	13	5
Julkinen sektori	56	35	21	14	14	10
Pidin työstäni	(**)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(n.s.)
Täysin samaa mieltä	51	39	21	12	16	9
Jokseenkin samaa mieltä	67	42	22	15	9	6
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	74	32	18	9	23	0
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(**)	(**)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	52	34	22	10	14	8
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	65	49	22	18	14	7

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevää, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Taulukko L2.5

Terveys tai jaksaminen ei riitä, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, mutta haluaisivat, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Terveydentila ei mahdollista työskentelyä	Jaksamiseni ei riitä työskentelyyn
Kaikki	10	11
Ikä vuoden 2022 lopussa	(n.s.)	(n.s.)
64 v tai nuorempi	5	9
65 v	9	13
66 v	10	12
67 v	12	11
68 v tai vanhempi	7	6
Sukupuoli	(n.s.)	(**)
Nainen	10	14
Mies	8	6
Koulutus	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	11	8
Keskiaste	9	13
Alempi korkea-aste	10	10
Ylempi korkea-aste	10	10
Parisuhteessa	(n.s.)	(n.s.)
Kyllä	8	12
Ei	13	9
Eläke	(n.s.)	(***)
Alle 1500 €/kk	10	23
1500–1999 €/kk	10	11
2000–2499 €/kk	6	4
2500 €/kk tai enemmän	11	10
Menojen kattaminen	(***)	(**)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	22	18
Pieniä vaikeuksia	12	16
Melko helppoa	5	9
Helppoa tai hyvin helppoa	5	4

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Terveydentila ei mahdollista työskentelyä	Jaksamiseni ei riitä työskentelyyn
Työkyky	(***)	(***)
Erinomainen (10)	0	0
Hyvä (8–9)	3	5
Kohtalainen (6–7)	13	19
Huono (0–5)	75	49
Työuran pituus	(n.s.)	(n.s.)
Alle 35 vuotta	14	15
35 v – 39v 11kk	11	13
40v – 44v 11kk	7	9
45 v tai enemmän	10	8
Sektorit	(n.s.)	(n.s.)
Yksityinen sektori	9	9
Julkinen sektori	10	12
Pidin työstäni	(n.s.)	(n.s.)
Täysin samaa mieltä	8	9
Jokseenkin samaa mieltä	12	15
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	14	9
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(n.s.)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	10	11
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	11	13

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevää, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Syyt miksi ei työskentele niillä, jotka eivät haluaakaan työskennellä

Liitetaulukko L2.6

Kokee tehneensä tarpeeksi, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, eivätkä haluaisikaan, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Haluan nauttia eläkepäivistä	Olen jo tehnyt riittävän pitkän työuran
Kaikki	98	96
Ikä vuoden 2022 lopussa	(n.s.)	(n.s.)
64 v tai nuorempi	97	96
65 v	99	97
66 v	98	97
67 v	97	95
68 v tai vanhempi	96	94
Sukupuoli	(n.s.)	(*)
Nainen	97	95
Mies	98	98
Koulutus	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	95	95
Keskiaste	98	97
Alempi korkea-aste	98	96
Ylempi korkea-aste	98	95
Parisuhteessa	(**)	(n.s.)
Kyllä	98	97
Ei	96	94
Eläke	(n.s.)	(**)
Alle 1500 €/kk	98	93
1500–1999 €/kk	97	97
2000–2499 €/kk	97	95
2500 €/kk tai enemmän	99	98

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Haluan nauttia eläkepäivistä	Olen jo tehnyt riittävän pitkän työuran
Menojen kattaminen	(n.s.)	(n.s.)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	97	93
Pieniä vaikeuksia	96	95
Melko helppoa	98	97
Helppoa tai hyvin helppoa	98	96
Työkyky	(n.s.)	(n.s.)
Erinomainen (10)	97	93
Hyvä (8–9)	98	96
Kohtalainen (6–7)	98	97
Huono (0–5)	96	95
Työuran pituus	(n.s.)	(**)
Alle 35 vuotta	98	91
35 v – 39v 11kk	97	96
40v – 44v 11kk	98	97
45 v tai enemmän	98	97
Sektorit	(n.s.)	(n.s.)
Yksityinen sektori	98	96
Julkinen sektori	97	96
Pidin työstäni	(n.s.)	(n.s.)
Täysin samaa mieltä	97	96
Jokseenkin samaa mieltä	98	96
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	99	99
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(n.s.)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	98	96
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	97	96

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan: n.s. ei merkitsevä, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Taulukko L2.7

Käytännössä ei onnistu, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, eivätkä haluaisikaan, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet, %.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Sopivaa työtä ei ole tarjolla	Minua ei palkata ikäni vuoksi	Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa	Koulutus ja/ tai osaaminen ei riitä	Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa	Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä
Kaikki	27	27	34	16	21	9
Ikä vuoden 2022 lopussa	(*)	(**)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
64 v tai nuorempi	15	12	34	13	15	7
65 v	26	25	33	15	21	9
66 v	26	27	35	17	21	10
67 v	33	32	35	19	20	8
68 v tai vanhempi	29	33	29	13	22	9
Sukupuoli	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(***)
Nainen	27	26	35	16	21	11
Mies	29	29	32	16	20	6
Koulutus	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	28	27	33	29	20	9
Keskiaste	27	27	36	20	24	8
Alempi korkea-aste	28	29	32	13	19	10
Ylempi korkea-aste	29	25	30	4	19	10
Parisuhteessa	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Kyllä	27	26	32	16	20	10
Ei	28	30	37	18	22	7

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Sopivaa työtä ei ole tarjolla	Minua ei palkata ikäni vuoksi	Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa	Koulutus ja/ tai osaaminen ei riitä	Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa	Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä
Eläke	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 1500 €/kk	23	28	33	20	26	12
1500–1999 €/kk	29	29	37	21	21	9
2000–2499 €/kk	31	27	31	14	17	8
2500 €/kk tai enemmän	26	26	31	9	20	7
Menojen kattaminen	(*)	(**)	(***)	(**)	(*)	(n.s.)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	36	36	38	23	27	10
Pieniä vaikeuksia	31	32	43	20	24	10
Melko helppoa	27	28	34	17	18	8
Helppoa tai hyvin helppoa	24	23	28	13	20	8
Työkyky	(***)	(***)	(***)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Erinomainen (10)	12	12	23	4	23	4
Hyvä (8–9)	25	25	29	12	20	9
Kohtalainen (6–7)	29	30	37	18	21	9
Huono (0–5)	36	36	44	31	22	10
Työuran pituus	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 35 vuotta	22	22	35	12	19	13
35 v – 39v 11kk	27	26	31	14	22	8
40v – 44v 11kk	29	29	34	18	20	9
45 v tai enemmän	27	30	36	20	22	8

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Sopivaa työtä ei ole tarjolla	Minua ei palkata ikäni vuoksi	Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa	Koulutus ja/ tai osaaminen ei riitä	Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa	Perhetilanne ei mahdollista työskentelyä
Sektori	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Yksityinen sektori	28	32	35	20	21	8
Julkinen sektori	27	23	32	13	20	10
Pidin työstäni	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(***)	(n.s.)	(n.s.)
Täysin samaa mieltä	26	25	31	12	19	9
Jokseenkin samaa mieltä	28	29	36	21	22	10
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	34	37	41	29	21	9
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(***)	(***)	(*)	(***)	(**)	(n.s.)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	24	23	32	14	19	9
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	35	41	38	23	26	9

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevää, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Taulukko L2.8

Terveys tai jaksaminen ei riitä, sosiodemografisten ja työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, jotka eivät työskennelleet, eivätkä haluaisikaan, ”Pitää täysin/jokseenkin paikkansa” vastanneet,%.

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Terveydentila ei mahdollista työskentelyä	Jaksamiseni ei riitä työskentelyyn
Kaikki	22	32
Ikä vuoden 2022 lopussa	(**)	(**)
64 v tai nuorempi	16	27
65 v	27	36
66 v	23	35
67 v	21	28
68 v tai vanhempi	15	23
Sukupuoli	(**)	(***)
Nainen	24	37
Mies	19	24
Koulutus	(***)	(**)
Perusaste	27	35
Keskiaste	29	36
Alempi korkea-aste	17	30
Ylempi korkea-aste	11	23
Parisuhteessa	(***)	(**)
Kyllä	20	30
Ei	28	38
Eläke	(***)	(***)
Alle 1500 €/kk	32	44
1500–1999 €/kk	25	36
2000–2499 €/kk	20	29
2500 €/kk tai enemmän	13	20
Menojen kattaminen	(***)	(***)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	45	52
Pieniä vaikeuksia	32	44
Melko helppoa	22	32
Helppoa tai hyvin helppoa	13	23

Sosiodemografiset ja työhön liittyvät tekijät	Terveydentila ei mahdollista työskentelyä	Jaksamiseni ei riitä työskentelyyn
Työkyky	(***)	(***)
Erinomainen (10)	1	4
Hyvä (8–9)	4	12
Kohtalainen (6–7)	29	45
Huono (0–5)	80	83
Työuran pituus	(**)	(*)
Alle 35 vuotta	30	41
35 v–39v 11kk	20	31
40v–44v 11kk	20	30
45 v tai enemmän	26	32
Sektorit	(n.s.)	(***)
Yksityinen sektori	21	28
Julkinen sektori	23	36
Pidin työstäni	(**)	(***)
Täysin samaa mieltä	19	25
Jokseenkin samaa mieltä	26	38
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	25	50
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(n.s.)	(*)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	21	30
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	23	35

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:
n.s. ei merkitsevä, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Eläkkeen ohessa työskentelystä kertyvään eläkkeeseen liittyvien asioiden tunteminen

Taulukko L2.9

Tieto vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuvasta eläkkeestä, sosiodemografisten tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, väitteen tienneiden osuudet, %

Sosiodemografiset tekijät	Työskentely vanhuuseläkkeellä ei pienennä eläkettä	Työskentelystä eläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68 v asti	Yli 68 v voi työskennellä, mutta uutta eläkettä ei enää kerry	Eläkkeellä työstä kertyneen eläkkeen voi nostaa 68 v	Eläkkeellä työskentelystä karttanut työeläke pitää hakea erikseen
Kaikki	93	89	81	56	46
Ikä	(n.s.)	(n.s.)	(***)	(**)	(**)
64 v tai nuorempi	95	88	68	52	44
65 v	94	89	82	55	45
66 v	93	89	80	55	44
67 v	91	89	78	54	44
68 v tai vanhempi	92	90	87	64	53
Sukupuoli	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(***)
Nainen	93	89	80	57	49
Mies	93	89	81	55	42
Koulutus	(**)	(**)	(**)	(n.s.)	(n.s.)
Perusaste	89	84	73	53	43
Keskiaste	92	89	81	56	45
Alempi korkea-aste	95	90	83	58	48
Ylempi korkea-aste	93	90	81	56	44

Sosiodemografiset tekijät	Työskentely vanhuuseläkkeellä ei pienennä eläkettä	Työskentelystä eläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68 v asti	Yli 68 v voi työskennellä, mutta uutta eläkettä ei enää kerry	Eläkkeellä työstä kertyneen eläkkeen voi nostaa 68 v	Eläkkeellä työskentelystä karttunut työeläke pitää hakea erikseen
Parisuhteessa	(**)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)
Kyllä	94	90	82	57	46
Ei	91	88	78	54	45
Eläke	(n.s.)	(n.s.)	(*)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 1 500 €/kk	92	87	79	54	45
1 500–1 999 €/kk	92	89	79	57	46
2 2000–2 499 €/kk	94	91	81	56	48
2 500 €/kk tai enemmän	94	90	84	57	44
Menojen kattaminen	(**)	(***)	(*)	(***)	(**)
Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia	89	82	76	52	43
Pieniä vaikeuksia	92	88	78	51	41
Melko helppoa	93	89	81	55	45
Helppoa tai hyvin helppoa	95	91	83	62	50

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:

n.s. ei merkitsevä, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Taulukko L.2.10

Tieto vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuvasta eläkkeestä, työhön liittyvien tekijöiden mukaan, 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet, väitteen tienneiden osuudet, %

Työhön liittyvät tekijät	Työskentely vanhuuseläkkeellä ei pienennä eläkettä	Työskentelystä eläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68 v asti	Yli 68 v voi työskennellä, mutta uutta eläkettä ei enää kerry	Eläkkeellä työstä kertyneen eläkkeen voi nostaa 68 v	Eläkkeellä työskentelystä karttunut työeläke pitää hakea erikseen
Kaikki	93	89	81	56	46
Työkyky	(**)	(***)	(***)	(***)	(***)
Erinomainen (10)	98	88	89	62	54
Hyvä (8–9)	94	90	82	60	48
Kohtalainen (6–7)	92	90	77	50	42
Huono (0–5)	89	81	76	49	40
Työuran pituus	(*)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Alle 35 vuotta	93	88	81	59	50
35 v – 39v 11kk	93	90	80	55	45
40v – 44v 11kk	94	89	81	57	45
45 v tai enemmän	90	87	80	54	44
Sektori	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(**)
Yksityinen sektori	93	89	81	56	43
Julkinen sektori	93	89	81	56	48
Pidin työstäni	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(**)	(n.s.)
Täysin samaa mieltä	93	89	81	59	47

Työhön liittyvät tekijät	Työskentely vanhuuseläkkeellä ei pienennä eläkettä	Työskentelystä eläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68 v asti	Yli 68 v voi työskennellä, mutta uutta eläkettä ei enää kerry	Eläkkeellä työstä kertyneen eläkkeen voi nostaa 68 v	Eläkkeellä työskentelystä karttunut työeläke pitää hakea erikseen
Jokseenkin samaa mieltä	93	89	80	52	44
Jokseenkin tai täysin eri mieltä	89	87	77	55	44
Ikääntyneiden arvostus työpaikalla	(**)	(***)	(*)	(**)	(***)
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	94	91	82	58	48
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	91	86	79	53	41

Erojen tilastollinen merkitsevyys χ^2 -testin p-arvojen mukaan:

n.s. ei merkitsevä, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Liite 3: Kyselylomake

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Työstä eläkkeelle -kyselytutkimus

Tällä kyselyllä kartoitamme vuosina 2019–2021 vanhuuseläkkeen aloittaneiden kokemuksia eläkkeelle jäämisestä sekä ajasta ennen eläkkeelle jäämistä. Kysymme teiltä eläkkeelle jäämistä edeltäneestä työstänne ja työoloistanne, syistä eläkkeelle jäämiseenne taustalla sekä taloudellisesta toimeentulostanne eläkkeellä. Lisäksi selvitämme kiinnostustanne ja kokemuksianne eläkkeen rinnalla työskentelystä, koronaviruspandemian vaikutuksista eläkkeelle jäämiseenne sekä kysymme, mitä haluaisitte kertoa eläkkeelle jäämistä suunnitteleville.

Olette yksi 5 000:sta tutkimukseen satunnaisesti valitusta henkilöstä. Jokainen vastaus on tärkeä, sillä tutkimukseen arvottua henkilöä ei voida korvata toisella.

Lomakkeen täyttöohjeet:

Vastatkaa merkitemällä rasti oikean tai sopivimman vaihtoehdon kohdalla olevaan ruutuun. Mikäli vahingossa teette merkinnän väärään ruutuun, mustatkaa väärä ruutu kokonaan ja merkitkää rasti oikeaan ruutuun.

Sisällys

OSA 1: Taustatiedot	2
OSA 2: Työ ennen eläkkeelle jäämistä	3
OSA 3: Sosiaaliset ja terveydelliset tekijät	6
OSA 4: Taloudellinen toimeentulo	9
OSA 5: Ansiotyö eläkkeen rinnalla	11
OSA 6: Koronapandemian vaikutukset ja kokemukset eläkkeelle jäämisestä	14

OSA 1: Taustatiedot

1. Syntymävuosi

--	--	--	--

2. Sukupuoli

- 1 Nainen
 2 Mies
 3 Muu / En halua kertoa

kuukausi

vuosi

3. Milloin jätite eläkkeelle?

--	--	--	--	--	--	--	--

4. Oliko teillä voimassa yleisestä eläkeiästä poikkeava eläkeikä?

- 1 Ei.
 2 Kyllä, julkisen sektorin ammatillinen eläkeikä _____ v _____ kk.
 3 Kyllä, julkisen sektorin henkilökohtainen eläkeikä _____ v _____ kk.
 4 Kyllä, jokin muu yleisestä eläkeiästä poikkeava eläkeikä _____ v _____ kk.
 5 En osaa sanoa.

5. Oliko teillä työnantajan hankkima lisäeläke, joka mahdollisti eläkkeelle jäämisen ennen vanhuuseläkkeen alaikärajaa?

- 1 Ei.
 2 Kyllä, lisäeläkkeen alaikäraja oli _____ v _____ kk.
 3 En osaa sanoa.

6. Kuinka monta henkilöä kotitaloudessanne asuu yhteensä (laskekaa mukaan myös itsenne)?

7. Siviilisäätty

- 1 Naimissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa
 2 Avoliitossa
 3 Eronnut tai asumuserossa
 4 Leski
 5 Naimaton

**8. Jos teillä on puoliso, mitä hän teki pääasiallisesti silloin, kun te jätte eläkkeelle? Entä nykyisin?
Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.**

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Puoliso oli / on ansiotyössä.	₁ ☐	₁ ☐
Puoliso oli / on eläkkeellä.	₂ ☐	₂ ☐
Puoliso ei ollut / ole työssä eikä eläkkeellä.	₃ ☐	₃ ☐
Ei ollut / ole puolisoa.	₄ ☐	₄ ☐

9. Millaisessa asunnossa asutte?

- ₁ Omassa ja/tai puolison omistusasunnossa
₂ Asumisoikeus- tai osaomistusasunnossa
₃ Vuokra-asunnossa
₄ Muu

OSA 2: Työ ennen eläkkeelle jäämistä

Tässä osiossa kysymme työstänne ennen eläkkeelle jäämistä. Kysymykset käsittelevät työn merkitystä, työpaikan ilmapiiriä ja olosuhteita sekä työnantajan toimintaa. Lisäksi osiossa kysytään työssä jatkamiseen kannustavista asioista.

10. Oliko työsuhteenne ennen eläkkeelle jäämistä

- ₁ Vakituinen
₂ Määräaikainen
₃ Muu

11. Oliko työsuhteenne

- ₁ Kokoaikainen
₂ Osa-aikainen
₃ Muu

12. Oliko työsuhteenne

- ₁ Säännöllinen päivätö (6–18) ₅ Kaksivuorotyö, johon sisältyy yötyötä
₂ Säännöllinen iltatyö ₆ Kolmivuorotyö
₃ Säännöllinen yötyö ₇ Sait itse päättää työaikasi sijoittelusta
₄ Kaksivuorotyö, johon ei sisälly yötyötä ₈ Muu työaikamuoto

13. Kun ajattelette työtä, josta jätitte eläkkeelle, niin kuinka hyvin seuraavat työhön ja työoloihin liittyvät asiat kuvasivat ajatuksianne työstänne?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
1. Pidin työstäni.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2. Koin työni merkitykselliseksi.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3. Työni oli minulle erittäin tärkeä elämänalue.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4. Työni oli fyysisesti liian raskasta.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5. Työni oli henkisesti liian raskasta.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
6. Työyhteisöni ilmapiiri oli hyvä.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
7. Työni oli hyvin johdettua.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
8. Minulla oli hyvät mahdollisuudet vaikuttaa työhöni.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
9. Työaikani olivat joustavat.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
10. Työni oli liian kiireistä tai sitä oli liikaa.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
11. Osaamisvaatimukset lisääntyivät liikaa.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
12. Työnkuvassa tai organisaatiossa tapahtui liikaa muutoksia.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
13. Työni jatkuminen oli epävarmaa.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
14. Työpaikallani arvostettiin ikääntyneiden työntekijöiden osaamista.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
15. Työpaikallani tuettiin työntekijöitä jatkamaan vanhuuseläkeikään asti.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐

14. Kuinka paljon työhön ja työoloihin liittyvät tekijät vaikuttivat eläkkeelle jäämiseenne?

- 1 Paljon
 2 Melko paljon
 3 Melko vähän
 4 Vähän
 5 Ei lainkaan
 6 En osaa sanoa

15. Olisiko jokin tai useammat seuraavista tekijöistä saanut teidät jatkamaan työssä pidempään?

	Todennäköisesti kyllä	Todennäköisesti ei	En osaa sanoa
1. Joustavammat työajat	☐	☐	☐
2. Mahdollisuus osa-aikatyöhön	☐	☐	☐
3. Työmäärän ja kiireen vähentäminen	☐	☐	☐
4. Työtehtävien muuttaminen tai keventäminen	☐	☐	☐
5. Työnantajan toimet työkyvyn tukemiseksi	☐	☐	☐
6. Osaamisen tukeminen koulutusta lisäämällä	☐	☐	☐
7. Korkeampi palkka	☐	☐	☐
8. Parempi työilmapiiri	☐	☐	☐
9. Ikääntyneiden työntekijöiden kokemuksen arvostaminen	☐	☐	☐
10. Työnantajan kannustus jatkamaan	☐	☐	☐
11. Johtamistapojen parantaminen	☐	☐	☐
12. Varmuus työpaikan säilymisestä	☐	☐	☐

16. Olisitteko työnantajan puolesta voinut jatkaa työssä pidempään?

- ₁ Kyllä
 ₂ En
 ₃ En osaa sanoa

17. Työeläkejärjestelmä huomioi eliniän pitenemisen ja työssä jatkamisen eläkkeen määrässä. Olitteko eläkkeelle jäädessänne tietoinen siitä, että

	Kyllä	En
1. elinaikakerroin leikkaa kuukausieläkettä pysyvästi silloin, kun alatte nostamaan eläkettä? (Elinaikakerroin ottaa eliniän pidentymisen huomioon pienentämällä kuukausieläkettä siten, että eläkettä maksetaan eläkeaikana keskimäärin sama summa.)	☐	☐
2. eläkkeelle jäämisen lykkääminen vanhuuseläkkeen alaikärajan yli tuo pysyvän korotuksen eläkkeeseen (0,4 % kuukaudessa; 4,8 % vuodessa) ja samalla työskentelystä karttuu uutta eläkettä?	☐	☐

18. Kannustivatko seuraavat taloudelliset asiat myöhentämään eläkkeelle jäämiseen ajankohtaa?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
1. Elinaikakertoimen eläkettä leikkaava vaikutus kannusti myöhentämään eläkkeelle jäämistä.	1 ☐	2 ☐	3 ☐
2. Eläkkeelle jäämisen lykkäämisestä eläkkeeseen tuleva korotus (0,4 % kuukaudessa; 4,8 % vuodessa) kannusti myöhentämään eläkkeelle jäämistä.	1 ☐	2 ☐	3 ☐
3. Palkasta karttuva eläke kannusti myöhentämään eläkkeelle jäämistä.	1 ☐	2 ☐	3 ☐

OSA 3: Sosiaaliset ja terveydelliset tekijät

Tässä osiossa kysymme, millaiseksi koitte sosiaaliset suhteenne ja terveydentilanne ennen eläkkeelle jäämistä ja sen jälkeen. Lisäksi kysymme näiden tekijöiden vaikutuksesta eläkkeelle jäämiseen.

19. Kuinka tärkeitä työpaikan sosiaaliset suhteet olivat teille ennen eläkkeelle jäämistä?

- 1 Erittäin tärkeitä
 2 Melko tärkeitä
 3 Ei kovin tärkeitä
 4 Ei lainkaan tärkeitä
 5 En osaa sanoa

20. Vaikuttivatko työpaikan sosiaaliset suhteet eläkkeelle jäämiseen?

- 1 Eivät vaikuttaneet.
 2 Kyllä, jäin niiden vuoksi myöhemmin eläkkeelle.
 3 Kyllä, jäin niiden vuoksi aikaisemmin eläkkeelle.
 4 En osaa sanoa.

21. Miten tyytyväinen olitte yleisesti sosiaaliin suhteisiinne ennen eläkkeelle jäämistä? Entä nykyisin? Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Hyvin tyytyväinen	1 ☐	1 ☐
Melko tyytyväinen	2 ☐	2 ☐
Kohtalaisen tyytyväinen	3 ☐	3 ☐
En kovin tyytyväinen	4 ☐	4 ☐
En lainkaan tyytyväinen	5 ☐	5 ☐
En osaa sanoa	6 ☐	6 ☐

22. Miten tyytyväinen olitte vapaa-aikanne määrään ennen eläkkeelle jäämistä? Entä nykyisin? Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Hyvin tyytyväinen	1 ☐	1 ☐
Melko tyytyväinen	2 ☐	2 ☐
Kohtalaisen tyytyväinen	3 ☐	3 ☐
En kovin tyytyväinen	4 ☐	4 ☐
En lainkaan tyytyväinen	5 ☐	5 ☐
En osaa sanoa	6 ☐	6 ☐

23. Millainen terveydentilanne oli ennen eläkkeelle jäämistä? Entä nykyisin? Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Hyvä	1 ☐	1 ☐
Melko hyvä	2 ☐	2 ☐
Kohtalainen	3 ☐	3 ☐
Melko huono	4 ☐	4 ☐
Huono	5 ☐	5 ☐
En osaa sanoa	6 ☐	6 ☐

24. Millainen jaksamisenne oli ennen eläkkeelle jäämistä? Entä nykyisin? Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Hyvä	1 ☐	1 ☐
Melko hyvä	2 ☐	2 ☐
Kohtalainen	3 ☐	3 ☐
Melko huono	4 ☐	4 ☐
Huono	5 ☐	5 ☐
En osaa sanoa	6 ☐	6 ☐

**25. Millainen elämänlaatunne kokonaisuudessaan oli ennen eläkkeelle jäämistä? Entä nykyisin?
Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.**

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Hyvä	1 ☐	1 ☐
Melko hyvä	2 ☐	2 ☐
Kohtalainen	3 ☐	3 ☐
Melko huono	4 ☐	4 ☐
Huono	5 ☐	5 ☐
En osaa sanoa	6 ☐	6 ☐

26. Vaikuttivatko seuraavat asiat eläkkeelle jäämiseenne?

	Paljon	Melko paljon	Melko vähän	Vähän	Ei lain- kaan	En osaa sanoa	Ei koske minua
1. Heikentynyt terveys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
2. Heikentynyt jaksaminen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
3. Puolison heikentynyt terveys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
4. Omien/puolison vanhempien heikentynyt terveys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
5. Halu jäädä eläkkeelle, kun oma tai puolison terveys oli vielä hyvä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
6. Lasten tai lastenlasten hoitaminen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
7. Halu viettää aikaa läheisten kanssa	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐
8. Lisääntyvä vapaa-aika ja harrastusmahdollisuudet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐

OSA 4: Taloudellinen toimeentulo

Tässä osiossa kysymme taloudellisesta tilanteestanne ja toimeentulostanne tällä hetkellä sekä ennen eläkkeelle jäämistänne.

27. Arvioikaa, kuinka paljon kotitaloutenne yhteenlasketut nettotulot (tulot verojen jälkeen) ovat kuukaudessa? Laskekaa mukaan kaikkien kotitaloutenne jäsenten saamat eläke-, palkka- ja yrittäjätulot, sosiaalietuudet sekä omaisuustulot.

- 1 Alle 1 000 e/kk
- 2 1000 – 1 499 e/kk
- 3 1 500 – 1 999 e/kk
- 4 2 000 – 2 499 e/kk
- 5 2 500 – 2 999 e/kk
- 6 3 000 – 3 499 e/kk
- 7 3 500 – 3 999 e/kk
- 8 4 000 – 4 499 e/kk
- 9 4 500 – 4 999 e/kk
- 10 5 000 e/kk tai enemmän

28. Kun kotitaloutenne kaikki tulot otetaan huomioon, ovatko tulot eläkkeelle siirtymisenne myötä

- 1 vähentyneet selvästi.
- 2 vähentyneet jonkin verran.
- 3 pysyneet suunnilleen ennallaan.
- 4 kasvaneet jonkin verran.
- 5 kasvaneet selvästi.

29. Olitteko selvittänyt eläkkeenne suuruuden ennen eläkkeelle jäämistänne?

- 1 Kyllä
- 2 En

30. Olitteko säästänyt eläkeikää varten (esim. talletukset, yksityinen eläkevakuutus, pitkäaikais-säästötili, osakkeet, rahastot)?

- 1 Kyllä, merkittävässä määrin.
- 2 Kyllä, jonkin verran.
- 3 Olin säästänyt, mutta en eläkeikää varten.
- 4 En ollut säästänyt juuri lainkaan.

31. Millainen merkitys säästöillä ja/tai omaisuustuloilla (vuokra-, korko- ja osinkotulot sekä yksityisiin vakuutuksiin perustuvat eläkkeet) on tällä hetkellä kotitaloutenne toimeentulossa?

- 1 Vähäinen
 2 Kohtalainen
 3 Suuri
 4 Minulla ei ole näitä tuloja

32. Oliko kotitaloudellanne asunto- tai muuta velkaa tai kulutusluottoja ennen eläkkeelle jäämistänne (luottokorttien maksuaikaa ei lueta velaksi)? Entä nykyisin? Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Kyllä	☐ 1	☐ 1
Ei	☐ 2	☐ 2

33. Kun kotitalouden kaikki tulot otetaan huomioon, miten saitte tavanomaiset menonne niillä katetuksi ennen eläkkeelle jäämistänne? Entä nykyisin? Rastikaa vastaus kumpaankin kysymykseen.

	Ennen eläkkeelle jäämistä	Nykyisin
Suurin vaikeuksin	☐ 1	☐ 1
Vaikeuksin	☐ 2	☐ 2
Pienin vaikeuksin	☐ 3	☐ 3
Melko helposti	☐ 4	☐ 4
Helposti	☐ 5	☐ 5
Hyvin helposti	☐ 6	☐ 6
En osaa sanoa	☐ 7	☐ 7

34. Millainen toimeentulonne eläkkeellä on odotuksinne nähden? Toimeentulo eläkkeellä on

- 1 vaikeampaa kuin odotin.
 2 hieman vaikeampaa kuin odotin.
 3 vastannut suunnilleen odotuksiani.
 4 hieman helpompaa kuin odotin.
 5 helpompaa kuin odotin.
 6 En osaa sanoa.

OSA 5: Ansiotyö eläkkeen rinnalla

Tässä osiossa kysymme eläkkeen karttumiseen liittyvistä tiedoistanne, tämänhetkisestä työkyvystänne sekä kiinnostuksestanne työskentelyyn vanhuuseläkkeen rinnalla. Osio sisältää kysymyksiä sekä eläkkeen rinnalla työskenteleville että niille, jotka eivät työskentele. Kysymykset 35–37 kysytään kaikilta, ja näiden jälkeen oleva ohje auttaa valitsemaan oikeat jatkokysymykset.

35. Alla on esitetty muutamia asioita vanhuuseläkkeen rinnalla työskentelystä ja siitä kertyvästä eläkkeestä. Tiedättekö, että

	Kyllä	En
1. työskentely vanhuuseläkkeellä ei pienennä eläkettä?	₁ ☐	₂ ☐
2. työskentelystä vanhuuseläkkeellä karttuu uutta eläkettä 68-vuotiaaksi asti?	₁ ☐	₂ ☐
3. myös yli 68-vuotiaana voi työskennellä, mutta työstä ei enää kerry uutta työeläkettä?	₁ ☐	₂ ☐
4. vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttuneen työeläkkeen voi nostaa 68-vuotiaana?	₁ ☐	₂ ☐
5. vanhuuseläkkeellä työskentelystä karttunut työeläke pitää hakea erikseen?	₁ ☐	₂ ☐

36. Oletetaan, että työkykyne on parhaimmillaan saanut 10 pistettä. Minkä pistemäärän antaisitte nykyiselle työkyvyllenne (riippumatta siitä, oletteko ansiotyössä vai ette)?

Vastatkaa ympyröimällä jokin numero nollan ja kymmenen välillä. Vastatkaa nolla, jos olette mielestänne täysin työkyvytön ja kymmenen, jos koette että työkykyne on parhaimmillaan.

täysin työkyvytön

työkyky parhaimmillaan

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

37. Työskentelettekö tai oletteko työskennellyt vanhuuseläkkeen rinnalla?

- Kyllä => siirtykää kysymykseen 38
- En, mutta haluaisin => siirtykää kysymykseen 44
- En, enkä halua => siirtykää kysymykseen 46

Kysymykset 38–43 ovat vain niille, jotka työskentelevät vanhuuseläkkeen rinnalla (tai ovat aiemmin vanhuuseläkkeellä ollessaan työskennelleet, mutta lopettaneet työskentelyn).

38. Työskentelettekö samalla työnantajalla kuin ennen eläkkeelle jäämistä?

- 1 Kyllä, työskentelen samalla työnantajalla.
- 2 Työskentelen eri työnantajalla.
- 3 Työskentelen yrittäjänä, olen aloittanut uuden yritystoiminnan.
- 4 Työskentelen yrittäjänä, olen jatkanut aiemmin aloittamaani yritystoimintaa.

39. Työskentelettekö samassa tai samankaltaisessa työtehtävässä kuin ennen eläkkeelle jäämistänne?

- 1 Kyllä
- 2 En

40. Missä ammatissa työskentelette nyt?

41. Miten paljon työskentelette?

- 1 Säännöllisesti kokoaikatyössä.
- 2 Säännöllisesti osa-aikatyössä: noin _____ päivää kuukaudessa, _____ noin tuntia päivässä.
- 3 Epäsäännöllisesti: noin _____ päivää kuukaudessa, _____ noin tuntia päivässä.
- 4 Satunnaisesti: noin _____ päivää vuodessa.

42. Kuinka paljon saatte työskentelystä ansiotuloja (bruttona, eli ennen verojen vähentämistä) vuodessa?

Noin _____ euroa vuodessa

43. Kuinka pitkään tällä hetkellä ajattelette jatkavanne työskentelyä?

- 1 Alle vuoden
- 2 1–2 vuotta
- 3 3 vuotta tai pidempään
- 4 En osaa sanoa.

Jatkakaa kysymykseen **44**

Kysymykset 44–45 on tarkoitettu niille, jotka työskentelevät tai haluaisivat työskennellä eläkkeen rinnalla.

44. Jos työskentelette tai haluaisitte työskennellä eläkkeen rinnalla, haluaisitteko mieluiten työskennellä

- ¹ säännöllisesti koko-aikatyössä.
² säännöllisesti osa-aikatyössä.
³ satunnaisesti.

45. Seuraavat väittämät koskevat mahdollisia syitä työskennellä vanhuuseläkkeen rinnalla. Miten hyvin ne pitävät teidän kohdallanne paikkansa?

	Pitää täysin paikkansa	Pitää jokseenkin paikkansa	Ei pidä juurikaan paikkaansa	Ei pidä lainkaan paikkaansa	En osaa sanoa
1. Haluan työskennellä, koska minulla on vaikeuksia tulla toimeen taloudellisesti.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
2. Haluan lisäansioita, jotta voin hankkia jotain ylimääräistä (esim. ulkomaanmatka).	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
3. Haluan työskennellä, koska töissä tunnen itseni tarpeelliseksi.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
4. Haluan työskennellä, koska työ tuo mielenkiintoista tekemistä.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
5. Haluan työskennellä, koska työhön liittyvät sosiaaliset suhteet ovat minulle tärkeitä.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
6. Haluan työskennellä, jotta minulle kertyy lisää eläkettä.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐

Jos ette työskentele, siirrykää kysymykseen 46.

Jos työskentelette, siirrykää kysymykseen 47.

Kysymys 46 on tarkoitettu niille, jotka **eivät työskentele eläkkeen rinnalla.**

46. Seuraavat väittämät koskevat mahdollisia syitä sille, että ei työskentele. Miten hyvin ne pitävät teidän kohdallanne paikkansa?

	Pitää täysin paikkansa	Pitää jokseenkin paikkansa	Ei pidä juurikaan paikkaansa	Ei pidä lainkaan paikkaansa	En osaa sanoa
1. Terveystilani ei mahdollista työskentelyä.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Jaksamiseni ei riitä työskentelyyn.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Sopivaa työtä ei ole tarjolla.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Minua ei palkata ikäni vuoksi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Työskentely ei ole taloudellisesti kannattavaa.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Työmatkoista aiheutuu liikaa vaivaa.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Haluan nauttia eläkepäivistä.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Perhetilanteeni ei mahdollista työskentelyä.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Koulutukseni ja/tai osaamiseni eivät ole riittäviä.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Olen jo tehnyt riittävän pitkän työuran.	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkakaa kysymykseen **47.**

OSA 6: Koronapandemian vaikutukset ja kokemukset eläkkeelle jäämisestä

Tässä osiossa kysymme koronaviruspandemian vaikutuksista eläkkeelle jäämiseenne ja kiinnostukseenne työskennellä eläkkeen rinnalla. Lisäksi kysymme, kuinka tyytyväisiä olette olleet eläkkeelle jäämiseenne ajankohtaan. Lopuksi voitte kirjoittaa omin sanoin huomioitanne ja neuvojanne eläkkeelle jäämistä pohtiville.

47. Koronaviruspandemia levisi Suomessa 2020 alkuvuodesta alkaen. Vaikuttiko pandemiatilanne teidän kohdallanne eläkkeelle jäämisen ajankohtaan?

1. Ei vaikuttanut.
2. Kyllä, jäin sen vuoksi myöhemmin eläkkeelle.
3. Kyllä, jäin sen vuoksi aiemmin eläkkeelle.
4. Asia ei koske minua.
5. En osaa sanoa.

Eläketurvakeskuksen
tutkimuksia

Työnteko vanhuuseläkkeellä

Kyselytutkimus palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle vuosina 2019–2021 siirtyneille

Tutkimuksessa tarkastellaan, kuinka moni vastikään palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtynyt työskentelee eläkkeellä, miten paljon eläkeläisillä on halukkuutta työntekoon ja mitkä ovat syitä ja esteitä työn tekemiselle. Tulokset perustuvat vuosina 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneille tehtyyn kyselytutkimukseen.

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia

Eläketurvakeskus on lakisäätöinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tutkimuksia-sarjassa julkaistaan tutkimuksellisista lähtökohdista tehtyjä ja tieteelliset kriteerit täyttäviä tutkimuksia eläketurvaan ja eläkejärjestelmiin liittyvistä aiheista.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN